EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 06 02
COM(2023) 291 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EKONOMIKOS IR FINANSŲ KOMITETUI IR UŽIMTUMO KOMITETUI

Ataskaita dėl Europos laikinos paramos priemonės nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos, susijusios su COVID-19 protrūkiu, mažinti (SURE), parengta pagal Tarybos reglamento (ES) 2020/672 14 straipsnį

Priemonė SURE po laikino galiojimo sąlygos įsigaliojimo. Galutinė pusmečio ataskaita

SANTRAUKA

Ši ataskaita yra penktoji ir galutinė pusmečio ataskaita dėl Europos laikinos paramos priemonės nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE). Ataskaitoje patvirtinamos ankstesnėse ataskaitose padarytos išvados, pristatomi pagal priemonę įgyvendinti veiksmai ir apžvelgiamas priemonės socialinis bei ekonominis poveikis. SURE buvo Europos Sąjungos (ES) sukurta 100 mlrd. EUR biudžeto kovos su krize priemonė, skirta padėti valstybėms narėms išsaugoti darbo vietas ir darbuotojų pajamas COVID-19 pandemijos laikotarpiu. SURE baigta įgyvendinti 2022 m. gruodžio 31 d., tačiau jos įgyvendinimo stebėsena buvo tęsiama toliau, o stebėsenos rezultatai apibendrinami šioje ataskaitoje. Stebėsena užbaigiama šios ataskaitos paskelbimu.

Šioje ataskaitoje atsakoma į kai kurias papildomas 2022 m. gruodžio mėn. paskelbtoje Europos Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje dėl SURE pateiktas pastabas. Svarbu pažymėti, kad šioje ataskaitoje taip pat išsamiau analizuojamos nacionalinės kontrolės ir audito sistemos, pateikiami papildomi asmenų ir įmonių, kuriems taikyta SURE, skaičių patikimumo įrodymai ir išsamiau analizuojamos pagal SURE remtos su sveikata susijusios priemonės.

Nauja priemonė, skirta greitai reaguoti į socialinį ir ekonominį pandemijos poveikį

Priemonė buvo įgyvendinama greitai ir sklandžiai. 2020 m. balandžio 2 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl SURE reglamento, kaip vienos iš ES pradinių atsako į pandemiją priemonių, o 2020 m. gegužės 19 d. Taryba šį reglamentą priėmė. SURE taip pat buvo ryški ES valstybių narių solidarumo išraiška: visos valstybės narės susitarė teikti dvišales garantijas ES, kad Sąjunga galėtų labai palankiomis sąlygomis skolintis iš rinkų SURE paskoloms finansuoti. 100 mlrd. EUR finansiniu paketu buvo galima naudotis nuo 2020 m. rugsėjo 22 d., visoms valstybėms narėms pasirašius garantijų susitarimus. Komisija pagreitino priemonės įgyvendinimą ir, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, teikė finansinę paramą Airijai, Belgijai, Bulgarijai, Čekijai, Estijai, Graikijai, Ispanijai, Italijai, Kiprui, Kroatijai, Latvijai, Lenkijai, Lietuvai, Maltai, Portugalijai, Rumunijai, Slovakijai, Slovėnijai ir Vengrijai. Daugiau kaip 90 proc. skirtos finansinės paramos buvo išmokėta vos per septynis mėnesius, nuo 2020 m. spalio mėn. iki 2021 m. gegužės mėn. Dar viena dalis lėšų išmokėta 2022 m., prisitaikant prie valstybių narių, pageidavusių lėšas gauti vėliau arba prašiusių papildomos finansinės paramos.

2022 m. rudenį aštuonioms valstybėms narėms suteikta papildoma finansinė parama. Ši papildoma parama buvo skirta padengti papildomoms išlaidoms, patirtoms 2021 m., o kai kuriais atvejais – iki 2022 m. pradžios, pagal SURE jau remiamas skubios paramos priemones. SURE paramos buvo galima prašyti reikalavimus atitinkančioms su COVID-19 susijusioms – numatytoms arba patirtoms – išlaidoms padengti (atsižvelgiant į pastarojo tipo išlaidų pobūdį, dėl tų išlaidų nekilo jokios lėšų panaudojimo rizikos). Be to, siekiant išspręsti Lenkijos nepanaudotų lėšų klausimą dėl jos buvo priimtas Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl pakeitimo.

Finansinei paramai, kuri buvo teikiama valstybėms narėms pagal SURE, finansuoti ES pirmą kartą išleido socialinio poveikio obligacijas. Šioje ataskaitoje pateikiama ne tik SURE reglamente reikalaujama informacija, bet ir atitinkama informacija pagal ES SURE socialinio

poveikio obligacijų programą ir dar kartą patvirtinama, kad SURE išlaidos pakankamai atitiko JT darnaus vystymosi tikslus.

2022 m. gruodžio mėn. Komisija sėkmingai išleido 6,5 mlrd. EUR vertės SURE socialinio poveikio obligacijų, kurioms panaudotas beveik visas SURE biudžetas. Tai buvo paskutinis sėkmingos emisijos kampanijos sandoris, sulaukęs didelio investuotojų susidomėjimo ir pasižymėjęs palankiomis kainodaros sąlygomis. 19-ai valstybių narių išmokėta iš viso 98,4 mlrd. EUR SURE finansinė parama, t. y. beveik maksimali 100 mlrd. EUR suma. Likusių 1,6 mlrd. EUR ateityje nebebus galima prašyti skirti, nes priemonės įgyvendinimas baigėsi.

Tolesnis paramą gavusių valstybių narių naudojimasis SURE

Šioje ataskaitoje patvirtinamas ankstesnis įvertis, kad, prasidėjus pandemijai, 2020 m. pagal SURE paremta apie 31,5 mln. asmenų ir daugiau kaip 2,5 mln. įmonių. Tai sudaro beveik trečdalį bendro užimtumo ir daugiau kaip ketvirtadalį visų paramą gavusių valstybių narių įmonių. Patvirtinta, kad šie paramos aprėpties rodikliai, daugiausia grindžiami remiantis Komisijos gairėmis valstybių narių surinktais administraciniais duomenimis, yra labai patikimi. Pagrindinės SURE finansinės paramos gavėjos buvo MVĮ. Daugiausiai paramos suteikta kontaktiniu būdu teikiamų paslaugų (apgyvendinimo, maitinimo, didmeninės ir mažmeninės prekybos) ir gamybos sektoriams.

2021 m., ypač pirmąjį pusmetį, kai pandemija vis dar darė daug žalos, SURE parama buvo suteikta apie 9 mln. žmonių ir daugiau kaip 900 000 įmonių. 2021 m. pirmąjį pusmetį ekonominės paramos priemonės tebebuvo reikalingos, tačiau vėliau, kai pandemijos poveikis ekonomikai ir sveikatai susilpnėjo, jų buvo pamažu atsisakyta. Šios priemonės pamažu nutrauktos įsibėgėjus skiepijimo kampanijai ir ES ekonomikai vis geriau prisitaikant prie pandemijos sąlygų.

Įvertinta, kad 2022 m., su SURE susijusioms išlaidoms mažėjant, SURE parama suteikta beveik 350 000 asmenų ir daugiau kaip 40 000 įmonių. Dauguma SURE paramą gavusių valstybių narių darbo vietų išsaugojimo ekstremaliosios situacijos atveju priemones laipsniškai nutraukė iki 2022 m. vidurio. 2022 m. savo priemonėms finansuoti SURE naudojosi tik keturios valstybės narės, pandemijos poveikiui toliau silpnėjant, išleidusios tik 5 mlrd. EUR.

Visos pagal SURE planuotos viešosios išlaidos jau patirtos. Bendros viešosios išlaidos paramą gavusių valstybių narių SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms siekė 122 mlrd. EUR. Ši suma gerokai viršijo bendrą skirtą finansinę paramą (98 mlrd. EUR), nes keletas valstybių narių papildė reikalavimus atitinkančioms priemonėms skirtą SURE finansavimą nacionaliniu finansavimu, tuo parodydamos SURE remiamų priemonių aktualumą.

Beveik pusė visų SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms numatytų viešųjų išlaidų buvo skirtos sutrumpinto darbo laiko tvarkai. Beveik trečdalis lėšų buvo numatytos panašioms priemonėms, skirtoms savarankiškai dirbantiems asmenims. Likusios viešosios išlaidos skirtos darbo užmokesčio subsidijų priemonėms – panašioms į sutrumpinto darbo laiko tvarką, tik grindžiamos ne išdirbtų valandų skaičiumi – ir su sveikata susijusioms priemonėms. Per COVID-19 krizę sutrumpinto darbo laiko tvarką imta dažniau taikyti moterims ir jaunimui.

Patvirtintas su sveikata susijusių priemonių papildomas pobūdis – jas taikė tik du penktadaliai SURE paramą gavusių valstybių narių ir jos sudarė vos 5 proc. bendrų

išlaidų. 8 iš 19 valstybių narių pasinaudojo SURE su sveikata susijusioms priemonėms finansuoti. Iš jų 22 proc. sudarė priemonės, taikytos darbo vietose, siekiant užtikrinti saugų grįžimą į darbą.

SURE taip pat naudotasi įvairaus pobūdžio su sveikata susijusioms priemonėms veiksmingai finansuoti. Parama toms priemonėms pasiskirstė beveik tolygiai, o priemones sudarė: i) prevencinės priemonės prieš COVID-19, ii) papildomos darbo sąnaudos sveikatos priežiūros darbuotojams samdyti ir išlaikyti ir iii) sveikatos priežiūros įrangos ir vaistų, įskaitant skiepus, pirkimas. Aštuoniose valstybėse narėse, kurios naudojosi SURE parama su sveikata susijusioms išlaidoms dengti, šios priemonės padėjo greičiau grįžti į darbą arba jomis teikta labai reikalinga skubi parama sveikatos priežiūros sektoriui.

Svarbu pažymėti, kad visos SURE finansinės paramos lėšos jau panaudotos visose valstybėse narėse. Atidžiai stebėtos ir ketvirtojoje pusmečio ataskaitoje išsamiai aprašytos dviejose valstybėse narėse (Rumunijoje ir Lenkijoje) kilusios lėšų panaudojimo problemos visiškai išspręstos. Rumunijos nepanaudotų lėšų klausimas buvo visiškai išspręstas sumažinus bendrą skirtą sumą ir 2022 m. liepos mėn. įtraukus papildomas reikalavimus atitinkančias priemones. Tai patvirtinta galutiniai biudžeto vykdymo duomenys. Lenkijai skirtų ir nepanaudotų lėšų klausimas buvo išspręstas 2022 m. lapkričio mėn. į Tarybos įgyvendinimo sprendimą dėl pakeitimo įtraukus dvi naujas SURE reikalavimus atitinkančias priemones.

Atnaujintas SURE poveikio vertinimas

Atsako į COVID-19 krizę politikos priemonės 2020 m. veiksmingai padėjo nuo nedarbo apsaugoti apie 1,5 mln. žmonių. Prie bendro jų poveikio prisidėjo ir SURE finansuotos priemonės. 2020 m., nepaisant labai sumažėjusio ekonomikos našumo, nedarbas paramą gavusiose valstybėse narėse didėjo nedaug ir buvo daug mažesnis, negu prognozuota remiantis ankstesnėmis tendencijomis. Tai buvo pasiekta išsaugant darbuotojų darbo vietas jų įmonėse ir palaikant savarankiškai dirbančių asmenų veiklą. Iš papildomo modeliavimo, kurį Komisija atliko naudodamasi Pasauliniu daugiašaliu modeliu, pavyzdžių matyti, kad SURE lėšomis tiesiogiai finansuota sutrumpinto darbo laiko tvarka ir panašios priemonės 2020 m. vien euro zonoje galėjo padėti išsaugoti iki 1 milijono darbo vietų (t. y. 14 iš 19 SURE paramos gavėjų). Pagal tai galima spręsti, kad būtent SURE finansuota sutrumpinto darbo laiko tvarka greičiausiai padėjo išsaugoti didžiąją dalį iš visų 1,5 milijono darbo vietų, kurios, kaip apskaičiuota, buvo išsaugotos politinėmis atsako į COVID-19 priemonėmis visose 19-oje SURE paramą gavusiose šalyse.

SURE taip pat padėjo užkirsti kelią nelygybės visos ES darbo rinkoje didėjimui. Ši padėtis labai skyrėsi nuo padėties, kuri buvo susiklosčiusi po pasaulinės finansų krizės. 2020–2022 m. nedarbo lygio skirtumai tarp SURE paramą gavusių ir kitų valstybių narių, taip pat tarp pačių SURE paramos gavėjų sumažėjo.

SURE suteikė konkrečios pridėtinės vertės didindama pasitikėjimą ekonomika ir veiksmingai skatindama valstybes nares nacionaliniu lygiu įgyvendinti plataus masto ir užmojų sutrumpinto darbo laiko tvarkos priemones. Ankstesnėse ataskaitose pateikti apklausų duomenys patvirtina konkretų SURE poveikį. Pirma, SURE, viena iš pirmųjų ES atsako į COVID-19 finansinių priemonių, padėjo pagerinti bendrą pasitikėjimą ekonomika parodant, kad ES geba skubiai ir veiksmingai reaguoti į precedento neturinčią krizę. Antra,

pasinaudodama SURE, ES intensyviai rėmė sutrumpinto darbo laiko tvarką ir skatino ją taikyti (kurti naujas arba plėsti esamas priemones). Trečia, SURE suteikė galimybę valstybėms narėms skolintis drąsiau ir daugiau, negu jos būtų skolinusios kitu atveju, ir skolintas lėšas panaudoti darbo vietų išsaugojimo priemonėms. Europos politikos studijų centro (CEPS) atliktas tyrimas patvirtino, kad per pandemiją sutrumpinto darbo laiko tvarka taikyta daug aktyviau didele dalimi dėl to, kad padidėjo valdžios sektoriaus tam skiriamas finansavimas.

Užimtumo apsauga per pirmuosius dvejus pandemijos metus taip pat prisidėjo prie spartesnio nei po ankstesnių krizių ekonomikos atsigavimo 2021 m. Iš apklausos duomenų matyti, kad 2021 m. SURE parama buvo daugiausia sutelkta sektoriuose, kuriuose buvo vis dar juntamas stiprus neigiamas pandemijos poveikis. Be to, didžioji dalis SURE išlaidų patirtos pirmąjį pusmetį, kai viruso plitimo valdymo priemonės buvo griežtesnės. Iš to galima spręsti, kad SURE buvo naudotasi aktualiausiems poreikiams tenkinti remiant labiausiai nukentėjusius sektorius.

Konkrečiau kalbant, dabar jau apskaičiuota, kad dėl finansinės paramos pagal SURE valstybės narės sutaupė iš viso 9,0 mlrd. EUR palūkanų mokėjimų. Šį skaičių galima paaiškinti tuo, kad ES taikytos labai palankios finansavimo sąlygos ir valstybėms narėms suteiktos ilgos vidutinės trukmės paskolos. Po 9-ojo ir paskutiniojo SURE sandorio, įvykusio 2022 m. gruodžio mėn., sutaupytų palūkanų išlaidų įvertis dar padidėjo.

Valstybių narių įdiegtos kontrolės ir audito sistemos

Laikydamosi savo teisinių įsipareigojimų, visos valstybės narės nurodė tikrinusios SURE remtų priemonių įgyvendinimą *ex ante* arba *ex post* kontrolės priemonėmis, įskaitant auditą (arba vykdžiusios abiejų rūšių kontrolę). Beveik visos valstybės narės nurodė kontroliavusios visas SURE remtas priemones *ex ante* (prieš išmokėdamos lėšas galutiniams paramos gavėjams). Daugiau negu pusė valstybių narių nurodė kontroliavusios visas arba beveik visas priemones *ex post* (po lėšų išmokėjimo). Dar penkios valstybės narės nurodė kontroliavusios didžiausias priemones arba priemones, pasižymėjusias didžiausia sukčiavimo arba pažeidimų rizika, *ex post*. Siekiant užtikrinti tinkamą viešųjų lėšų naudojimą, priemonės, kurioms netaikyta *ex ante* kontrolė, kontroliuotos *ex post*.

Nė viena valstybė narė nemano, kad SURE remtos priemonės pasižymi didele pažeidimų ar sukčiavimo rizika. Tai galima paaiškinti tuo, kad atitikties reikalavimams sąlygos buvo teisinėmis priemonėmis aiškiai nustatytos ir kontroliuotos *ex ante*.

Tais atvejais, kai pažeidimų ar sukčiavimo faktai buvo patvirtinti, visos valstybės narės netinkamai panaudotas lėšas susigrąžino arba susigrąžinimo procesas vyksta. Konkrečiai kalbant, pažeidimų ar sukčiavimo dažnumas pagal didžiausias SURE remtas priemones kiekvienoje valstybėje narėje dauguma atvejų sudarė mažiau negu 2 proc. bendrų išlaidų. Iki šios dienos dauguma valstybių narių susigrąžino daugiau kaip 75 proc. visų grąžintinų lėšų. Be to, sukčiavimo atvejais valstybės narės ėmėsi ne vien netinkamai panaudotų lėšų susigrąžinimo, bet ir kitų priemonių, pavyzdžiui, pranešė apie tokius atvejus atitinkamoms tyrimų institucijoms. Kai kurios valstybės narės nurodė, kad dėl sukčiavimo arba pažeidimų ėmėsi prevencinių veiksmų.

SURE laikino galiojimo sąlygos įsigaliojimas 2022 m. pabaigoje

SURE priemonės laikino galiojimo sąlyga įsigaliojo 2023 m. sausio 1 d. SURE reglamente išdėstyta laikino galiojimo sąlyga – nurodyta, kad ši priemonė galios iki 2022 m. gruodžio 31 d., nebent Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, nuspręstų ją pratęsti. Prie 2022 m. rugsėjo mėn. ketvirtosios pusmečio ataskaitos pasiūlymo pratęsti priemonę nebuvo pridėta. Iki 2022 m. vasaros pabaigos beveik visos neatidėliotinos priemonės, kurių imtasi dėl COVID-19, buvo nutrauktos, o COVID-19 epidemiologinis ir ekonominis poveikis mažėjo visus 2022 m. 2023 m. gegužės 5 d. Pasaulio sveikatos organizacija paskelbė, kad COVID-19 yra nebe tarptautinio masto ekstremalioji visuomenės sveikatos situacija, bet pripažinta ir nuolatinė sveikatos problema. Tai patvirtina Komisijos vertinimą, kad išimtinių aplinkybių, kuriomis būtų pateisinamas SURE įgyvendinimas, nebėra. Pirmaisiais 2023 m. mėnesiais buvo tęsiama atidi stebėsena siekiant užtikrinti, kad visos SURE finansinės paramos lėšos būtų panaudotos, o dabar jų panaudojimas yra patvirtintas. Šia ataskaita užbaigiama SURE finansinės paramos panaudojimo stebėsena.

ĮVADAS

Ši ataskaita yra penktoji ir galutinė pusmečio ataskaita dėl Europos laikinos paramos priemonės nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE). Europos Sąjunga (ES) sukūrė priemonę SURE 2020 m. gegužės mėn., siekdama padėti valstybėms narėms apsaugoti darbuotojų darbo vietas ir pajamas COVID-19 pandemijos laikotarpiu[1]. Pagal ją paramos prašiusioms valstybėms narėms paskolų forma palankiomis sąlygomis buvo teikiama Sąjungos finansinė parama (iki 100 mlrd. EUR). Tomis paskolomis buvo siekiama padėti finansuoti valstybių narių taikytą sutrumpinto darbo laiko tvarką arba panašias priemones, kuriomis būtų apsaugomi samdomi darbuotojai ir savarankiškai dirbantys asmenys, ir papildomai finansuoti su sveikata susijusias priemones, ypač taikytas darbo vietoje.

SURE baigta įgyvendinti 2022 m. gruodžio 31 d. Pagal SURE finansinės paramos laikino galiojimo sąlygą šios priemonės įgyvendinimas turėjo baigtis 2022 m. gruodžio 31 d., nebent Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir atsižvelgdama į tebesitęsiančias išskirtines aplinkybes, dėl kurių buvo reikalinga SURE (t. y. didelis COVID-19 pandemijos sukeltas ekonomikos sutrikdymas), būtų nusprendusi ją pratęsti. Komisija įvertino, kad šių aplinkybių nebėra, tad laikino galiojimo sąlyga įsigaliojo. Nuo 2023 m. sausio 1 d. nebegalėjo būti priimamas joks Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo valstybėms narėms būtų skiriama SURE finansinė parama, tačiau pirmaisiais 2023 m. mėnesiais atidi stebėsena vis dėlto dar buvo tęsiama siekiant užtikrinti, kad visos SURE finansinės paramos lėšos būtų panaudotos, o dabar jų panaudojimas yra patvirtintas. Šia ataskaita užbaigiama SURE finansinės paramos panaudojimo stebėsena.

Ši pusmečio ataskaita parengta vykdant teisės aktuose nustatytą pareigą. Europos Komisija (toliau – Komisija) ją parengė pagal Tarybos reglamento (ES) 2020/672[2] (toliau – SURE reglamentas) 14 straipsnį, vykdydama savo pareigą teikti ataskaitas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir finansų komitetui ir Užimtumo komitetui (EMCO)[3]. Kadangi visa skirta finansinė parama jau išmokėta bei panaudota ir daugiau jos teikti nebegalima, ši ataskaita yra paskutinė SURE stebėsenos pusmečio ataskaita. Komisijos biudžeto generalinis direktoratas tęs paskolų grąžinimo finansinę stebėseną, kol bus grąžintos visos suteiktos paskolos. Galutinis terminas valstybėms pateikti ataskaitas su informacija, įtrauktina į šią ataskaitą, buvo 2023 m. kovo 3 d., kontrolės ir audito duomenų pateikimo galutinis terminas buvo 2023 m. kovo 17 d., o epidemiologinių ir ekonominių duomenų pateikimo galutinis terminas – 2023 m. gegužės 15 d.[4]

---

[1] SURE grindžiama Komisijos 2019–2024 m. politinėmis gairėmis, kuriose pasiūlyta Europos nedarbo draudimo išmokų perdraudimo sistema, kuria siekiama apsaugoti Europos piliečius ir sumažinti viešiesiems finansams dėl išorės sukrėtimų tenkančią naštą. Ji buvo sukurta po COVID-19 viruso protrūkio Europoje, remiantis 2020 m. balandžio 2 d. Komisijos pasiūlymu.

[2] 2020 m. gegužės 19 d. Tarybos reglamentas (ES) 2020/672 dėl Europos laikinos paramos priemonės nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos, susijusios su COVID-19 protrūkiu, mažinti (SURE) sukūrimo, OL L 159, 2020 5 20, p. 1 (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0672&from=en).

[3] Pagal reglamento 14 straipsnį Komisija turi pateikti ataskaitą dėl finansinės paramos naudojimo, įskaitant pagal SURE mokėtinas sumas ir taikomus grąžinimo tvarkaraščius, taip pat dėl to, ar vis dar esama išimtinių aplinkybių (dėl COVID-19 pandemijos), kuriomis pateisinamas SURE reglamento taikymas.

[4] Visos pradinės ataskaitos lentelės ir klausimynai apie kontrolę ir auditą pateikti atitinkamai 2023 m. kovo 3 d. ir kovo 17 d. (išskyrus Maltą, kuri ataskaitos lenteles pateikė 2023 m. kovo 27 d., o klausimyną – 2023 m. balandžio 17 d.). Po šios datos taip pat buvo pateikti keli nedideli duomenų paaiškinimai.

Šioje ataskaitoje, remiantis 2023 m. vasario mėn. būklės duomenimis, pateikiami nauji arba atnaujinti duomenys, kuriais patvirtinamas teigiamas ankstesnėse pusmečio ataskaitose išdėstytas SURE įvertinimas. Pagrindines vertinimo išvadas galima apibendrinti taip:

- apskaičiuota, kad 2020 m. pagal SURE paremta apie 31,5 mln. asmenų ir 2,5 mln. įmonių 19-oje valstybių narių;
- 2021 m. paremta 9 mln. asmenų ir daugiau kaip 900 000 įmonių 15-oje valstybių narių, o 2022 m. parama akivaizdžiai pradėjo mažėti – tais metais paremta 350 000 asmenų ir 40 000 įmonių keturiose valstybėse narėse;
- patvirtintos politikos paramos priemonės 2020 m., pandemijos piko laikotarpiu, veiksmingai padėjo išvengti nedarbo maždaug 1,5 mln. asmenų. Iš papildomų modeliavimo pavyzdžių matyti, kad didžiausią įtaką šiam bendram poveikiui padarė SURE finansuota sutrumpinto darbo laiko tvarka;
- padėdama mažinti nedarbo lygio skirtumus, ši politikos priemonė taip pat padėjo mažinti nelygybę darbo rinkoje, ypač tarp SURE paramos gavėjų;
- finansinė parama pagal SURE buvo teikiama 19-ai valstybių narių, iš kurių 11-ai buvo suteikta papildoma parama[5];
- skirta ir išmokėta daugiau kaip 98 mlrd. EUR, beveik maksimali 100 mlrd. EUR suma, įskaitant 6,5 mlrd. EUR, išmokėtus 9-ioms valstybėms narėms 2022 m. gruodžio mėn.;
- laikino galiojimo sąlyga pradėta taikyti nuo 2023 m. sausio 1 d. ir tai reiškia, kad valstybėms narėms daugiau finansinės paramos nebegali būti suteikta. Epidemiologiniai duomenys patvirtina Komisijos įvertinimą, kad išimtinių aplinkybių, pateisinančių SURE įgyvendinimą, nebėra;
- visa SURE finansinė parama jau panaudota visose 19-oje pagalbą gavusių valstybių narių;
- įvertinta, kad parama ne tik padarė teigiamą poveikį socialinės ir užimtumo sričių rezultatams, bet ir padėjo valstybėms narėms sutaupyti 9,0 mlrd. EUR palūkanų mokėjimų;
- beveik pusę pagal SURE gautos finansinės paramos valstybės narės skyrė sutrumpinto darbo laiko tvarkai, trečdalį – panašioms priemonėms, skirtoms savarankiškai dirbantiems asmenims, finansuoti;
- 5 proc. paramos buvo skirta su sveikata susijusioms priemonėms, kurios pagal SURE reglamentą laikomos papildomo pobūdžio. Šias priemones sudarė prevencinės priemonės prieš COVID-19, sveikatos apsaugos įranga ir papildomos darbo sąnaudos sveikatos priežiūros darbuotojams samdyti ir išlaikyti. Apie penktadalis šios sumos teko darbo vietose taikytoms priemonėms;
- visos valstybės narės nurodė kontroliavusios SURE remtas priemones *ex ante* arba *ex post* (arba abiem būdais). Nė viena valstybė narė nemano, kad SURE remtos priemonės pasižymi didele pažeidimų ar sukčiavimo rizika.
- Reaguodamos į pažeidimus ir sukčiavimą visos valstybės narės ėmėsi taisomųjų priemonių. Iki šio laiko dauguma valstybių narių susigrąžino daugiau kaip 75 proc. visų grąžintinų lėšų.

[5] 19 valstybių narių yra: Airija, Belgija, Bulgarija, Čekija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Kroatija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Malta, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija ir Vengrija.

Šioje ataskaitoje atnaujinama pirmosiose keturiose SURE pusmečio ataskaitose pateikta informacija ir pateikiama tam tikra papildoma analizė. Joje aptariami nuo ketvirtosios ataskaitos informacijos pateikimo galutinio termino (2022 m. rugpjūčio mėn.) įvykę instituciniai pokyčiai, įskaitant informaciją apie papildomą finansinę paramą, suteiktą 8-ioms valstybėms narėms, ir Tarybos įgyvendinimo sprendimo dėl Lenkijos pakeitimą siekiant išspręsti nepanaudotų papildomos paramos lėšų klausimą. Remiantis 3-iojoje pusmečio ataskaitoje pateiktu *ad hoc* klausimynu atlikta nuodugni kontrolės ir audito sistemų, užtikrinančių, kad būtų vykdomos paskolų susitarimuose įtvirtintos prievolės, analizė. Šioje ataskaitoje atnaujinama ankstesnėse ataskaitose pateikta analizė, visų pirma SURE paramą gavusių valstybių narių viešųjų išlaidų analizė – remiantis 2023 m. vasario mėn. valstybių narių pateiktomis atnaujintomis pusmečio ataskaitomis, ir SURE poveikio vertinimo analizė – remiantis naujausiais makroekonominiais duomenimis. Joje aptariama ir keletas naujų dalykų: pritaikius Komisijos makroekonominį modelį, atlikta papildoma įgyvendinant SURE išsaugotų darbo vietų skaičiaus analizė, pateikta nuodugnesnė SURE finansuotų su sveikata susijusių priemonių ir jų svarbos analizė, informacija apie asmenų ir įmonių, kuriems taikyta SURE, skaičių patikimumą, išdėstyta pirmiau minėta nuodugni nacionalinių kontrolės ir audito sistemų analizė ir išvados dėl įgyvendinant SURE įgytos patirties.

Šioje ataskaitoje taip pat aptarti Europos Audito Rūmų pasiūlymai. Paskelbus ketvirtąją pusmečio ataskaitą, 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Audito Rūmai (Audito Rūmai) paskelbė Specialiąją ataskaitą Nr. 28/2022 dėl SURE, kurioje pateikė įvairių pastabų[6]. Audito Rūmų ataskaitoje apie priemonę apskritai atsiliepiama labai palankiai, pripažįstant, kad Komisija greitai ir veiksmingai reagavo į uždavinį padėti valstybėms narėms COVID-19 pandemijos laikotarpiu išsaugoti darbo vietas. Ataskaitoje pateikta tik viena rekomendacija – įvertinti SURE. Komisija šią rekomendaciją priėmė ir iki 2024 m. trečiojo ketvirčio atliks SURE vertinamąjį tyrimą, kuriuo papildys pusmečio ataskaitose skelbtą analizę.

Ataskaitą sudaro septyni skirsniai. I skirsnyje aptariamas institucinis SURE panaudojimas: valstybėms narėms skirta ir išmokėta finansinė parama bei jos grąžinimo tvarkaraštis. II skirsnyje apibendrinamas SURE naudojimas politikos tikslais ir bendros valstybių narių viešosios išlaidos SURE remtoms nacionalinėms priemonėms[7]. III skirsnyje atnaujinamas ir papildomas ankstesnėse ataskaitose pateiktas SURE poveikio įvertinimas. IV skirsnyje analizuojama informacija apie *ex ante* ir *ex post* kontrolės sistemas, įskaitant auditą. V skirsnyje aprašomos išimtinės aplinkybės ir patvirtinama, kad aplinkybių, kuriomis buvo pateisinamas SURE įgyvendinimas, nebeliko. VI skirsnyje pateikiama atitinkama informacija, kurią privaloma

[6] Audito Rūmai pažymėjo, kad: i) neturint išsamių valstybių narių duomenų, Komisijos galimybės visapusiškai įvertinti gyventojų ir įmonių, gavusių paramą pagal priemonę SURE, skaičių yra ribotos; ii) turima nedaug su sveikata susijusių priemonių stebėsenos duomenų; iii) priemonės struktūra nesuteikia galimybės atskirai nustatyti SURE poveikio nacionalinėms programoms pagal išdirbius ir rezultatus; iv) Komisija netikrino, ar pagal SURE remiamos nacionalinės priemonės buvo ekonomiškai veiksmingos ir ar jos papildė kitas sistemas, atsižvelgiant į tai, kad SURE buvo atsako į krizę priemonė ir spartus lėšų išmokėjimas buvo prioritetas; v) pagal teisinę sistemą iš Komisijos nėra reikalaujama įvertinti valstybių narių kontrolės sistemų, taikomų įgyvendinant ES lėšomis remiamas nacionalines priemones, patikimumo. Žr. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_28/SR_SURE_LT.pdf

[7] I ir II skirsniuose aptariamas pagal SURE teikiamos finansinės paramos panaudojimas, kaip to reikalaujama SURE reglamento 14 straipsnio 1 dalyje.

teikti pagal ES SURE socialinio poveikio obligacijų programos 2.4 skirsnį ir kuri yra įtraukta į šią ataskaitą[8]. Paskutiniame VII skirsnyje pateikiama keletas išvadų dėl SURE pridėtinės vertės.

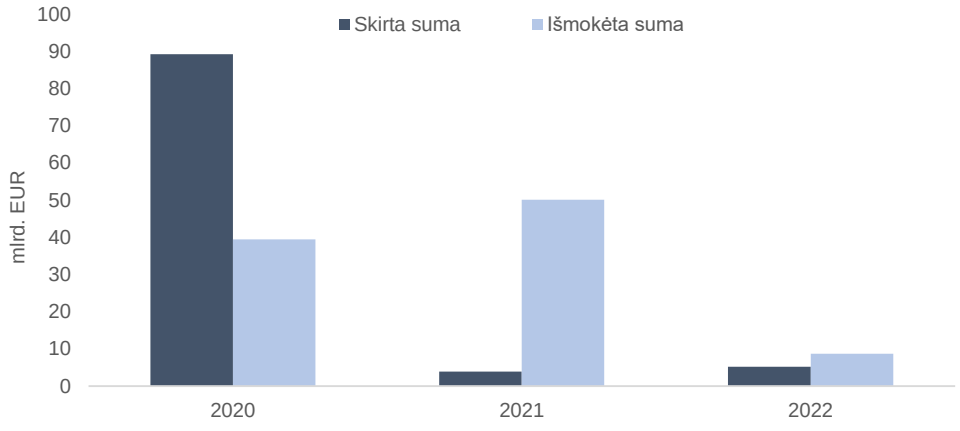
I. INSTITUCINIS SURE PANAUDOJIMAS: SKIRTOS IR IŠMOKĖTOS SUMOS BEI KITI FINANSINIAI ASPEKTAI

1.1. Paramą gavusių valstybių narių ir joms skirtų sumų apžvalga

Daugiau kaip 98 proc. viso 100 mlrd. EUR SURE finansinio paketo buvo suteikta priemonės įgyvendinimo laikotarpiu. Visa pagal SURE skirta 98,4 mlrd. EUR finansinė parama išdalyta 19-ai valstybių narių: Airijai, Belgijai, Bulgarijai, Čekijai, Estijai, Graikijai, Ispanijai, Italijai, Kiprui, Kroatijai, Latvijai, Lenkijai, Lietuvai, Maltai, Portugalijai, Rumunijai, Slovakijai, Slovėnijai ir Vengrijai. Didžioji dalis finansinės paramos skirta 2020 m. (1 diagrama), nuo 2020 m. rugsėjo mėn., kai pradėta teikti paramą pagal SURE. Paskutinės sumos skirtos 2022 m. lapkričio mėn.

2022 m. rugsėjo–lapkričio mėn. aštuonioms valstybėms narėms skirta papildoma parama. Nuo ankstesnės 2022 m. rugsėjo mėn. pusmečio ataskaitos Taryba skyrė 5,05 mlrd. EUR papildomą finansinę paramą aštuonioms pradinę finansinę paramą 2020 m. gavusioms valstybėms narėms: Bulgarijai, Čekijai, Graikijai, Kiprui, Kroatijai, Latvijai, Lietuvai ir Portugalijai. Finansinė parama buvo skirta padengti išlaidoms, patirtoms daugiausia 2020 ir 2021 m., pratęsus SURE jau finansuotas priemones. Papildoma parama Graikijai, Kiprui ir Kroatijai, be jau suteiktos pradinės paskolos, skirta antrą kartą. Papildoma finansinė parama skirta iš viso 11-ai iš 19-os valstybių narių, kurios naudojosi SURE. SURE paramos buvo galima prašyti reikalavimus atitinkančioms su COVID-19 susijusioms – numatytoms arba patirtoms – išlaidoms padengti (atsižvelgiant į pastarojo tipo išlaidų pobūdį, dėl tų išlaidų nekilo jokios lėšų panaudojimo rizikos).

1 diagrama. Skirta ir išmokėta suma pagal metus

Šaltinis: Europos Komisija.

[8] https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-borrower/eu-borrowing-activities/eu-sure-social-bond-framework_en

1 lentelė. Pagal SURE skirtos paramos apžvalga (EUR)

Valstybė narė	*Visa skirta suma**	*Įtraukta papildoma suma*	*Išmokėta suma**	*Mokėtina suma*
Belgija	8 197 530 000	394 150 000	8 197 530 000	0
Bulgarija	971 170 000	460 170 000	971 170 000	0
Kipras	632 970 000	153 900 000	632 970 000	0
Čekija	4 500 000 000	2 500 000 000	4 500 000 000	0
Graikija	6 165 000 000	3 437 000 000	6 165 000 000	0
Ispanija	21 324 820 449	0	21 324 820 449	0
Kroatija	1 570 600 000	550 000 000	1 570 600 000	0
Italija	27 438 486 464	0	27 438 486 464	0
Lietuva	1 099 060 000	496 750 000	1 099 060 000	0
Latvija	472 807 000	280 107 000	472 807 000	0
Malta	420 817 000	177 185 000	420 817 000	0
Lenkija	11 236 693 087	0	11 236 693 087	0
Portugalija	6 234 462 488	300 000 000	6 234 462 488	0
Rumunija	3 000 000 000	0	3 000 000 000	0
Slovėnija	1 113 670 000	0	1 113 670 000	0
Slovakija	630 883 600	0	630 883 600	0
Vengrija	651 470 000	147 140 000	651 470 000	0
Airija	2 473 887 900	0	2 473 887 900	0
Estija	230 000 000	0	230 000 000	0
Iš viso	**98 364 327 988**	**8 896 402 000**	**98 364 327 988**	**0**

*Išmokant lėšas skirtos sumos dėl operacijų vykdymo aspektų buvo suapvalintos. Šaltinis: Europos Komisija.

1.2. Išmokėtos sumos ir taikomas grąžinimo tvarkaraštis

Komisija ES vardu sėkmingai išleido dar 6,5 mlrd. EUR vertės SURE socialinio poveikio obligacijų. 2022 m. gruodžio 7 d. pagal SURE programą įgyvendinta 9-oji ir paskutinė emisija. 15 metų trukmės obligacijų pavedimų knygos vertė siekė 25,4 mlrd. EUR, taigi per šį metų pabaigoje paskelbtą finansavimo etapą paklausa keturis kartus viršijo pasiūlą. Gruodžio 14 d. išmokėta 6,548 mlrd. EUR: Bulgarijai – 460 mln. EUR, Čekijai – 2 mlrd. EUR, Graikijai – 900 mln. EUR, Kiprui – 29 mln. EUR, Kroatijai – 550 mln. EUR, Latvijai – 167 mln. EUR, Lenkijai – 1,5 mlrd. EUR, Lietuvai – 142 mln. EUR, Portugalijai – 300 mln. EUR. Lenkijai lėšos nebuvo išmokėtos tol, kol nebuvo išspręstos joje kilusios lėšų panaudojimo problemos (žr. 2.1.2 skirsnį), o kitas sumas sudarė 2022 m. rudenį aštuonioms valstybėms narėms skirta papildoma parama.

SURE emisijų programa apskritai buvo labai sėkminga, sulaukė didžiulės investuotojų paklausos ir pasižymėjo palankiomis kainomis. Iki pandemijos Komisija Europos kapitalo rinkose skolinosi nedaug, tačiau įgyvendindama SURE, o netrukus po jos – priemonę „NextGenerationEU“, Komisija tapo reikšminga valstybių skolos vertybinių popierių emisijų dalyve. Visų sandorių paklausa keliskart viršijo pasiūlą, taikytos kainos buvo palankios, o dalis anksčiau išleistų obligacijų buvo išleistos su neigiamomis palūkanomis (žr. A2 lentelę). Ši sėkmė rodo, kad investuotojai pasitiki tiek ES finansavimo pajėgumais, tiek SURE programa.

Iki 2022 m. gruodžio mėn. visa pagal SURE skirta 98,4 mlrd. EUR finansinė parama buvo išmokėta (1 lentelė). Išsamesnė informacija apie SURE sandorius ir išmokas valstybėms narėms pateikiama priedo A1 ir A2 lentelėse.

Vidutinis valstybėms narėms išmokėtų lėšų grąžinimo terminas tebėra 14,5 metų. Jis beveik sutampa su atitinkamuose Tarybos įgyvendinimo sprendimuose nustatytu didžiausiu galimu 15 metų terminu. Informacija apie pagrindinės sumos ir palūkanų grąžinimo tvarkaraštį pateikta 2 lentelėje.

2 lentelė. ES SURE negrąžintų paskolų grąžinimo tvarkaraštis

Kalendoriniai metai	Pagrindinė suma	Palūkanos	Iš viso pagal SURE
2023 m.		326 563 400	326 563 400
2024 m.		326 982 500	326 982 500
2025 m.	8 000 000 000	326 982 500	8 326 982 500
2026 m.	8 000 000 000	326 982 500	8 326 982 500
2027 m.		326 982 500	326 982 500
2028 m.	10 000 000 000	326 982 500	10 326 982 500
2029 m.	8 137 000 000	326 982 500	8 463 982 500
2030 m.	10 000 000 000	326 982 500	10 326 982 500
2031 m.		326 982 500	326 982 500
2032 m.		326 982 500	326 982 500
2033 m.		326 982 500	326 982 500
2034 m.		326 982 500	326 982 500
2035 m.	8 500 000 000	326 982 500	8 826 982 500
2036 m.	9 000 000 000	326 982 500	9 326 982 500
2037 m.	8 718 000 000	308 982 500	9 026 982 500
2038 m.		104 500 000	104 500 000
2039 m.		104 500 000	104 500 000
2040 m.	7 000 000 000	104 500 000	7 104 500 000
2041 m.		97 500 000	97 500 000
2042 m.		97 500 000	97 500 000
2043 m.		97 500 000	97 500 000
2044 m.		97 500 000	97 500 000
2045 m.		97 500 000	97 500 000
2046 m.	5 000 000 000	97 500 000	5 097 500 000
2047 m.	6 000 000 000	75 000 000	6 075 000 000
2048 m.		30 000 000	30 000 000
2049 m.		30 000 000	30 000 000
2050 m.	10 000 000 000	30 000 000	10 030 000 000
Iš viso	**98 355 000 000**	**5 949 818 400**	**104 304 818 400**

II. NAUDOJIMASIS SURE: VIEŠOSIOS IŠLAIDOS IR NACIONALINĖS PRIEMONĖS, KURIOMS TAIKYTA SURE

Šiame skirsnyje daugiausia dėmesio skiriama SURE priemonės naudojimui politikos įgyvendinimo tikslais. 2.1 skirsnyje apibendrinamos valstybių narių viešosios išlaidos, kurios buvo dengiamos iš SURE arba atitiko SURE reikalavimus, įskaitant lėšų panaudojimo lygį. 2.2 skirsnyje pateikiama išsamesnė informacija apie sutrumpinto darbo laiko tvarką ir panašias SURE remtas priemones, o 2.3 skirsnyje nagrinėjamas remtų su sveikata susijusių priemonių pobūdis. 2.4 skirsnyje pateikiama informacija apie SURE remtomis priemonėmis pasinaudojusių samdomų darbuotojų ir įmonių skaičių.

2.1. Pagal SURE remtos faktinės ir numatytos viešosios išlaidos

2.1.1. Reikalavimus atitinkančių priemonių viešųjų išlaidų stebėsena

Paramą gavusių valstybių narių pusmečio ataskaitomis remtasi stebint numatytą ir faktinį pagal SURE skirtos finansinės paramos panaudojimą. Į ataskaitas buvo reikalaujama įtraukti informaciją apie viešąsias išlaidas priemonėms, kurioms taikyta SURE (ir tų priemonių aprėptį

pagal samdomus darbuotojus bei įmones, kaip nurodyta 3.3 skirsnyje). Iki šiol tokia informacija teikta penkis kartus: 2020 m. rugpjūčio mėn. (pradinė ataskaita), 2021 m. sausio–vasario mėn. (pirmoji ataskaita), 2021 m. birželio mėn. (antroji ataskaita), 2022 m. sausio mėn. (trečioji ataskaita), 2022 m. birželio mėn. (ketvirtoji ataskaita) ir 2023 m. vasario mėn. (naujausia ataskaita). Numatyta, kad naujausia ataskaita bus paskutinė, nes visa skirta finansinė parama jau panaudota ir išlaidų, kurių vykdymą reikėtų stebėti, nebenumatoma. Informacija apie SURE reikalavimus atitinkančias priemones yra pateikiama taip, kaip ją *pateikė valstybės narės*. Kai kurių valstybių narių išlaidos viršijo pagal SURE gautą finansinę paramą, nes jos papildė SURE paramą nacionaliniu finansavimu ir (arba) finansavimu iš ES struktūrinių fondų, todėl visa išlaidų suma gali viršyti pagal SURE remtą jų sumą. Pateiktos ataskaitos leidžia įvertinti finansinės paramos pagal SURE panaudojimo lygį, lyginant jį su Tarybos skirta suma[9].

Visos pagal SURE planuotos viešosios išlaidos jau patirtos. SURE reglamente numatyta galimybė finansinę paramą naudoti tiek jau patirtoms išlaidoms, tiek numatomam viešųjų išlaidų, skirtų priemonėms, kurioms taikoma SURE, padidėjimui finansuoti[10]. SURE įgyvendinimo pradžioje, kai taikyti griežti su COVID-19 susiję apribojimai, priemonės lėšomis finansuota didelė dalis numatytų išlaidų; 2020 m. birželio mėn. jos sudarė 64 proc. visų išlaidų. Numatytų išlaidų dalis 2021 m. birželio mėn. sumažėjo iki 12 proc., o 2021 m. pabaigoje nesiekė 4 proc. Visos SURE reikalavimus atitinkančios priemonės buvo baigtos įgyvendinti iki 2022 m. gruodžio mėn., tačiau priemonėms skirtą SURE finansavimą visos valstybės narės išnaudojo iki 2022 m. birželio mėn., o vėliau naudojo tik nacionalinį finansavimą[11].

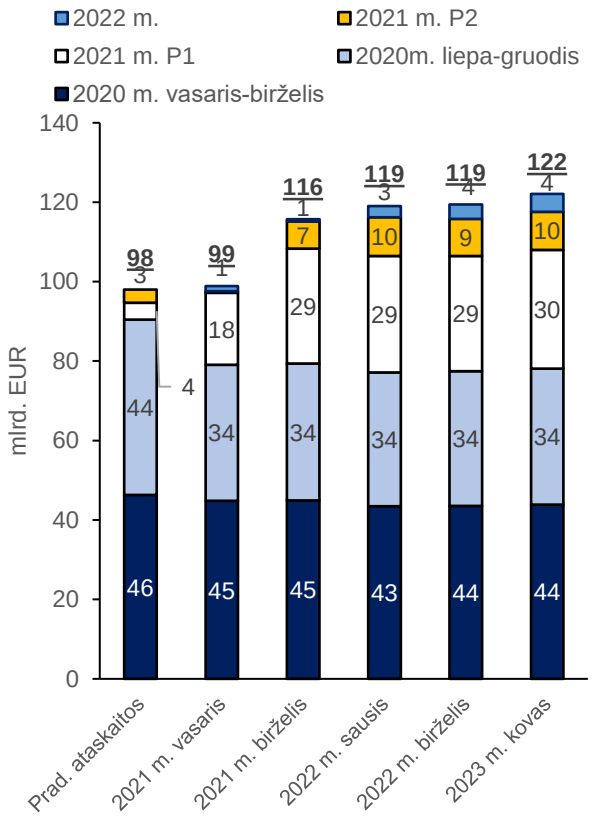
2 diagrama. Ataskaitose nurodytos viešosios išlaidos

3 diagrama. Pagal SURE remtų patirtų viešųjų išlaidų mėnesio pokyčiai

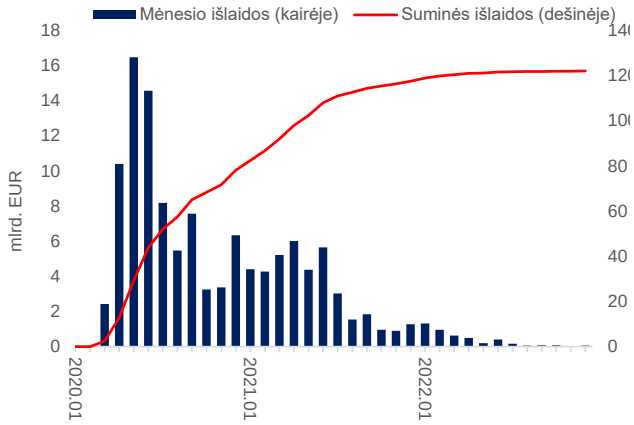
[9] Nepanaudotų lėšų gali susidaryti dėl to, kad valstybių narių patirtos arba numatytos išlaidos SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms yra mažesnės už Tarybos skirtą sumą. Dalis nepanaudotų lėšų gali susidaryti dėl to, kad valstybė narė nepajėgia išleisti jau išmokėtos sumos, o tai gali tapti problema, jeigu ši nepanaudota suma išlieka ir tada, kai padengiamos numatytos išlaidos.

[10] Airija ir Estija kreipėsi dėl SURE paramos tik patirtoms viešosioms išlaidoms padengti. Todėl nuo 2021 m. kovo mėn. pateikti išlaidų duomenys nepakito. Per laikotarpį nuo praėjusios ataskaitos nepasikeitė ir pateikti duomenys apie Vengrijos ir Lietuvos 2020 ir 2021 m. viešąsias išlaidas.

[11] Reikalavimus atitinkančios priemonės – tai SURE reglamento 3 straipsnio 2 dalyje nurodytos priemonės: nacionalinės sutrumpinto darbo laiko tvarkos arba panašios priemonės ir papildomai – su sveikata susijusios priemonės.

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Estija įtraukiama nuo 2021 m. birželio mėn., nes ji kreipėsi dėl SURE vėliau. P1 ir P2 žymimi 2021 m. pirmasis ir antrasis pusmečiai.

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*

Bendros viešosios išlaidos SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms sudarė 122 mlrd. EUR, t. y. viršijo bendrą pagal SURE skirtą finansinę paramą. Ši suma, palyginti su ketvirtąja ataskaita (2 diagrama), yra šiek tiek didesnė, nes kai kurios valstybės narės priemones taikė ir 2022 m., tik jų išlaidos buvo mažesnės. 2022 m. išlaidas nurodė iš viso 13 valstybių narių. 2022 m. buvo tęsiama mažiau priemonių, bet jų išlaidos buvo šiek tiek didesnės, palyginti su numatyta 3,7 mlrd. EUR suma, ir galiausiai sudarė 4,5 mlrd. EUR. Bendra išlaidų suma (122 mlrd. EUR) yra didesnė už bendrą pagal SURE skirtą sumą (98,4 mlrd. EUR), nes dauguma valstybių narių reikalavimus atitinkančioms priemonėms skyrė daugiau lėšų, palyginti su finansine parama, kurios prašė ir kuri buvo joms skirta[12]. Tai taip pat patvirtina, kad sritys, kuriose taikyta SURE, valstybėms narėms išliko aktualios nuo 2020 m., kai pagalbos paprašyta pirmą kartą.

2022 m. pandemijos poveikiui švelnėjant, mėnesio išlaidos SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms labai sumažėjo. 3 diagramoje parodyta, kad daugiausiai (bet

[12] Ispanijos ir Italijos atveju taip yra dar ir dėl koncentracijos ribos (60 proc. didžiausios galimos 100 mlrd. EUR sumos), kuri buvo taikoma trims daugiausiai paramos gavusioms valstybėms narėms.

nedaug) išlaidų 2022 m. patirta sausio mėn., o vėliau išlaidos pradėjo sparčiai mažėti. 2022 m. pradžioje daugiausiai išlaidų patirta kai kurioms pratęstoms sutrumpinto darbo laiko tvarkos, su karantinu susijusioms priemonėms, COVID-19 testavimui ir specialioms kompensacijoms sveikatos priežiūros darbuotojams[13]. 2022 m. antrąjį pusmetį vidutinės mėnesio išlaidos visose informaciją teikusiose valstybėse narėse sudarė tik 83 mln. EUR.

2.1.2. Lėšų panaudojimo lygis

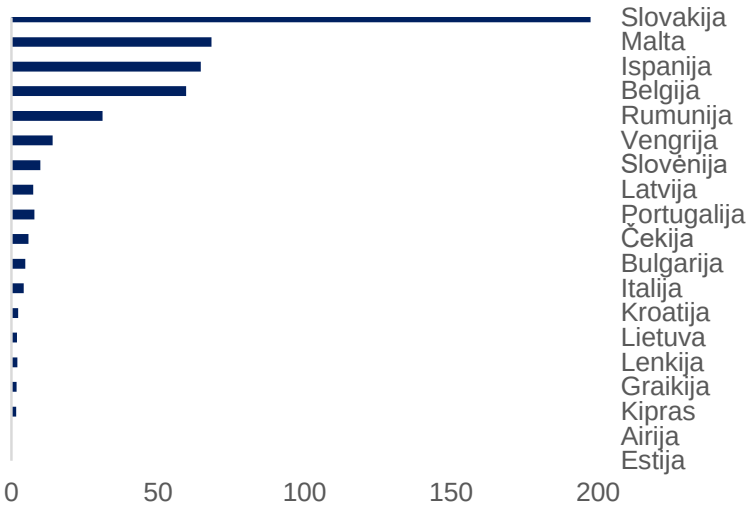
Visa SURE finansinė parama jau panaudota visose valstybėse narėse. Kadangi visos SURE finansuotos viešosios išlaidos jau patirtos, t. y. daugiau išlaidų nebenumatoma, visa skirta 98,4 mlrd. EUR finansinė parama jau visiškai panaudota. Dviejose valstybėse narėse anksčiau nustatytos ir ketvirtojoje pusmečio ataskaitoje aptartos lėšų panaudojimo problemos buvo išspręstos. 17 iš 19 valstybių narių faktiškai išleido *daugiau* už joms skirtą sumą, likusias išlaidas finansuodamos nacionalinėmis lėšomis (žr. 4 diagramą).

Rumunijos atveju nepanaudotų lėšų neliko – tai patvirtina galutiniai biudžeto vykdymo duomenys. Galima priminti, kad 2022 m. pradžioje Rumunijos nepanaudotos lėšos sudarė beveik 3 mlrd. EUR. Rumunijos institucijų prašymu 2022 m. liepos mėn. priimtu iš dalies pakeistu Tarybos įgyvendinimo sprendimu skirta suma nuo 4,1 mlrd. EUR sumažinta iki 3 mlrd. EUR ir įtraukta 21 papildoma SURE reikalavimus atitinkanti priemonė. Glaudus Komisijos ir Rumunijos institucijų dialogas padėjo nustatyti papildomas reikalavimus atitinkančias išlaidas, kuriomis buvo sumažintos netiesioginės darbo sąnaudos, susijusios su sutrumpinto darbo laiko tvarką taikiusiomis įmonėmis[14]. Ketvirtojoje ataskaitoje nurodytos 2022 m. rugsėjo mėn. užregistruotos likusios maždaug 350 mln. EUR nepanaudotos lėšos dabar yra visiškai panaudotos. Rumunijos išlaidos dabar net gerokai viršija jai skirtus 3 mlrd. EUR. Galutiniai 2022 m. visų iš dalies pakeistame Tarybos įgyvendinimo sprendime numatytų priemonių biudžeto vykdymo duomenys išsklaidė abejones, nes jais patvirtinta, kad iki 2022 m. gruodžio mėn. bendros patirtos išlaidos viršijo 3 mlrd. EUR, o su sveikata susijusios išlaidos tebebuvo pagalbinės (sudarė mažiau negu 46 proc. visų išlaidų).

4 diagrama. Reikalavimus atitinkančioms priemonėms patirtų viešųjų išlaidų perviršis, palyginti su paskolos suma (paskolos sumos %)

[13] Kai kurios 2022 m. išlaidos taip pat buvo susijusios su valstybių narių atidėtais ankstesnių laikotarpių mokėjimais pagalbą gavusiems darbuotojams ir įmonėms.

[14] Visiškas arba dalinis atleidimas nuo socialinio draudimo įmokų mokėjimo pagal SURE gali būti finansuojamas, jeigu yra susijęs su darbo vietų išsaugojimu. Pagal sutrumpinto darbo laiko tvarką tokios išimtys gali būti taikomos ir, valstybėms narėms paprašius, pagal SURE jos buvo finansuotos (pvz., žr. Slovėnijos, Graikijos, Ispanijos ir Portugalijos duomenis).

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Viešosios išlaidos – tai ataskaitose kaip atitinkančios Tarybos įgyvendinimo sprendimą nurodytos išlaidos, neįskaitant Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) lėšomis padengtų išlaidų. Kai kurios valstybės narės (Estija, Slovėnija) nebeteikė ataskaitų dėl SURE reikalavimus atitinkančių priemonių, vykdytų po 2020 m., nes viršijo skirtą sumą ir SURE finansinės paramos toms priemonėms finansuoti nebenaudojo.

Lenkijos vidutinio dydžio nepanaudota skirtos paramos suma buvo panaudota įtraukus dvi naujas SURE reikalavimus atitinkančias priemones. 2022 m. pradžioje Lenkija nurodė mažesnes bendras išlaidas Tarybos įgyvendinimo sprendime numatytoms jos priemonėms (9,9 mlrd. EUR), palyginti su skirta suma (11,2 mlrd. EUR). Atsižvelgdama į Komisijos ir Lenkijos valdžios institucijų techninio dialogo rezultatus ir remdamasi Komisijos pasiūlymu, 2022 m. lapkričio mėn. Taryba iš dalies pakeitė Tarybos įgyvendinimo sprendimą į jį įtraukdama dvi papildomas SURE reikalavimus atitinkančias su sveikata susijusias priemones. Jas sudarė priemokos sveikatos priežiūros darbuotojams ir PGR testavimo COVID-19 nustatyti paslaugos. Reikalavimus atitinkančių su sveikata susijusių išlaidų suma padidėjo nuo 0 iki 15 proc. bendrų išlaidų, tad išliko papildomomis. Likusių išmokėti lėšų (1,5 mlrd. EUR) mokėjimas, kuris iš pradžių buvo atidėtas, kol bus išspręstos lėšų panaudojimo problemos, įvykdytas 2022 m. gruodžio mėn.

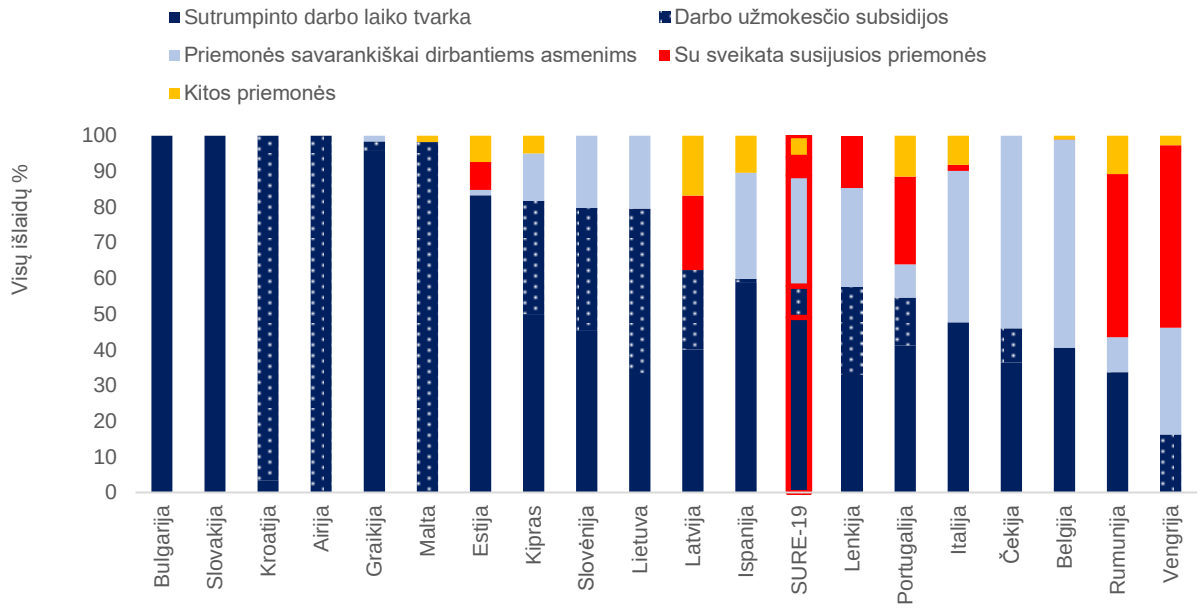
2.2. Nacionalinės priemonės. Pagal SURE remta sutrumpinto darbo laiko tvarka arba panašios priemonės

Didžioji dalis bendrų viešųjų išlaidų SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms buvo skirtos sutrumpinto darbo laiko tvarkai ir panašioms priemonėms, įskaitant savarankiškai dirbantiems asmenims skirtas priemones. Iš tiesų, beveik pusė (49 proc.) bendrų viešųjų išlaidų SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms buvo skirtos sutrumpinto darbo laiko tvarkai, o ją finansavo 16 iš 19-os SURE paramą naudojusių valstybių narių. Dar 31 proc. viešųjų išlaidų buvo numatytos panašioms priemonėms, skirtoms savarankiškai dirbantiems asmenims[15]. 9 proc. viešųjų išlaidų buvo skirta darbo užmokesčio subsidijoms[16], 6 proc. – kitoms

[15] Remiantis Komisijos analize, kurioje priemonės, apie kurias pranešė valstybės narės, suskirstytos pagal kategorijas.
[16] Darbo užmokesčio subsidijų programos yra darbo vietų išsaugojimo programos, panašios į sutrumpinto darbo laiko tvarką, tačiau skiriasi tuo, kad išmokos nustatomos ne pagal valandas (nedirbtas), o kaip fiksuota suma arba

panašioms priemonėms, kuriomis buvo remiamas darbo vietų išsaugojimas ir darbuotojų pajamos[17]. Išlaidos su sveikata susijusioms priemonėms sudarė tik 5 proc. ir tai patvirtina jų papildomą pobūdį. 11 valstybių narių SURE finansinę paramą naudojo tik sutrumpinto darbo laiko tvarkai ir panašioms priemonėms (žr. 5 diagramą).

5 diagrama. Viešosios išlaidos SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms pagal išlaidų rūšis

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Dėl informacijos apie Vengrijos su sveikata susijusias išlaidas žr. 2021 m. kovo mėn. ataskaitą.

Per COVID-19 krizę sutrumpinto darbo laiko tvarką imta dažniau taikyti moterims ir jaunimui. Tai visų pirma atspindi paramos struktūros pagal sektorius pokyčius – daugiau imta remti ne gamybos ir statybos, o paslaugų ir mažmeninės prekybos sektorius, t. y. sektorius, kuriuose dirba santykinai daugiau moterų ir jaunimo (6 diagrama)[18].

2022 m. rudenį aštuonioms valstybėms narėms skirta papildoma finansinė parama įvairioms priemonėms įgyvendinti. Ši papildoma parama buvo skirta papildomoms 2021 m.,

viso darbo užmokesčio dalis. Apskritai į sutrumpinto darbo laiko tvarką panašios priemonės sudaro 46 proc. bendrų SURE reikalavimus atitinkančių išlaidų.

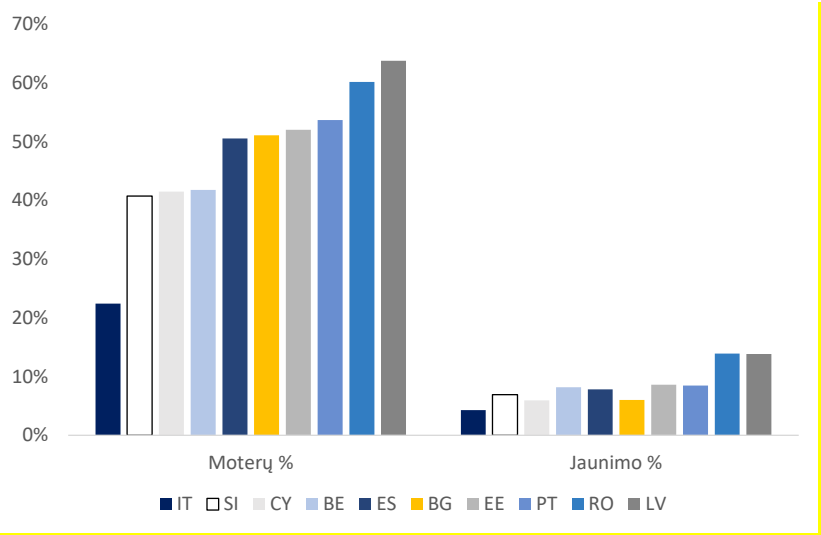
[17] Kitos panašios priemonės – tai, pavyzdžiui, ligos išmokos, išmokos vaiko priežiūros atostogoms ir su sutrumpinto darbo laiko tvarka susijęs profesinis mokymas.

[18] Europos Komisija (2020), Labour Market and Wage Developments in 2020, Chapter 3, Policy developments („Darbo rinkos ir darbo užmokesčio pokyčiai 2020 m.“, 3 skyrius, „Politikos pokyčiai“). https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23268&langId=en. Italijoje ir Belgijoje moterų, kurioms taikyta tokia tvarka, dalis nuo 2020 m. kovo mėn. vidutiniškai padvigubėjo, o paramą gaunančių jaunų darbuotojų dalis Italijoje padidėjo nuo 1,6 proc. iki 5,7 proc., Belgijoje – nuo 6,7 proc. iki 7,6 proc. Moterų ir jaunų darbuotojų, kuriems taikyta sutrumpinto darbo laiko tvarka, dalis taip pat buvo didelė Latvijoje, Rumunijoje, Portugalijoje ir Estijoje.

kai kuriais atvejais – iki 2022 m. pradžios, patirtoms pagal SURE jau remiamų skubios paramos priemonių išlaidoms padengti. Tiksliau, papildoma parama panaudota taip:

- *Bulgarijoje*: iki 2022 m. birželio mėn. pratęstas sutrumpinto darbo laiko tvarkos taikymas įmonėse, kurių pajamos dėl pandemijos sumažėjo bent 30 proc. ir kurios nuo 2020 m. kovo 13 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. apribojo savo veiklą, bet išsaugojo darbuotojus;
- *Kipre*: padengtos papildomos išlaidos, susijusios su darbo užmokesčio subsidijų programos įgyvendinimo pratęsimu (iki 2021 m. trečiojo ketvirčio), siekiant paremti įmones, turėjusias (iš dalies) sustabdyti savo veiklą, taip pat susijusios su specialiomis apgyvendinimo bei turizmo sektoriams skirtomis programomis, savarankiškai dirbantiems asmenims skirta subsidijų programa ir COVID-19 ligos išmokų programa;
- *Čekijoje*: 2021 m. pratęstas sutrumpinto darbo laiko tvarkos taikymas ekstremaliosios situacijos atveju (vadinamoji Kovos su virusu programa) ir skubios paramos savarankiškai dirbantiems asmenims programa;
- *Graikijoje*: 2021 ir 2022 m. pratęsta darbo vietų išsaugojimo ekstremaliosios situacijos atveju programa (išmokos privačiojo sektoriaus darbuotojams, su kuriais sudarytos sutartys sustabdytos) ir su tuo susijusios subsidijos, iš kurių buvo dengiamos atitinkamos socialinio draudimo įmokos;
- *Kroatijoje*: pratęstos dvi jau vykdytos paramos priemonės, tiksliau, darbo užmokesčio subsidijų programa, skirta verslo subjektams, kuriems pandemija padarė neigiamą poveikį (iki 2022 m. birželio mėn.) ir sutrumpinto darbo laiko tvarka, pagal kurią teikta parama laikinam darbo laiko sutrumpinimui (iki 2022 m. gruodžio mėn.);
- *Lietuvoje*: iki 2021 m. birželio mėn. pratęsta darbo vietų išsaugojimo programa, pagal kurią skirtos subsidijos darbuotojų atlyginimų sąnaudoms padengti darbo sustabdymo laikotarpiu, ir subsidijos savarankiškai dirbantiems asmenims;
- *Latvijoje*: nuo 2020 m. lapkričio mėn. iki 2021 m. birželio mėn. vėl įvestos skubios paramos priemonės (kompensacijos už darbuotojų prastovas, darbo užmokesčio subsidijos nukentėjusioms įmonėms, su COVID-19 susijusios ligos išmokos), taip pat buvo dengiamos kai kurios papildomos išlaidos, patirtos pratęsus su sveikata susijusių priemonių taikymą;
- *Portugalijoje*: atitinkamai iki 2021 m. pabaigos ir 2022 m. kovo mėn. pratęstos jau taikytos darbo rinkos ir su sveikata susijusios priemonės (jos buvo pratęstos pagal 2022 m. sausio mėn. Tarybos įgyvendinimo sprendimą dėl pakeitimo) (pastarosios apėmė ir išmokas dėl profilaktinės izoliacijos bei išimtinę paramą verslo veiklai atnaujinti).

6 diagrama. Vidutinė moterų ir jaunų darbuotojų (15–24 m.), kuriems taikyta sutrumpinto darbo laiko tvarka, dalis (2020–2021 m.)

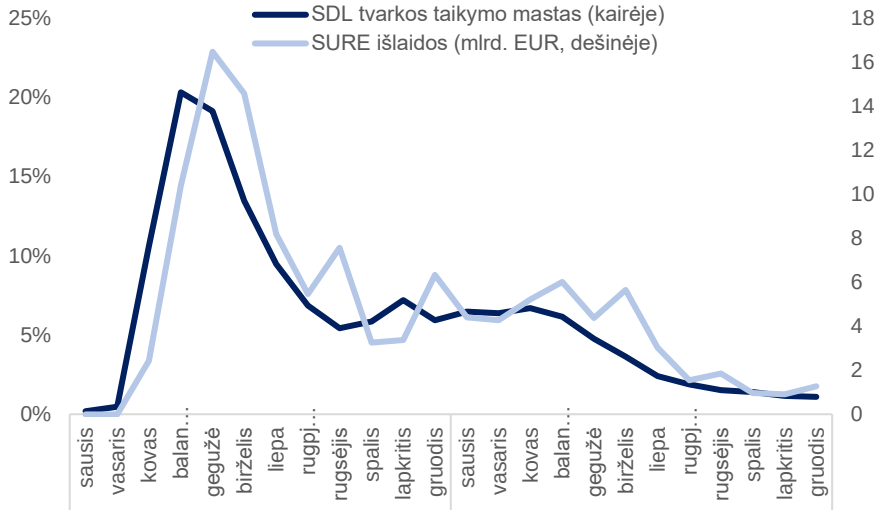

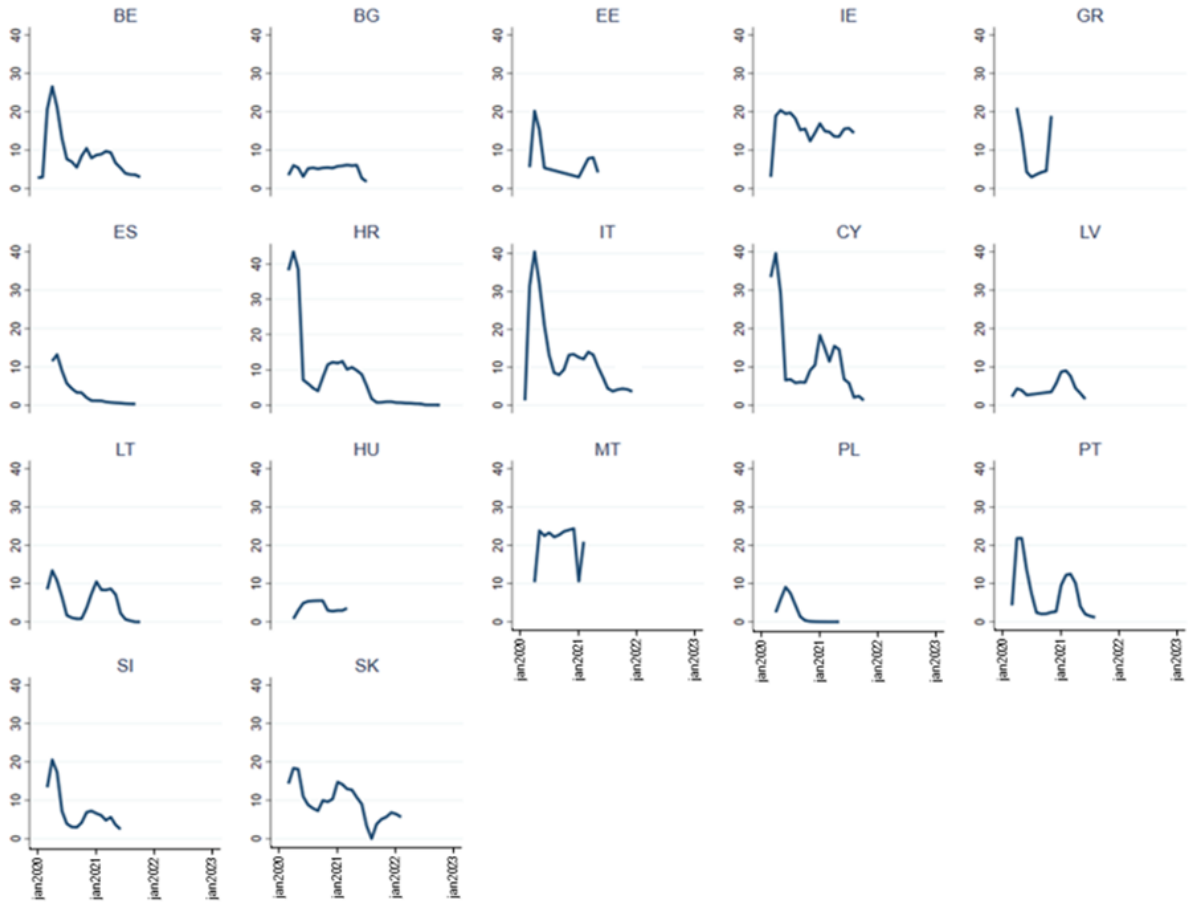
-

Šaltinis: Darbo rinkos politikos 2020 m. duomenų bazė, Europos Komisijos užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas; EMCO 2020 ir 2021 m. duomenų rinkinys.
Pastaba. Duomenys turimi ne apie visas šalis, kuriose taikyta SURE.

Daugumoje valstybių narių sutrumpinto darbo laiko tvarkos parama buvo tęsiama visus 2021 m., tik mažėjančiu mastu. Po pirmojo piko, fiksuoto 2020 m. kovo–balandžio mėn. kilus pirmajai pandemijos bangai, 2020 m. antrąjį pusmetį sutrumpinto darbo laiko tvarkos ir panašių darbo vietų išsaugojimo priemonių taikymas daugumoje valstybių narių stabilizavosi. Vėliau, 2021 m., ekonomikai atsigaunant ir sėkmingai vykdant skiepijimo kampanijas, tos priemonės taikytos vis mažiau. Kai kuriose šalyse 2020 m. pabaigoje – 2021 m. pradžioje kilo antroji pandemijos banga.

7 diagrama. Darbo vietų, kurioms taikytos darbo vietų išsaugojimo priemonės, dalis (iš viso ir pagal valstybes nares)

Šaltinis: Eurostatas, *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Čekijos ir Rumunijos duomenų nėra. 2021 m. antrąjį pusmetį naudojantis parama išsaugotų darbo vietų dalis yra mažesnė iš dalies dėl to, kad negauta keleto šalių duomenų.

Dauguma SURE paramą gavusių valstybių narių darbo vietų išsaugojimo ekstremaliosios situacijos atveju priemones laipsniškai nutraukė iki 2022 m. vidurio. Keletas šalių (Estija, Slovėnija) nutraukė darbo vietų išsaugojimo ekstremaliosios situacijos atveju priemones dar 2020 m. antrąjį pusmetį, dauguma šalių skubią paramą toliau teikė ir 2021 m., o kai kuriais atvejais – iki 2022 m. pirmojo pusmečio. Skubi parama iki 2022 m. pabaigos buvo teikiama tik dviejose šalyse (Portugalijoje, Kroatijoje).

3 lentelė. Pagrindinės darbo vietų išsaugojimo priemonės ir jų trukmė

Valstybė narė	Rūšis	Nuolatinė / laikina	Darbo laiko sutrumpinimas	Parama ekstremaliosios situacijos atveju teikta iki
BE	SDL tvarka	Nuolatinė, su laikinais pakeitimais	0–100 %	2022 m. birželio mėn.
BG	SDL tvarka	Laikina	50 % arba 100 %	2022 m. birželio mėn.
CZ	SDL tvarka	Laikina	0–100 %	2022 m. vasario mėn.
EE	SDL tvarka	Laikina	0–100 %	2020 m. birželio mėn.

IE	Darbo	Laikina	–	2020 m.
EL	SDL tvarka	Laikina	50 % arba 100 %	2022 m. sausio mėn.
ES	SDL tvarka	Nuolatinė, su laikinais pakeitimais	0–100 %	2022 m. kovo mėn.
HR	Darbo užmokesčio	Laikina	0–100 %	2022 m. gruodžio mėn.
IT	SDL tvarka	Nuolatinė, su laikinais pakeitimais	0–100 %	2021 m. gruodžio mėn.
CY	SDL tvarka	Laikina	0–100 %	2021 m. rugpjūčio mėn.
LV	SDL tvarka	Laikina	0–100 %	2021 m. birželio mėn.
LT	Darbo užmokesčio	Laikina	0–100 %	2021 m. birželio mėn. /
HU	–	–	–	–
MT	Darbo užmokesčio	Laikina	–	2022 m. gegužės mėn.
PL	Darbo užmokesčio	Laikina	20–100 %	2021 m. rugsėjo mėn.
PT	SDL tvarka	Nuolatinė, su laikinais pakeitimais	0–100 %	2022 m. rugsėjo mėn.
RO	SDL tvarka	Laikina	0–100 %	2022 m.
SI	SDL tvarka	Laikina	50–100 %	2020 m.
SK	SDL tvarka	Laikina	0–100 %	2022 m.

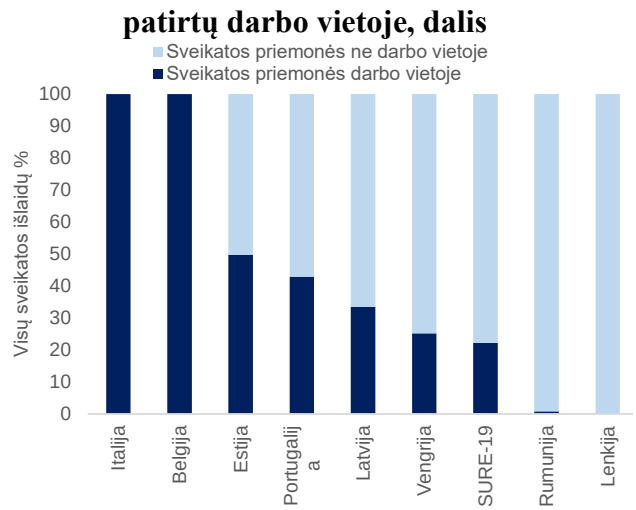
Pastaba. Šioje lentelėje pateikti tik pagrindinių programų duomenys. Vengrija per pandemiją taikė sutrumpinto darbo laiko tvarką ekstremaliosios situacijos atveju, tačiau ją finansavo Europos struktūrinių fondų lėšomis. Taigi, pagal SURE tam tikslui finansinės paramos ji negavo. Airija vietoj darbo užmokesčio subsidijų pradėjo įgyvendinti panašią pakoreguotą programą, galiojusią iki 2022 m. gegužės mėn., tačiau ją finansavo ne SURE lėšomis.

2.3. Nacionalinės priemonės. Pagal SURE remtos su sveikata susijusios priemonės

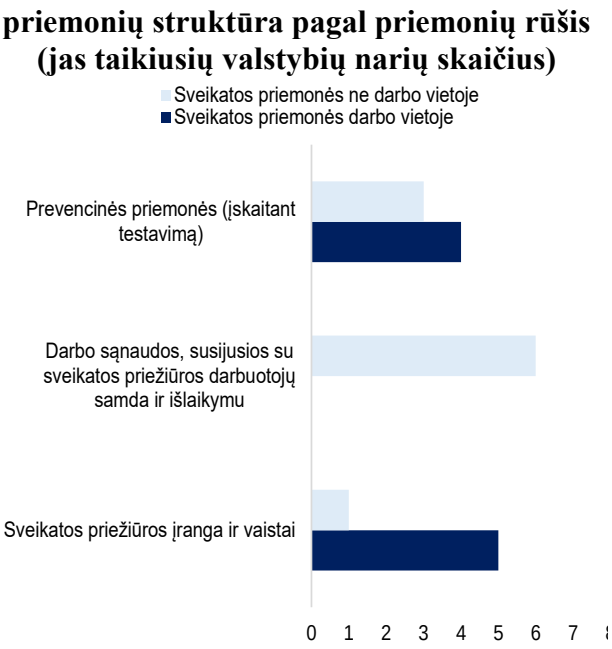
Patvirtinta, kad su sveikata susijusios išlaidos buvo papildomo pobūdžio. Su sveikata susijusioms priemonėms buvo išleista tik 5 proc. bendrų išlaidų. SURE parama su sveikata susijusioms priemonėms finansuoti pasinaudojo tik 8 iš 19-os valstybių narių. Pagal SURE reglamentą leidžiama finansuoti *bet kurias* su COVID-19 susijusias sveikatos priemones, tačiau *ypač* pabrėžiamos *darbo vietoje* taikomos priemonės – tokioms priemonėms teko 22 proc. visų su sveikata susijusių išlaidų (8 diagrama)[19]. Darbo vietoje taikomomis pirmiausia laikomos tos priemonės, kuriomis sumažinama darbuotojų, įskaitant sveikatos priežiūros darbuotojus, patiriama rizika ir taip padedama saugiai grįžti į darbą.

8 diagrama. Su sveikata susijusių išlaidų, **9 diagrama. Su sveikata susijusių**

[19] Žr. 2020 m. gegužės 19 d. Tarybos reglamento (ES) 2020/672 1 straipsnį. Ši sąlyga taip pat išsamiau paaiškinta 5 konstatuojamojoje dalyje: „*Siekiant, kad šiame reglamente numatytos priemonės taikymas būtų itin tikslingas ir taip būtų užtikrintas jos veiksmingumas, su sveikata susijusios priemonės tos priemonės tikslu gali apimti priemones, kuriomis siekiama sumažinti profesinę riziką ir užtikrinti darbuotojų bei savarankiškai dirbančių asmenų apsaugą darbo vietoje ir, kai tikslinga, kitas su sveikata susijusias priemones.*“

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Portugalija ir Rumunija įskaičiuotos dukart, nes taikė atitinkamas prevencines priemones, sveikatos priežiūros įrangos bei vaistų priemones tiek darbo vietose, tiek už jų ribų.

SURE buvo naudotasi finansuoti keleto rūšių su sveikata susijusias priemones, kuriomis keliose valstybėse narėse buvo teikiama reikalinga skubi parama sveikatos priežiūros sektoriui ir padedama greičiau atnaujinti veiklą. Atsižvelgdamos į Audito Rūmų pasiūlymą, Komisijos tarnybos išsamiau išnagrinėjo SURE finansuotų su sveikata susijusių priemonių poveikį. Remtas su sveikata susijusias priemones bendrai galima suskirstyti į tris kategorijas, tai: i) prevencinės priemonės prieš COVID-19, ii) papildomos darbo sąnaudos labai sudėtingomis sąlygomis dirbusiems sveikatos priežiūros darbuotojams samdyti ir išlaikyti ir iii) sveikatos priežiūros įranga ir vaistai. 9 diagramoje parodyta, kad kiekvienos kategorijos priemonių populiarumas visose valstybėse narėse iš esmės buvo panašus. Šios toliau išvardytos priemonės taikytos tiek darbo vietose, tiek už jų ribų.

- *Prevencinės priemonės.* Šiomis priemonėmis siekiama sumažinti profesinius pavojus ir užtikrinti saugų grįžimą į darbą (ne asmeninės apsaugos priemonės). Pavyzdžiui, prie *darbo vietoje* taikytų priemonių galima priskirti mokymus higienos klausimais(Belgija), slaugos centrų ir vaiko priežiūros institucijų darbuotojų testavimą (Portugalija) ir mokesčių kreditus smulkiems verslo subjektams bei ne pelno organizacijoms darbo vietų sanitariniam valymui atlikti (Italija). Prie prevencinių priemonių, taikytų *ne darbo vietoje*, daugiausia galima priskirti išlaidų, susijusių su visų gyventojų COVID-19 testavimu, finansavimą. Tam, kad būtų galima tęsti klinikinę veiklą, atsisakyti izoliavimo ir socialinių kontaktų ribojimo priemonių, pandemijos laikotarpiu taip pat buvo labai svarbu didinti laboratorijų testavimo pajėgumus. ES genomo sekos tyrimų mastas

2021 m. išaugo 15 kartų, palyginti su 2020 m., o procentinė teigiamų sekos testų dalis nuo 2020 iki 2021 m. padidėjo nuo mažiau kaip 1 iki vidutiniškai 7 proc.[20].

- *Papildomos darbo sąnaudos sveikatos priežiūros darbuotojams samdyti ir išlaikyti.* Iš visų *ne darbo vietoje* taikytų priemonių populiariausios buvo papildomų sveikatos priežiūros darbuotojų darbo sąnaudų (daugiausia priemokų) priemonės. Pavyzdžiui, Estija, Latvija, Lenkija, Portugalija, Rumunija ir Vengrija naudojosi pagal SURE skirtomis lėšomis priemokoms sveikatos specialistams mokėti ir (arba) papildomiems darbuotojams samdyti. Per pandemiją buvo labai svarbu padidinti darbui imlios intensyviosios priežiūros pajėgumus, nes didesnis intensyviosios priežiūros užimtumas buvo siejamas su didesniu mirtingumu[21].
- *Sveikatos priežiūros įranga ir vaistai*. SURE lėšos taip pat buvo naudojamos asmeninėms apsaugos priemonėms, dezinfekavimo įrangai darbo vietose ir ligoninėse (Estijoje, Latvijoje, Portugalijoje ir Vengrijoje) ir skiepijimo kampanijoms vykdyti (Rumunijoje) – šios priemonės buvo labai svarbios siekiant sumažinti mirtingumą ir sugrįžti prie įprasto gyvenimo ritmo.

2.4. SURE paramos aprėptis pagal dirbančius asmenis ir įmones

Komisija patvirtino, kad valstybių narių pateikti paramos aprėpties duomenys yra labai kokybiški. Komisija teikė gaires, o valstybės narės stengėsi gerinti duomenų apie 2020, 2021 ir 2022 m. paramos aprėptį kokybę per visus penkis atskaitomybės ciklus[22]. 9 iš 19 valstybių narių jau patvirtino, kad informacija yra visapusiškai pagrįsta administraciniais duomenimis ir atitinka Komisijos pateiktas gaires[23]. Dar aštuonių valstybių narių duomenys laikomi pagrįstais daugiausia administraciniais duomenimis. Tik dvi valstybės narės pažymėjo, kad, kol bus surinkta visa informacija, jų teiktus duomenis galima laikyti tik tiksliausiais turimais įverčiais. Tai suteikia nemažai pasitikėjimo šioje ataskaitoje pateiktais paramos aprėpties įverčiais, taigi taip atsakoma į vieną iš Audito Rūmų pastabų dėl to, kad remiamasi įverčiais, o ne galutiniais duomenimis.

Apskaičiuota, kad 2020 m. pagal SURE paremta apie 31,5 mln. asmenų ir daugiau kaip 2,5 mln. įmonių. Tai sudaro beveik trečdalį bendro užimtumo lygio ir daugiau negu ketvirtadalį visų įmonių 19-oje paramą gavusių valstybių narių[24]. Į bendro užimtumo įvertį įskaičiuota apie 22,25 mln. samdomų darbuotojų ir 9,25 mln. savarankiškai dirbančių asmenų. 10 ir 11

[20] Žr. OECD (2022), *Health at a glance*.

[21] Žr. pavyzdžiui, Bravata et al. (2021), "Impact of ICU transfers on the mortality rate of patients with COVID-19: insights from comprehensive national database in France".

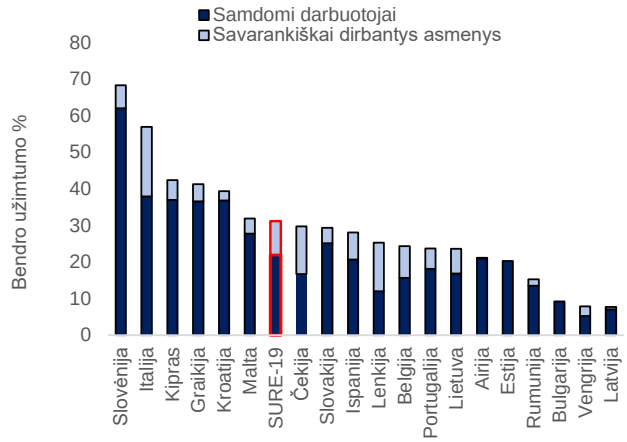
[22] Kalbant apie paramos struktūrą, rinkdamos informaciją apie darbuotojų ir įmonių skaičių valstybės narės turėjo įskaičiuoti kiekvieną pagal kiekvieną SURE priemonę remtą paramos gavėją, remdamosi administracinėmis socialinio draudimo sistemos duomenų bazėmis ir viešųjų užimtumo tarnybų surinktais duomenimis. Tam teko surinkti didžiulį kiekį informacijos, skirti laiko patikroms atlikti, kad duomenys nebūtų įskaityti dukart, pavyzdžiui, kai tas pats asmuo gauna paramą pagal dvi SURE remiamas priemones arba tais pačiais metais paramos paraiškas pateikia keliskart su pertraukomis.

[23] Savarankiškai dirbančių asmenų ir jiems dirbančių samdomų darbuotojų apskaita ne visose valstybėse narėse buvo vienoda dėl jose veikiančių skirtingų statistikos ir teisinių sistemų.

[24] Į šiuos skaičius įtraukti asmenys ir įmonės, kuriems tam tikru metu buvo taikoma sutrumpinto darbo laiko tvarka arba panašios pagal SURE remiamos priemonės. Vardikliai pagrįsti valstybių narių ataskaitose pateiktomis lentelėmis. Į bendrą įmonių skaičių įtrauktos įmonės, kuriose dirbo bent po vieną samdomą darbuotoją. Įmonių, kurioms suteikta parama, dalis yra mažesnė, palyginti su ketvirtojoje ataskaitoje nurodytais skaičiais, daugiausia dėl Lenkijos pateiktų galutinių administracinių duomenų.

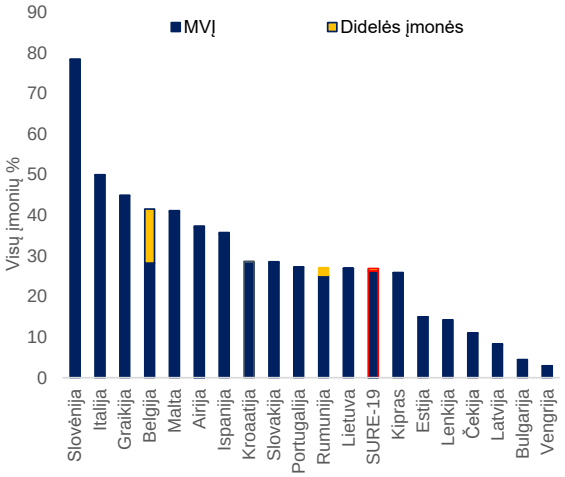
diagramose paramos pagal SURE paramos aprėptis suskirstyta pagal valstybes nares. Į šiuos įverčius neįtraukti asmenys, kuriems parama teikta tik pagal SURE remtas su sveikata susijusias priemones, tad šiuos įverčius galima laikyti konservatyviais[25].

10 diagrama. Darbuotojai, kuriems 2020 m. buvo taikoma SURE (bendro užimtumo %)

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Paramos aprėpties duomenys ir duomenys apie bendro užimtumo lygį – tai valstybių narių pateikti duomenys.

11 diagrama. Įmonės, kurioms 2020 m. buvo taikoma SURE, pagal dydį (visų įmonių %)

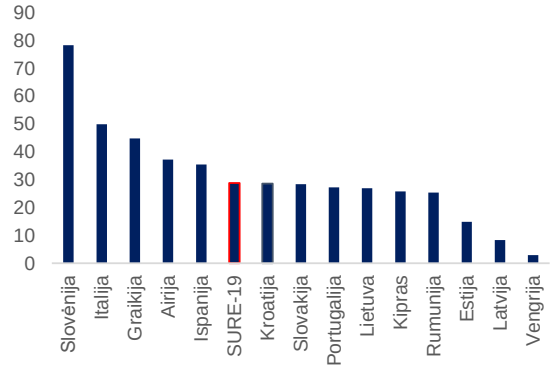
Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Į bendrą įmonių skaičių samdomų darbuotojų neturinčios įmonės neįtrauktos. MVĮ – tai įmonės, turinčios mažiau kaip 250 samdomų darbuotojų, didelės įmonės – įmonės, turinčios daugiau kaip 250 samdomų darbuotojų.

Pagrindinės SURE paramos gavėjos buvo MVĮ. Prasidėjus pandemijai, sutrumpinto darbo laiko tvarką, kurią iki COVID-19 pandemijos daugiausia taikė didelės įmonės, pradėjo taikyti ir mažosios bei vidutinės įmonės, kurios dabar sudaro didžiausią pagal SURE paremtų įmonių dalį (11 diagrama)[26]. Pagal SURE parama visose paramą gavusiose valstybėse narėse suteikta vidutiniškai 29 proc. MVĮ (12 diagrama). Sutrumpinto darbo laiko tvarka daugiausia taikyta paslaugų ir mažmeninės prekybos sektoriuose. Vis tik gamybos sektoriui teko 14 proc. SURE išlaidų. Remiantis naujausiomis ataskaitomis, didžiausia išlaidų dalis teko šiems sektoriams: i) apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų, ii) didmeninės ir mažmeninės prekybos ir iii) gamybos (13 diagrama). Daugelis valstybių narių joms skirtuose Tarybos įgyvendinimo sprendimuose numatytomis tikslinėmis priemonėmis paramą teikė ir kitiems sektoriams, pavyzdžiui, kultūros.

[25] Be to, kai kuriose valstybėse narėse buvo nemažai atvejų, kai tas pats paramos gavėjas paramą gavo pagal skirtingas priemones ir šio dubliavimosi nebuvo įmanoma atitinkamai pakoreguoti. Tokiais atvejais, kad būtų išvengta dvigubo įskaitymo, valstybių narių buvo paprašyta pranešti tik apie didžiausios (-ių) priemonės (-ių) aprėptį. Todėl tikroji paramos aprėptis gali būti dar didesnė.

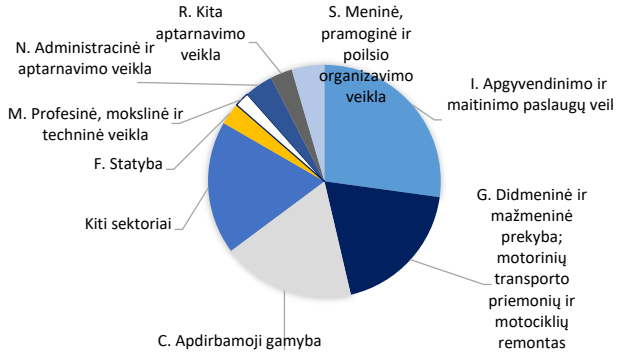
[26] Europos Komisija (2020), Labour Market and Wage Developments in 2020, Chapter 3, Policy developments („Darbo rinkos ir darbo užmokesčio pokyčiai 2020 m.“, 3 skyrius, „Politikos pokyčiai“). https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23268&langId=en. Išsamesnė analizė pateikta antrojoje SURE ataskaitoje.

12 diagrama. MVĮ, kurioms 2020 m. taikyta SURE parama (visų MVĮ %)

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Lenkija nepateikė duomenų apie įmonių dydį, Belgija ir Čekija nepateikė duomenų apie bendrą MVĮ skaičių. MVĮ – tai įmonės, turinčios mažiau kaip 250 samdomų darbuotojų.

13 diagrama. SURE paramos aprėptis pagal sektorius

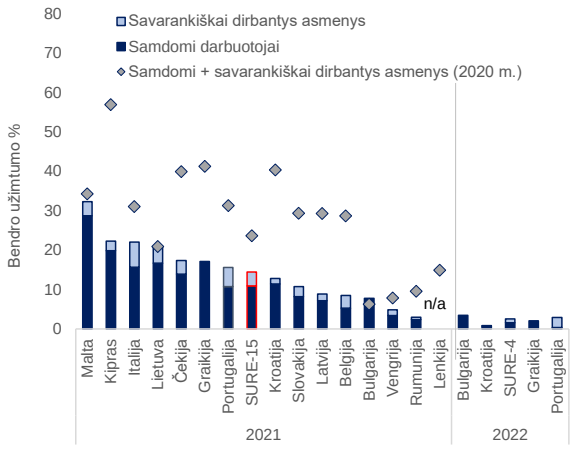
Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Šioje diagramoje parodyta vidutinė išlaidų, tekusių trims didžiausią SURE paramą gavusiems kiekvienos valstybės narės sektoriams, dalis. Jeigu sektorius nepaminėtas, darome prielaidą, kad jam tenka to sektoriaus bendrai darbo užmokesčio daliai, palyginti su visais ekonomikos sektoriais, proporcinga likusių išlaidų dalis. Tai pasakytina ir apie Portugaliją, kuri nepateikė paramos aprėpties duomenų pagal sektorius. Dar keturios valstybės narės nenurodė, kokia išlaidų dalis teko trims didžiausių išlaidų sektoriams: darome prielaidą, kad didžiausių išlaidų sektoriui teko 50 proc., antram pagal dydį – 25 proc., o trečiam pagal dydį – 15 proc. bendrų išlaidų. Šie skaičiai atitinka valstybių narių, nurodžiusių išlaidų dalis, vidurkius.

2021 m., ypač pirmąjį pusmetį, kai pandemija vis dar darė daug žalos, SURE parama buvo suteikta apie 9 mln. žmonių ir daugiau kaip 900 000 įmonių. Į šį skaičių įeina beveik 6,75 mln. samdomų darbuotojų ir 2,25 mln. savarankiškai dirbančių asmenų, t. y. daugiau kaip 15 proc. visų dirbančių asmenų ir įmonių 15-oje paramą gavusių valstybių narių, kurios 2021 m. toliau naudojosi šia priemone (14 ir 15 diagramos)[27]. Palyginti su ankstesne ataskaita, šis skaičius yra didesnis, nes įskaičiuota 2022 m. rudenį skirta papildoma parama, kurią Čekija ir Kroatija, išnaudojusios 2020 m. suteiktas paskolas, panaudojo 2021 m. išlaidoms padengti. Kadangi 2021 m. ekonomika atsigavo netolygiai, įvairiais etapais visus tuos metus ekonominės paramos priemonės vis dar buvo reikalingos. Kaip pavaizduota 1 diagramoje, daugiausiai priemonių taikyta 2021 m. pirmąjį pusmetį, o vėliau tais metais, kai dėl skiepijimo ir

[27] Valstybės narės, kurios visą savo finansinę paramą panaudojo 2020 m., į šį skaičių neįtrauktos, tai: Airija, Estija, Ispanija ir Slovėnija. Tačiau daugelis šių valstybių narių atitinkamas ankstesnes arba pakoreguotas priemones vykdė toliau ir jas finansavo iš kitų šaltinių.

ekonomikos prisitaikymo pandemijos poveikis ekonomikai ir sveikatai susilpnėjo, jų imta pamažu atsisakyti.

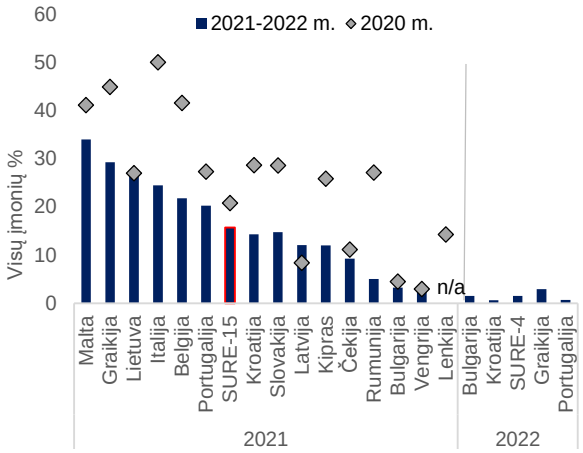
14 diagrama. Darbuotojai, kuriems 2021 m. ir 2022 m. taikyta SURE (bendro užimtumo %)

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*

Pastaba. Valstybės narės, kurios visą savo SURE finansinę paramą panaudojo 2020 m., į šį skaičių neįtrauktos. Iki 2021 m. pabaigos SURE paramą išnaudojusios valstybės narės į 2022 m. duomenis neįtrauktos. „Nėra duomenų“ pažymėta prie valstybių narių, kurios apie tų metų paramos aprėptį nepranešė.

15 diagrama. Įmonės, kurioms 2021 m. ir 2022 m. taikyta SURE (visų įmonių %)

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*

Pastaba. Į bendrą įmonių skaičių samdomų darbuotojų neturinčios įmonės neįtrauktos. „Nėra duomenų“ pažymėta prie valstybių narių, kurios apie 2021 m. arba 2022 m. paramos aprėptį nepranešė.

Įvertinta, kad 2022 m., su SURE susijusioms išlaidoms mažėjant, SURE parama suteikta beveik 350 000 asmenų ir daugiau kaip 40 000 įmonių. Į šį skaičių įeina maždaug 220 000 samdomų darbuotojų ir 130 000 savarankiškai dirbančių asmenų. Palyginti su ketvirtąja ataskaita, šis skaičius yra didesnis, nes buvo įtraukta 2022 m. rudenį suteikta papildoma SURE finansinė parama, kurią Bulgarija, Graikija, Kroatija ir Portugalija panaudojo 2022 m., todėl 2022 m. paramos aprėpties skaičiai yra didesni (14 diagrama). Tačiau dauguma valstybių narių 2022 m. SURE parama nebesinaudojo. Priemonėms finansuoti 2022 m. SURE naudojosi tik keturios valstybės narės, o dar devynios valstybės narės finansavo SURE reikalavimus atitinkančias priemones iš kitų šaltinių.

III. SURE POVEIKIO ANALIZĖ

Šiame skirsnyje pateikiamas atnaujintas SURE poveikio nedarbui, realiajai ekonomikai ir palūkanų mokėjimams paramą gavusiose valstybėse narėse įvertinimas. Įgyvendinant SURE buvo siekiama padėti valstybėms narėms išsaugoti samdomų darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų darbo vietas COVID-19 pandemijos laikotarpiu, taip kartu apsaugant jų darbo pajamas. Taip, savo ruožtu, norėta prisidėti prie spartesnio ekonomikos atsigavimo, kai bus panaikinti pandeminiai apribojimai. Šiame skirsnyje įvertinamas šis poveikis ir atnaujinama bei papildoma ankstesnėse pusmečio ataskaitose pateikta analizė. Taip pat pateikiami ankstesnes išvadas patvirtinantys modeliavimo naudojant Komisijos makroekonominį modelį rezultatai. Apskritai rezultatai yra informatyvūs ir iš jų matyti, kad SURE padarė teigiamą poveikį.

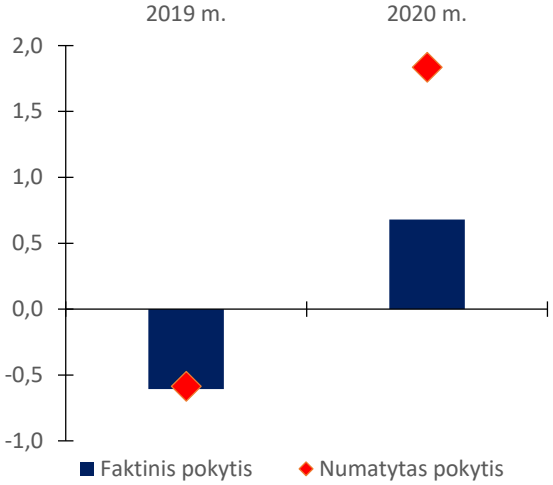
3.1. SURE 2020 m. poveikio vertinimas: sušvelninti pandemijos padariniai

Turimi duomenys akivaizdžiai patvirtina, kad 2020 m. SURE atliko reikšmingą vaidmenį vien jau tuo, kad padėjo išvengti staigaus nedarbo padidėjimo. Nors kiekybiniams įverčiams įtakos turi metodologiniai aspektai, įvairūs toliau pateikiami įrodymai, gauti taikant skirtingus metodus, rodo tą patį. [28] Pirma, SURE remtos nacionalinės programos padarė reikšmingą įtaką tam, kad pandemijos piko laikotarpiu nedarbas buvo mažesnis. Antra, SURE skatino įgyvendinti dosnias nacionalines darbo vietų išsaugojimo programas.

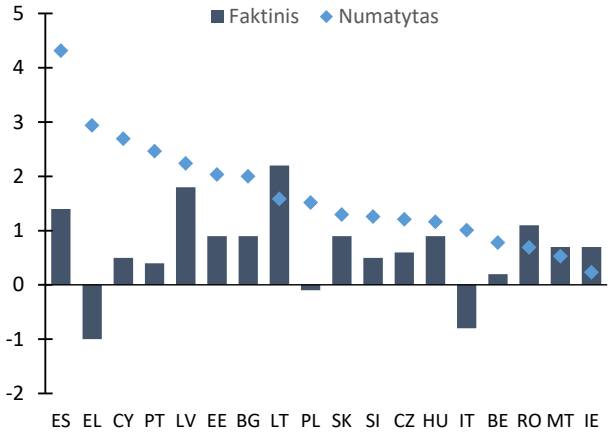
3.1.1. SURE padėjo išsaugoti darbo vietas padėdama užkirsti kelią stipriam nedarbo ir nelygybės augimui

2020 m. nedarbo lygis paramą gavusiose valstybėse narėse padidėjo gerokai mažiau, negu buvo numatyta. Istoriškai, smuktelėjus BVP, paprastai reikšmingai padidėdavo ir nedarbas. Tačiau greitai įgyvendinus didelės aprėpties politikos priemones, kurių imtasi 2020 m. COVID-19 krizei įveikti, įskaitant SURE, ekonomikos našumo sumažėjimo poveikis nedarbui buvo sušvelnintas. Todėl nedarbo lygio augimas daugumoje valstybių buvo mažesnis, negu buvo tikėtasi (16 ir 17 diagramos)[29].

16 diagrama. Faktinių ir numatytų 2019 m. ir 2020 m. nedarbo lygio pokyčių SURE-19 šalyse palyginimas

17 diagrama. Faktiniai ir numatyti 2020 m. nedarbo lygio pokyčiai pagal paramą gavusias valstybes nares

Šaltinis: *„Ameco“ ir savarankiški skaičiavimai.*

Pastaba. y ašis – numatytas nedarbo lygio pokytis atitinka prognozę, gautą paramą gavusioms valstybėms narėms taikant grupės regresijos modelį (16 diagrama) ir konkrečios valstybės regresijos modelį (17 diagrama) 1999–2019 m. laikotarpiu. Analizė grindžiama Okuno dėsniu; pagal jį priklausomas kintamasis reiškia nedarbo lygio

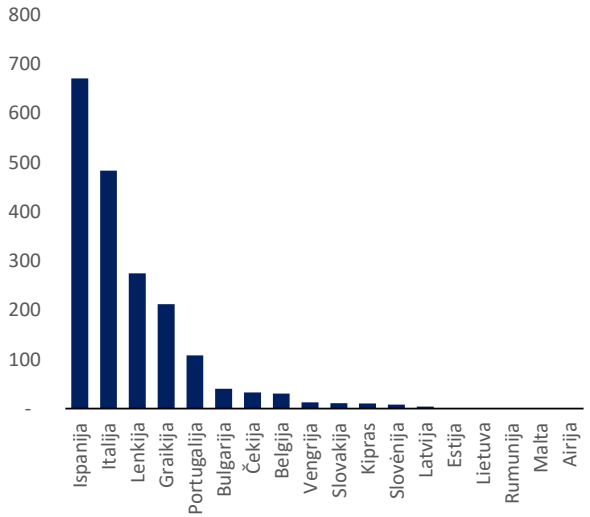
[28] Pirma, priešingos padėties darbo rinkos rezultatų scenarijų, kuris būtų susiklostęs, jeigu SURE nebūtų vykdyta, apibrėžti sunku: kadangi SURE buvo tik antroji gynybos linija kovojant su nedarbu ir jos lėšomis buvo finansuojamos nacionalinės priemonės, sunku atskirti pačios SURE poveikį nuo nacionalinių priemonių poveikio. Antra, našumo ir užimtumo ryšį veikia daug įvairių veiksnių, įskaitant SURE. Kiti veiksniai yra susiję su tuo, kad asmenys negalėjo arba neturėjo paskatų aktyviai ieškoti darbo, nes didelė dalis ekonominės veiklos buvo sustabdyta. Intarpe apie modeliavimo rezultatus paminėti ir kiti probleminiai aspektai.

[29] Ekonomikos augimo pokyčių poveikis nedarbui ekonominėje literatūroje dažnai vadinamas Okuno dėsniu. Daugiau informacijos: Europos Komisija (2021), *Quarterly Report on the Euro Area*, Section III, Vol. 20, No 2 (Euro zonos padėties ketvirčio ataskaita, III skirsnis, 20 tomas, Nr. 2).

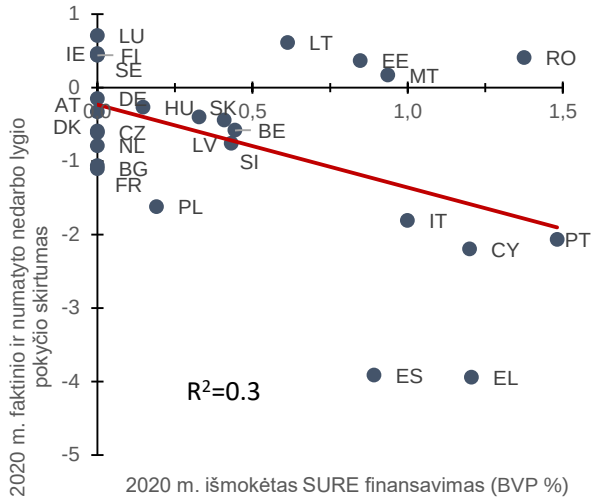
pokytį, o nepriklausomas kintamasis – realiojo BVP augimo lygį. Specifikacija yra kontroliuojamos darbo rinkos savybės, būdingos konkrečios valstybės darbo rinkai (kintančios nepriklausomai nuo laiko), atsižvelgiant į su konkrečia valstybe siejamą poveikį, ir imčiai bendrai būdingi veiksniai, atsižvelgiant į su laiku siejamą poveikį. Atrodo, kad rezultatai nekinta naudojant papildomus nepriklausomus kintamuosius, pvz., užimtumo apsaugos teisės aktus ir darbo jėgos aktyvumo lygio pokyčius. Specifikacija yra kontroliuojamas našumo endogeniškumas, naudojant pirmosios eilės skirtumo apibendrintojo momentų metodo įvertį. Kroatija neįtraukta, nes neturima duomenų.

Patvirtintos politikos paramos priemonės, įskaitant SURE, veiksmingai padėjo nuo nedarbo apsaugoti apie 1,5 mln. asmenų. Tai, kad nedarbo lygis pakilo visai nedaug, palyginti su našumo sumažėjimu, iš dalies galima paaiškinti tuo, kad plačiai taikyta sutrumpinto darbo laiko tvarka ir kitos panašios priemonės. Nedarbo prevencijos priemonės 2020 m. SURE paramą gavusiose valstybėse narėse padėjo išsaugoti darbo vietas maždaug 1,5 mln. žmonių[30]. 18 diagramoje pateikti išsaugotų darbo vietų įverčiai pagal valstybes nares. Iš Komisijos atlikto papildomo modeliavimo pavyzdžių (žr. 2 intarpą) matyti, kad SURE finansuota nacionaliniu lygiu taikyta sutrumpinto darbo laiko tvarka vien euro zonoje padėjo išsaugoti iki 1 milijono darbo vietų. Todėl galima daryti prielaidą, kad šiai SURE remtai tvarkai tikriausiai teko reikšminga visose 19-oje SURE paramą gavusių valstybių narių iš viso išsaugotų 1,5 milijono darbo vietų dalis. Teigiamą SURE poveikį patvirtinta ir tai, kad kuo didesnę sumą kiekviena valstybė narė 2020 m. gavo pagal SURE, tuo mažiau, palyginti su istorinėmis tendencijomis, augo nedarbas (19 diagrama). Kartu pažymėtina, kad kai kurioms paramos negavusioms valstybėms narėms (pvz., Prancūzijai, Nyderlandams) pavyko pasinaudoti savo palankia finansine padėtimi ir finansavimo sąlygomis ir įgyvendinti panašias plataus masto sutrumpinto darbo laiko tvarkos programas.

18 diagrama. Kiekvienoje valstybėje narėje 2020 m. išsaugotų darbo vietų skaičiaus įverčiai (tūkst.)

19 diagrama. Nedarbo lygio pokyčio ir 2020 m. pagal SURE išmokėto finansavimo ryšys

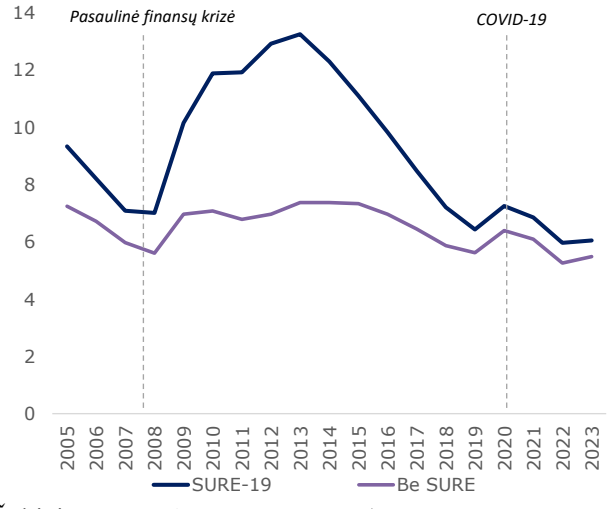
[30] 1,5 mln. – tai rezultatų, gautų taikant 16 ir 17 diagramose nurodytas metodikas, vidurkis. Taikant grupės regresijos modelį (16 diagrama) ir konkrečios valstybės regresijos modelį (17 diagrama) apskaičiuota, kad išsaugota atitinkamai 1,35 mln. ir 1,9 mln. darbo vietų.

Šaltinis: *„Ameco“ ir savarankiški skaičiavimai.*
Pastaba. Išsaugotų darbo vietų skaičiaus įvertis apskaičiuotas skirtumą tarp faktinio ir numatyto nedarbo lygio pokyčio padauginus iš 2020 m. darbo jėgos rodiklio. Pagal jį daroma prielaida, kad faktinė ir numatyta darbo jėga yra tokia pati. Kai kuriose šalyse šis įvertis lygus nuliui, nes faktinis nedarbo lygio pokytis buvo didesnis, negu buvo numatyta pagal šį modelį. Numatytas nedarbo lygio pokytis atitinka prognozę, gautą paramą gavusioms valstybėms narėms taikant 17 diagramoje pavaizduotą regresijos modelį.

Šaltinis: *„Ameco“ ir savarankiški skaičiavimai.*
Pastaba. y ašis – numatytas nedarbo lygio pokytis nustatytas pagal konkrečios valstybės regresijos modelį, kaip paaiškinta pastaboje dėl 17 diagramos.

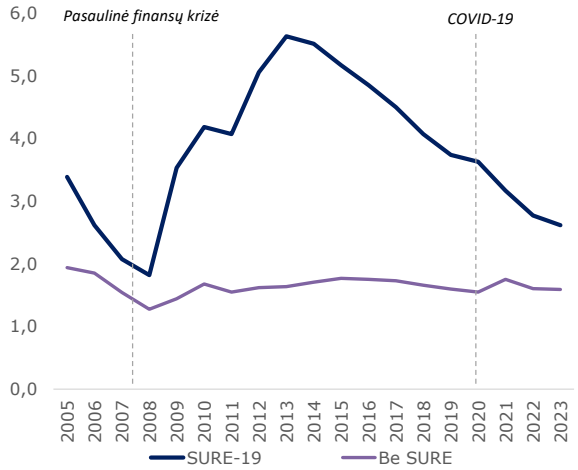
SURE taip pat padėjo užkirsti kelią nelygybės valstybių narių darbo rinkose didėjimui. Įvertinta, kad SURE padėjo užkirsti kelią dideliam nedarbo lygio augimui tose šalyse, kurių darbo rinkose pasaulinė finansų krizė įrėžė gilesnius randus. Pirma, vidutinio nedarbo lygio augimas SURE paramą gavusiose šalyse ir paramos negavusiose šalyse po COVID-19 krizės buvo labai panašus. Ši padėtis skiriasi nuo tos, kuri susiklostė po pasaulinės finansų krizės, kai vidutinis nedarbo lygis tarp SURE paramą gavusių šalių labai padidėjo, palyginti su paramos negavusiomis šalimis (20 diagrama). Antra, nedarbo lygio skirtumai tarp SURE paramos gavėjų nuo COVID-19 pandemijos pastebimai sumažėjo ir ėmė pamažu artėti prie mažesnių skirtumų, fiksuojamų tarp SURE paramos negaunančių šalių (21 diagrama). Taip pat reikėtų pažymėti, kad nors vidutinio nedarbo lygio rodiklis 2023 m. tikriausia nebegerės, skirtumai tarp SURE paramą gavusių šalių turėtų toliau mažėti. Toks nedarbo lygio skirtumų mažėjimas labai skiriasi nuo to, kas buvo stebima per pasaulinę finansų krizę. Šis rezultatas taip pat rodo, kad SURE paramą gavo valstybės narės, kurių darbo rinkoms ši priemonė buvo reikalingiausia.

20 diagrama. Vidutinio nedarbo lygio raida valstybėse narėse, kuriose SURE taikyta, ir valstybėse narėse, kuriose SURE netaikyta

Šaltinis: *Ameco (2023 m. prognozė).*
Pastaba. „SURE-19“ – tai 19 ES valstybių narių, kurioms skirta SURE parama. „Be SURE“ – tai likusios 8 ES valstybės narės.

21 diagrama. Ankstesnių laikotarpių nedarbo lygio raida valstybėse narėse, kuriose SURE taikyta, ir valstybėse narėse, kuriose SURE netaikyta

Šaltinis: *Ameco (2023 m. prognozė).*
Pastaba. Skirtumas – tai kasmet skaičiuojamas standartinis nedarbo lygio valstybėse narėse, kuriose SURE taikyta, ir valstybėse narėse, kuriose SURE netaikyta, nuokrypis.

Per pandemiją taikytos sutrumpinto darbo laiko tvarkos sėkmė patvirtinta ir išorės tyrimais. CEPS atliktas tyrimas apie darbo vietų išsaugojimo programų įgyvendinimo aktyvumą atskleidė, kad, palyginti su didžiuoju nuosmukiu[31], šios programos taikytos daug aktyviau. Didžiausią teigiamą poveikį jų taikymo aktyvumui padarė tai, kad jas visa apimtimi finansavo valdžios sektorius. Programų taikymą reikšmingai suaktyvino ir tai, kad tos programos buvo sukurtos dar iki krizės. Taip pat pastebėta, kad kuo didesnis darbo užmokestis buvo mokamas ir kuo didesnė buvo tų programų aprėptis (pvz., buvo įtraukiami nestandartinių užimtumo formų darbuotojai), tuo aktyviau jos taikytos. Padarytos išvados yra dar vienas įrodymas, kad SURE finansuota sutrumpinto darbo laiko tvarka veiksmingai padėjo sušvelninti COVID-19 poveikį. 1 intarpe pateikiama daugiau informacijos apie kai kuriuos nacionalinius valstybių narių taikytų programų veiksmingumo tyrimus.

1 intarpas: Turimi SURE remtų nacionalinių programų veiksmingumo duomenys

Duomenų apie valstybių narių dėl COVID-19 krizės taikytų neatidėliotinų paramos priemonių veiksmingumą vis dar turima gana nedaug. Per neseniai atliktą Europos politikos studijų centro (CEPS) tyrimą išsiaiškinta, kad darbo vietų išsaugojimo politikos priemonių veiksmingumui didelę reikšmę gali turėti jų įgyvendinimo skirtumų tarp valstybių narių supratimas. Nustatyta, kad darbo vietų išsaugojimo politikos priemonių plėtra ir aktyvesnis taikymas yra susiję su tos politikos priemonių struktūra. Didesnė aprėptis, didesnis darbo užmokesčio kompensacijų mastas ir dosnesnis valdžios sektoriaus finansavimas daro teigiamą poveikį priemonių taikymo aktyvumui[32]. Šiame intarpe glaustai apibendrinami turimi duomenys apie kai kurių SURE paramą gavusių valstybių narių nacionalines programas.

Slovėnijoje įgyvendintos dvi pagrindinės nacionalinės nedarbo prevencijos programos: išmokų už sutrumpintą darbo laiką programa, pagal kurią buvo dengiama dalis darbuotojų, kurių savaitės darbo laikas buvo sutrumpintas, darbo užmokesčio sąnaudų, ir nemokamų atostogų programa, pagal kurią mokėtos darbo užmokesčio kompensacijos ir padengtos darbuotojų, kurių sutartis teko laikinai sustabdyti, mokymo sąnaudos. Per priemonės taikymo laikotarpį veiklą nutraukė tik 3 proc. iš 1 850 paremtų darbuotojų. Iš 2021 birželio mėn. užimtumo registro duomenų matyti, kad, pasibaigus priemonių galiojimui, darbo neteko 7,3 proc. darbuotojų, dirbusių paramą gavusiose įmonėse, tačiau 92,7 proc. išsaugojo darbo vietas[33].

Graikijoje buvo taikomos kelios pandemijos padaryto sukrėtimo užimtumui švelninimo priemonės, įskaitant draudimą atleisti darbuotojus labiausiai dėl pandemijos nukentėjusiuose sektoriuose ir sąlyga, kad parama pajamoms teikiama su sąlyga, kad bus išsaugotos darbo vietos. Išanalizavus COVID-19 pandemijos ir su pandemija susijusių valdžios sektoriaus politinių atsako priemonių poveikį užimtumui (remiantis dvigubo skirtumo metodika) nustatyta, kad nedarbo augimas nebuvo didelis, o prie to labiausiai prisidėjo taikytos darbo vietų išsaugojimo priemonės. Tuo pačiu metu pastebėta, kad, palyginti su ankstesnių metų tendencijomis, dėl izoliavimo priemonių reikšmingai sumažėjo sezoninio darbo vietų (daugiausia turizmo sektoriuje). Dėl to nedarbas šiek tiek padidėjo, tačiau galima daryti išvadą, kad šį padidėjimą lėmė sutrikdyta sezoninė dinamika, nes izoliavimo laikotarpis sutapo su sezoninės samdos piku. Samdos tendencijos į priešpandeminį lygį negrįžo iki 2021 m. pirmojo ketvirčio[34].

Palyginus pandemijos sukelto sukrėtimo ir valdžios sektoriaus intervencinių priemonių poveikį užimtumui

[31] Žr. Corti, F., Ounnas, A, & Ruiz de la Ossa, T (2023). Job retention schemes between the Great Recession and the COVID-19 crises - Does the institutional design affect the take up? An EU-27 cross-country comparison. *Nuodugni CEPS analizė.* 2023 m. sausio mėn. – 02. Šis tyrimas finansuotas ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ lėšomis.

[32] Ten pat.

[33] *Ministrstvo za delo, druzino, socialne zadeve in enake moznosti Republike Slovenije, S. za analize in razvoj*. (2022). *Analiticna podlaga za potrebe vzpostavitve stalne sheme skrajsanega delovnega casa v Sloveniji.*

[34] Betcherman, G., Giannakopoulos, N., Laliotis, I., Pantelaiou, I., Testaverde, M., & Tzimas, G. (2023). The short-term impact of the 2020 pandemic lockdown on employment in Greece. Empirical Economics. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1007/s00181-023-02381-2

Baltijos valstybėse, išryškėja taikytų priemonių įvairovė ir nevienodas įvairių priemonių veiksmingumas. Darbo vietų išsaugojimo priemonės padėjo reikšmingai sumažinti nedarbo augimą. Tačiau turima duomenų, kad įvairių tipų darbo vietų išsaugojimo programų (sutrumpinto darbo laiko tvarkos, nemokamų atostogų programos arba darbo užmokesčio subsidijų) veiksmingumas Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje galėjo būti nevienodas (Prognozių centras, 2020 m.)[35].

3.1.2. Pagal SURE darbo rinka buvo remiama įvairiais būdais

SURE suteikė pridėtinės vertės tuo, kad didino pasitikėjimą ekonomika ir skatino valstybes nares nacionaliniu lygiu įgyvendinti plataus masto ir užmojų sutrumpinto darbo laiko tvarkos programas. Įvertinti, kokį papildomą poveikį, palyginti su nacionalinėmis priemonėmis, padarė SURE, gana sudėtinga. Ankstesnėse ataskaitose pateikti apklausų duomenys patvirtina konkretų SURE poveikį, tiksliau, tai, kad visoje ES padidėjo pasitikėjimas, COVID-19 pandemijos laikotarpiu padidėjo ES parama sutrumpinto darbo laiko tvarkai ir buvo skatinama ją taikyti, o valstybės narės galėjo išleisti daugiau lėšų užimtumui paremti dėl pandemijos taikyto izoliavimo ir kitų ekonominės veiklos apribojimų laikotarpiu.

Pirma, SURE padėjo padidinti bendrą pasitikėjimą ES gebėjimu veiksmingai reaguoti į precedento neturinčią krizę. ES taikė trejopas atsako į COVID-19 pandemiją politikos priemones, tai: i) švelnesnis reglamentavimas, įskaitant Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvą (CRII ir CRII+), valstybės pagalbos sistemą ir bendrosios nukrypti leidžiančios fiskalinės politikos išlygos taikymą, ii) finansinio stabilumo stiprinimo priemonė (SURE ir verslo subjektams skirtas visos Europos garantijų fondas) ir iii) paskelbta priemonė „NextGenerationEU“[36]. Šiomis atsako priemonėmis papildyta iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų, ypač iš Europos socialinio fondo, teikta parama. Kalbant apie SURE pažymėtina, kad valstybės narės turėjo labai greitai susitarti dėl šios priemonės sukūrimo ir savanoriškai suteikti biudžeto garantijas, o tuo pasiųstas stiprus signalas apie ES gebėjimą veiksmingai ir greitai reaguoti į krizę. Tikėtina, kad šis gebėjimas kolektyviai reaguoti į krizę tinkamai pritaikytomis priemonėmis sustiprino ES ūkio subjektų ir valstybių narių pasitikėjimą ir padėjo užtikrinti geresnę konkrečių atsako politikos priemonių kokybę. Šį poveikį patvirtino 2021 m. gruodžio mėn. surengta „Eurobarometro apklausa“ – 82 proc. euro zonos piliečių nuomone (tiek paramą gavusiose, tiek garantijas teikusiose šalyse), sumanymas teikti SURE paskolas buvo geras (22 diagrama)[37]. Manoma, kad šis pasitikėjimas prisidėjo prie to, kad valstybėms narėms teiktų paskolų palūkanų normų skirtumas tapo mažesnis, o ES ekonomikos augimo perspektyva tapo geresnė. Dėl savo pobūdžio, t. y. dėl to, kad SURE buvo pritaikyta tokio pobūdžio sukrėtimui, kokį sukėlė COVID-19, ši priemonė padėjo veiksmingai sutelkti fiskalinės politikos priemones. Tokia palaikomoji fiskalinė politika ir skatinamoji pinigų politika papildė viena kitą ir padėjo apsaugoti ekonominę veiklą per pandemiją.

[35] Prognozių centras. (2020). A comparative review of socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19) in the Baltic States.

[36] Dėl išsamesnės informacijos apie ES atsako į COVID-19 politikos priemones taip pat žr. Europos Komisijos ataskaitą (2021), *Report on Public Finances in EMU 2020* (2020 m. EPS viešųjų finansų ataskaita).

[37] Tiksliau, respondentams užduotas klausimas: „Kokia jūsų nuomonė apie naujausią ES finansinę paramą ES valstybėms narėms COVID-19 krizei įveikti? Kaip manote, ar... teikti paskolas siekiant padėti suinteresuotosioms valstybėms narėms išsaugoti gyventojų darbo vietas buvo tinkamas ar netinkamas sprendimas? Žr.: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2289

Antra, įgyvendindama SURE Europos Sąjunga rėmė darbo vietų išsaugojimo priemones ir skatino jas taikyti. Kadangi pagal SURE buvo teikiama finansinė parama sutrumpinto darbo laiko tvarkai ir panašioms priemonėms, valstybės narės buvo motyvuotos vykdyti tokio pobūdžio politiką. Ji atitiko ir 2020 m. užimtumo gaires. Siekdama geriau suprasti, kiek veiksminga buvo ši parama, Komisija surengė SURE paramą gavusių valstybių narių *ad hoc* apklausą[38]. Per apklausą paaiškėjo, kad SURE padėjo valstybėms narėms pagal savo vykdytą politiką užsibrėžti platesnių užmojų tikslus.

- *Dauguma paramą gavusių valstybių narių nurodė, kad SURE atliko tam tikrą vaidmenį joms priimant sprendimą taikyti naują sutrumpinto darbo laiko tvarką arba pakeisti esamą tvarką.* Devynios valstybės narės[39], reaguodamos į COVID-19 krizę, parengė naują, o keturios valstybės narės[40] pakeitė esamą sutrumpinto darbo laiko tvarką. Dauguma atvejų ši tvarka buvo pradėta taikyti arba pakeista 2020 m. kovo mėn., prieš pat Komisijai pasiūlant priemonę SURE. Po to, kai buvo pasiūlyta SURE, Graikija, Rumunija, Slovėnija ir Vengrija radėjo vykdyti naujas programas, o Italija ir Ispanija dar pakoregavo jau veikusias programas.
- *Be to, kelioms valstybėms narėms SURE suteikė galimybę taikyti į sutrumpinto darbo laiko tvarką panašias platesnių užmojų programas.* 17 valstybių narių taip pat prašė SURE finansinės paramos į sutrumpinto darbo laiko tvarką panašioms programoms. Vienos valstybės narės šias priemones pradėjo taikyti prieš pasiūlant SURE, kitos – vėliau[41]. Dauguma apklaustų valstybių narių, atsižvelgdamos į galimybę gauti finansavimą pagal SURE, pradėjo vykdyti naujas programas, panašias į sutrumpinto darbo laiko tvarką. Taip pat pažymėtina, kad trijose valstybėse narėse galimybė naudotis pagal SURE teikiamu finansavimu padėjo padidinti toms programoms skirtą biudžetą.

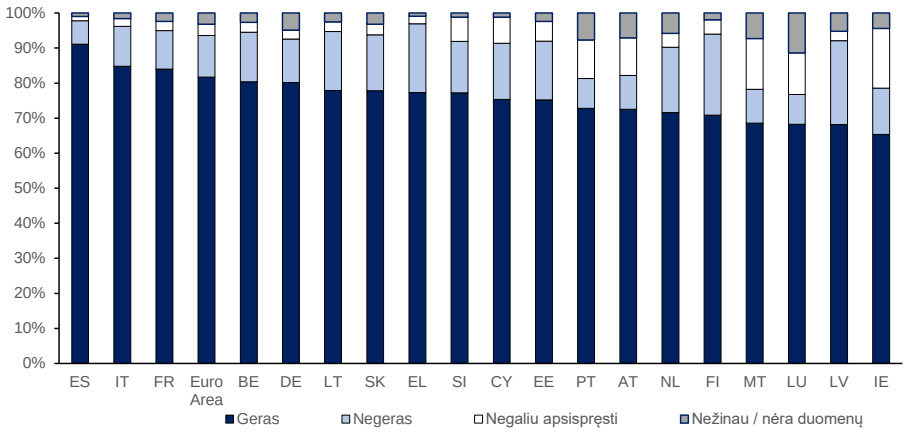
22 diagrama. ES piliečių nuomonė apie tai, ar sumanymas teikti SURE paskolas buvo geras (visų atsakymų %)

[38] Siekdama geriau suprasti, kokį vaidmenį SURE atliko nacionaliniu lygmeniu COVID-19 pandemijos aplinkybėmis rengiant ir taikant sutrumpinto darbo laiko tvarką ir panašias priemones, Komisija tiesiogiai paprašė valstybių narių valdžios institucijų pateikti savo nuomonę užpildant ir Užimtumo komitetui (EMCO) pateikiant klausimyną. Atsakymus į klausimyną pateikė 15 iš 19 valstybių narių, kurios kreipėsi dėl paramos pagal SURE.

[39] Bulgarija, Graikija, Kipras, Kroatija, Latvija, Lietuva, Rumunija, Slovėnija ir Vengrija. Vengrija nusprendė finansuoti savo naują sutrumpinto darbo laiko tvarką Europos struktūrinių ir investicijų fondų, ne SURE lėšomis.

[40] Airija, Belgija, Ispanija ir Italija.

[41] Teisės aktai dėl panašių programų buvo priimti iki balandžio 2 d. (Kipre, Graikijoje, Airijoje, Lenkijoje ir Slovėnijoje), po balandžio 2 d. (Ispanijoje, Vengrijoje ir Čekijoje) arba įvairiais krizės etapais 2020 m. kovo–liepos mėn. (Belgijoje, Italijoje, Lietuvoje, Latvijoje, Maltoje ir Rumunijoje).

Šaltinis: *2021 m. gruodžio mėn. „Eurobarometro“ apklausa, atlikta euro zonos šalyse 2021 m. spalio ir lapkričio mėn. Žr. 37 išnašą.*

Trečia, SURE paskatino valstybes nares drąsiau ir daugiau skolintis, negu jos būtų skolinusios kitu atveju, o skolintas lėšas panaudoti atitinkamoms priemonėms. Šis poveikis pasireiškė ypač dėl to, kad SURE finansavimas buvo teikiamas su labai mažomis palūkanomis ir ilgam laikui, ir dėl to, kad tai buvo ES atsako politikos priemonė, taikyta labai anksti, kai neapibrėžtumas tebebuvo didelis. Dauguma paramą gavusių valstybių narių nurodė, kad pagal SURE teikta parama atliko tam tikrą vaidmenį laikinai padidinant sutrumpinto darbo laiko tvarkos ir panašių priemonių aprėptį bei išmokas ir bendrą politikos, skirtos kovoti su COVID-19 krize, finansavimą[42]. Šešios valstybės narės nurodė, kad jų atitinkamos sutrumpinto darbo laiko tvarkos biudžetas buvo padidintas, kai Komisija pasiūlė sukurti priemonę SURE. Dviejų iš jų nuomone, SURE padarė didelę įtaką sprendimams.

2 intarpas. SURE finansuotos sutrumpinto darbo laiko tvarkos poveikio modeliavimo pavyzdžiai

Šiame intarpe, naudojant Komisijos pasaulinį daugiašalį (GM) modelį, modeliuojamas SURE finansuotos sutrumpinto darbo laiko tvarkos poveikis per COVID-19 pandemiją[43].

(i) Metodika

GM modelis yra atviros ekonomikos modelis, Komisijos taikomas verslo ciklo svyravimams ir makroekonominio stabilizavimo politikai analizuoti. Jame elgsenos parametrų įverčiai nustatomi pagal Bajeso metodiką. Šis modelis reguliariai taikomas Komisijai rengiant Europos ekonomines prognozes.

Šiuo atveju taikant GM modelį nagrinėjamas SURE finansuotos SDL tvarkos (įskaitant darbo užmokesčio subsidijas ir panašią paramą savarankiškai dirbantiems asmenims, bet išskyrus kitas priemones, pavyzdžiui, susijusias su sveikata) poveikis. Kadangi modelis suskirstytas į du regionus: euro zoną (20 valstybių narių) ir likusią pasaulio dalį, modeliuojant nagrinėjamas tik SURE lėšų, išmokėtų 14-ai jas gavusių valiutų sąjungai priklausančių valstybių narių (iš viso maždaug 72 mlrd. EUR – 73 proc. visos SURE paramos) poveikis. Didžiausia paramos dalis – sudariusi apie 1 proc. euro zonos (ketvirčio) BVP – panaudota 2020 m. antrąjį ketvirtį.

[42] Remiantis EMCO duomenimis.

[43] GM modelis yra naujojo keinsizmo tradiciją atitinkantis struktūrinis makroekonominis modelis. Jį sukūrė Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis direktoratas drauge su Europos Komisijos jungtinių tyrimų centru. Dėl išsamaus GM modelio esmės aprašymo žr. A. Albonico, L. Calès, R. Cardani, O. Croitorov, F. Di Dio, F. Ferroni, M. Giovannini, S. Hohberger, B. Pataracchia, F. Pericoli, P. Pfeiffer, R. Raciborski, M. Ratto, W. Roeger & L. Vogel (2019). The Global Multi-Country Model (GM): an Estimated DSGE Model for the Euro Area Countries. *ECFIN Diskusijoms skirtas dokumentas Nr. 102.* Europos Komisija.

(ii) Poveikio kanalai

Tam, kad SDL tvarkos poveikį būtų galima įvertinti dar tiksliau, standartinis GM modelis papildytas išsamesniais darbo rinkos struktūros duomenimis. Tiksliau, pagal šį modelį galima atskirti didelę maržą (darbuotojų skaičių) ir intensyvią maržą (vienam darbuotojui tenkantį valandų skaičių), taip pat atskirti pagal sutartį apmokėtų valandų skaičių ir faktiškai dirbtų valandų skaičių. Pagal SDL tvarką mokant subsidijas už laikino neigiamo sukrėtimo laikotarpiu nedirbtas valandas, išsaugomos darbo vietos (darbuotojų skaičius). Kitaip tariant, SDL tvarka gali paskatinti įmones koreguoti savo darbo jėgos išteklius trumpinant darbo valandas, o ne atleidžiant darbuotojus.

SDL tvarka ne tik užkerta kelią darbuotojų atleidimams, bet ir spartina ekonomikos atsigavimą. Darbdaviams, taikantiems SDL tvarką ir taip išsaugantiems savo darbuotojus, nereikia vykdyti brangiai kainuojančių atskyrimo, darbuotojų samdymo iš naujo ir mokymo procesų, ekonomikai galiausiai atsigavus. Šis sąnaudų taupymo būdas ypač reikšmingas ištikus giliam nuosmukiui, kai dėl likvidumo suvaržymų ir prastesnio balanso įmonėms sunkiau išvengti darbuotojų atleidimo.

Švelnindama nedarbo padarinius SDL tvarka padeda stabilizuoti darbuotojų pajamas ir vartojimo paklausą. Apskritai SDL tvarka gali sušvelninti nepalankių sukrėtimų neigiamą poveikį darbo rinkai ir padėti didinti ekonomikos atsparumą.

(iii) Modeliavimas ir jo rezultatai

Atliekant šį modeliavimą, SURE finansuota SDL tvarka laikoma valdžios sektoriaus diskrecine intervencine priemone, skirta nedirbtoms valandoms subsidijuoti. Ši valdžios sektoriaus intervencinė priemonė, pakoreguota pagal SURE mastą, leidžia stilizuotai apskaičiuoti darbo vietų, kurių praradimo išvengta, įvertį.

Iš rezultatų, gautų pritaikius standartinį modelį, matyti, kad, veikiant pirmiau aprašytiems kanalams, SURE finansuota SDL tvarka padarė reikšmingą teigiamą poveikį užimtumui, euro zonoje padėdama išsaugoti maždaug 0,75 mln. darbo vietų.

Tačiau šie standartinio modeliavimo rezultatai gali nepakankamai atspindėti galimą poveikį darbo vietų praradimui tokio gilaus nuosmukio, kokį sukėlė COVID-19 pandemija, laikotarpiu. Ypač pažymėtini tyrimo rezultatai, iš kurių matyti, kad dėl darbo užmokesčio nelankstumo ir didelių likvidumo suvaržymų užimtumo lygio svyravimai gali reikšmingai padidėti[44]. Tą patį patvirtina empiriniai duomenys, iš kurių matyti, kad nedarbo lygis nuosmukio laikotarpiu kyla sparčiau, negu krinta pakilimo laikotarpiu[45]. Kad būtų atsižvelgta į šį ypatumą, pagal gilaus nuosmukio scenarijų daroma prielaida dėl didesnio užimtumo elastingumo našumo atžvilgiu[46]. Jeigu būtų atsižvelgta į šią nedarbo lygio dinamiką, *euro zonoje išsaugotų darbo vietų skaičiaus įvertis būtų artimas 1 milijonui*. Kitaip tariant, jeigu SURE finansuota SDL tvarka nebūtų buvusi taikyta, euro zonos nedarbo lygis 2020 m. būtų siekęs 8,6 proc. (vietoj buvusio 8 proc. lygio).

Apskritai iš šių stilizuotų modeliavimų (panašiai kaip iš analizės pagal Okuno dėsnį, kaip paaiškinta p. 23) matyti, kad darbo vietų išsaugota tikrai nemažai. Kitaip negu analizėje pagal Okuno dėsnį, pavaizduotoje 16 diagramoje, šiame modeliavime dėmesys sutelkiamas į SURE finansuotą SDL tvarką, o ne į bendras atsako į COVID-19 politikos

[44] Žr., pavyzdžiui, Giroud, X., & Mueller, H. (2017). Firm Leverage, Consumer Demand, and Employment Losses During the Great Recession. *Quarterly Journal of Economics* 132 (1), 271–316.

[45] Dėl EBPO nagrinėtos verslo ciklų asimetrijos žr., pavyzdžiui, Abbritti, M., & Fahr, S. (2013). Downward wage rigidity and business cycle asymmetries. *Journal of Monetary Economics*, 60(7), 871–886.

[46] Kad būtų galima įvertinti šį aspektą, pagal modelį užimtumo korekcijos sąnaudų parametras padalytas perpus. Nors šie parametrai apskaičiuojami stilizuotai, jie iš esmės atitinka B. Gehrke'ės ir B. Hochmutho išvadas: jie teigia, kad po diskrecinio SDL tvarkos sukelto sukrėtimo poveikis užimtumui gilesnio nuosmukio atveju gali padvigubėti. Žr. Gehrke, B. & Hochmuth, B., (2021), Counteracting Unemployment in Crises: Non-Linear Effects of Short-Time Work Policy, *Scandinavian Journal of Economics*, 123, issue 1, p. 144–183.

priemones.

(iv) Probleminiai aspektai

Iš modeliavimo rezultatų matyti, kad dėl remtos SDL tvarkos SURE padarė didelį poveikį užimtumui. Tačiau aiškinant šiuos rezultatus, reikia atsižvelgti į tam tikrus probleminius aspektus, ypač į šiuos teigiamus ir neigiamus aspektus:

- (+) Iš esmės SDL tvarka gali sušvelninti tolesnį paklausos mažėjimą, susijusį su baime prarasti darbą. Atliekant šį modeliavimą, į tokią papildomą stabilizavimo naudą, pasireiškiančią dėl mažesnio taupymo atsargumo sumetimais, nėra atsižvelgiama[47]. Be to, SDL tvarkos, kaip savaiminio stabilizavimo veiksnio, nauda gali viršyti SURE finansuotos diskrecinės valdžios sektoriaus intervencinės priemonės naudą[48].
- (+) Kadangi SDL tvarka padeda išsaugoti darbo vietas ir užimtumą, ji gali padėti išvengti dėl nedarbo pasireiškiančio stigmatizuojančio poveikio: įgūdžių praradimo, ryžto dalyvauti darbo rinkoje praradimo.
- (−) Tačiau kalbant apie neigiamus aspektus, pažymėtina, kad taikant šį modelį nėra atsižvelgiama į galimą nepalankų poveikį darbo rinkos išteklių persiskirstymui, nes SDL tvarka gali sumažinti darbuotojų motyvaciją pereiti į našesnes įmones arba sektorius. Vis dėlto, turint galvoje, kad 2021 m. euro zonos ekonomika labai atsigavo, o SURE tebuvo laikina priemonė, galima laikyti, kad šis poveikis buvo antraeilis.
- (−) Pagal šį modelį neatsižvelgiama ir į galimą neatsakingo elgesio riziką, pavyzdžiui, tai, kad įmonės gali būti skatinamos pagal SDL tvarką darbo valandas sumažinti labiau, negu būtina. Vis dėlto, empiriniai duomenys rodo, kad ši problema neišplito[49].

3.2. SURE poveikio 2021 m. ir vėliau vertinimas: sukurtos palankesnės ekonomikos atsigavimo sąlygos

Užimtumo apsauga per pirmuosius dvejus pandemijos metus prisidėjo prie spartesnio negu po ankstesnių krizių ekonomikos atsigavimo 2021 m.. Pirma, SURE paramą gavusiose valstybėse narėse BVP ir nedarbas daug greičiau priartėjo prie iki krizės buvusio lygio negu per tą patį laikotarpį po pasaulinės finansų krizės ir euro zonos skolos krizės (23 diagrama). Tai įvyko, nepaisant vėlesnių pandemijos bangų, dėl kurių 2021 m. vėl teko įvesti apribojimus[50]. Antra, nepaisant Rusijos invazijos į Ukrainą ir dėl to kilusios humanitarinės ir energetikos krizės, 2022 m. ekonomikos augimas tęsėsi ir, remiantis Komisijos 2023 m. pavasario prognoze, turėtų tęstis ir 2023 m., nors kiek lėtesniu tempu[51]. Tačiau ekonomika vis tiek auga sparčiau negu panašiu etapu po pasaulinės finansų krizės ir euro zonos skolos krizės, nes ES ekonomika grįžo į iki pandemijos buvusį našumo lygį 2021 m., o po dviejų ankstesnių krizių panašiu etapu ekonomikos augimas buvo daug mažesnis negu iki krizės. Iš to galima daryti išvadą, kad pagalba taikant sutrumpinto darbo laiko tvarką ir panašias priemones, dėl kurių per COVID-19

[47] T. Denglerio ir B. Gehrke'ės vertinimu, atsižvelgus į taupymą atsargumo sumetimais, galimas SDL tvarkos stabilizuojamasis poveikis gali būti iki 55 proc. didesnis. Žr. Dengler, T. & Gehrke, B. (2021). Short-time work and precautionary savings, *IZA DP* No. 14329.

[48] Žr., pavyzdžiui, Balleer, A., Gehrke, B., Lechthaler, W., & Merkl, C. (2016). Does short-time work save jobs? A business cycle analysis. *European Economic Review, 84*, 99–122.

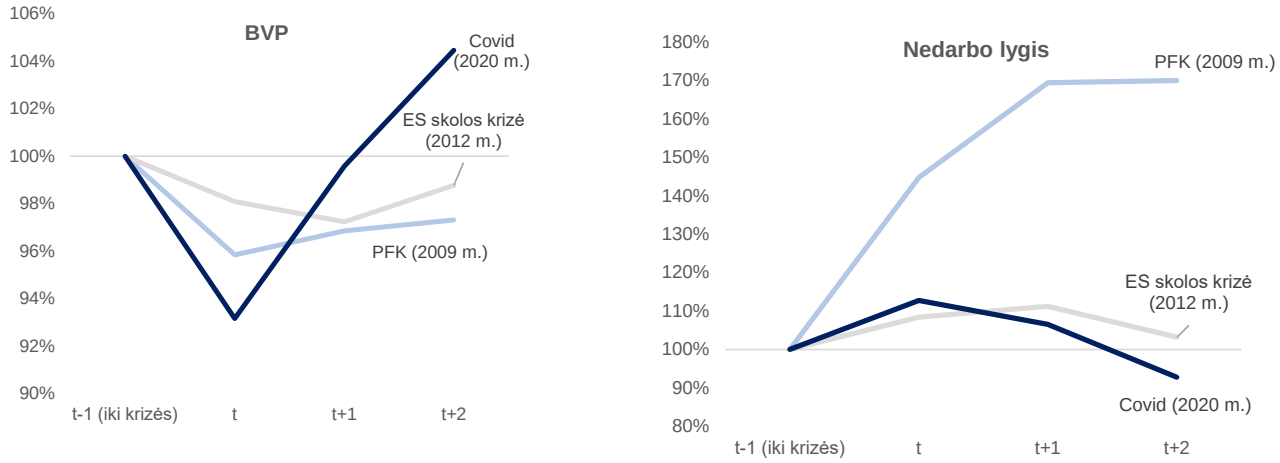
[49] Žr. Giupponi G. & Landais C., Subsidizing Labour Hoarding in Recessions: The Employment and Welfare Effects of Short-time Work, The *Review of Economic Studies*, (2022); ir Giupponi G, Landais, C. & Lapeyre, A. (2022). Should We Insure Workers or Jobs during Recessions? *Journal of Economic Perspectives*, 36 (2): 29–54.

[50] Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad dėl pasaulinės finansų krizės pobūdžio, tai yra, jos paskatinto staigaus finansinio įsiskolinimo mažinimo privačiajame sektoriuje, pasekmės ekonominiam aktyvumui ir užimtumui buvo labai rimtos, nepaisant užimtumo rėmimo priemonių, kurių buvo galima imtis.

[51] Europos Komisijos Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis direktoratas (2023 m.). Europos ekonominė prognozė, 2023 m. pavasaris.

pandemiją įmonėms pavyko išsaugoti darbo santykius su savo darbuotojais, prisidėjo prie spartaus atsigavimo, nepaisant to, kad epidemiologinė padėtis 2021 m. tebebuvo sudėtinga[52].

23 diagrama. BVP ir nedarbo sumažėjimo palyginimas su ankstesniais laikotarpiais

Šaltinis: *Ameco (remiantis Komisijos 2023 m. pavasario prognoze), Eurostatas*

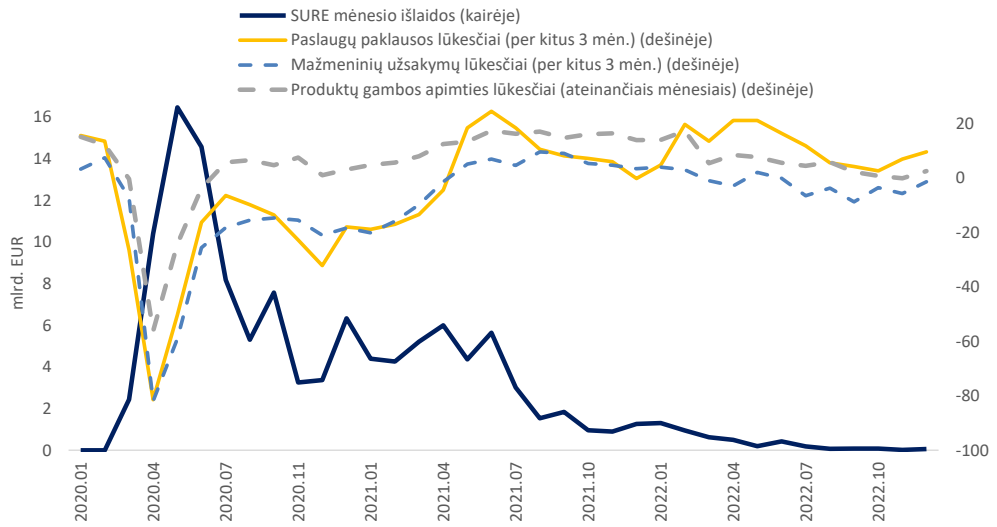
Pastaba. Bendras BVP ir vidutinis nedarbo lygis SURE paramą gavusiose valstybėse narėse. T-1 yra metai prieš atitinkamas krizes. T=2009 yra pasaulinės finansų krizės metai, t=2012 yra euro zonos (EZ) skolos krizės metai, t=2020 yra COVID-19 krizės metai. COVID-19 krizės atveju t + 3 yra 2023 m.

Iš apklausų duomenų matyti, kad pagal SURE remta nuo pandemijos 2021 m. labiausiai nukentėjusių ekonomikos sektorių veikla. Apklausiant ES verslo subjektus ir vartotojus paaiškėjo, kad SURE paramą gavusių valstybių narių nuo COVID-19 labiausiai nukentėjusiuose paslaugų sektoriuose (apgyvendinimo, maisto ir gėrimų, kelionių agentūrų, sporto veiklos ir kitų asmeninių paslaugų sektoriuose) ir toliau, ypač 2021 m. pirmąjį pusmetį, buvo juntama sumažėjusi paklausa ir pasitikėjimas (24 diagrama). Gamybos sektoriui – priešingai – 2021 m. pradžioje nustatyti apribojimai pakenkė mažiau ir šio sektoriaus rezultatai buvo geresni. Kaip parodyta 12 diagramoje, didžiausia SURE išlaidų dalis teko apgyvendinimo, maitinimo paslaugų ir didmeninės bei mažmeninės prekybos sektoriams, o iš to galima spręsti, kad SURE parama buvo skiriama aktualiausiems poreikiams tenkinti remiant labiausiai nukentėjusius sektorius[53].

24 diagrama. Paslaugų paklausa pagal sektorius ir SURE išlaidos

[52] Europos Komisija (2022), *Quarterly Report on the Euro Area*, Section III, Vol. 21, No 2. (Euro zonos padėties ketvirčio ataskaita, III skirsnis, 21 tomas, Nr. 2). Šioje ataskaitoje paaiškinta, kad SURE nesumažino darbo jėgos judumo, o tai yra svarbu veiksmingam išteklių perskirstymui po pandemijos protrūkio ir to perskirstymo struktūriniam poveikiui ES ekonomikai.

[53] Iš to, regis, galima daryti išvadą, kad pagal SURE pirmiausia teikta reikalinga parama. Taip pat žr. 52 išnašą.

Šaltinis: *2023 m. kovo mėn. ES verslo subjektų ir vartotojų apklausos programa, valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*
Pastaba. Teikiant duomenis apie paslaugų – apgyvendinimo, maisto ir gėrimų, kelionių agentūrų, sporto veiklos ir kitų asmeninių paslaugų – sektorius parodytas vidutinis indeksas.

3.3. Tiesioginis finansinis poveikis: sutaupytos palūkanų išlaidos

Apskaičiuota, kad dėl gautos finansinės paramos pagal SURE valstybės narės sutaupė iš viso 9 mlrd. EUR palūkanų mokėjimų. Tokia suma apskaičiuota pagal visas devynias SURE emisijas iki 2022 m. gruodžio 14 d. išmokų (4 lentelė)[54]. Šios išlaidos buvo sutaupytos, nes teikiant paskolas pagal SURE valstybėms narėms buvo pasiūlytos mažesnės palūkanų normos negu tos, kurias jos būtų mokėjusios, jei pačios būtų leidusios valstybės skolos vertybinius popierius, per vidutinį beveik 15 metų laikotarpį[55]. Tai lėmė tvirtas ES kredito reitingas ir SURE obligacijų likvidumas[56]. Daugiausiai išlaidų sutaupė tos valstybės narės, kurių kredito reitingai buvo žemesni.

4 lentelė. Sutaupytos palūkanų išlaidos pagal valstybes nares

Valstybė narė	Išmokėta suma (mlrd. EUR)	Vidutinis skirtumas	Vidutinis terminas	Sutaupytos palūkanų išlaidos (mlrd. EUR)	Sutaupytos palūkanų išlaidos (išmokėtos sumos %)

[54] Daugiau informacijos apie metodiką pateikiama Euro zonos padėties ketvirčio ataskaitos, 20 tomas, Nr. 2, III skirsnyje (2021 m.).
[55] Šie įverčiai neapima jokio galimo papildomo su pasitikėjimu susijusio poveikio, kurį naujos dėl ekstremaliosios situacijos taikomos priemonės, įskaitant SURE, galėjo turėti ekonominės veiklos vykdytojų pasitikėjimui ir valstybių narių skolinimosi palūkanų normų skirtumui. Be to, valstybės narės galėjo sumažinti savų valstybės emisijų apimtį tais finansavimo laikotarpiais, todėl tikėtina, kad tai pagerino sąlygas, kurių jos galėjo pasiekti pagal tas emisijas.
[56] Reitingų agentūros „Fitch“, „Moody‘s“, DBRS ir „Scope“ yra suteikusios ES AAA reitingą, reitingų agentūra „Standard and Poor‘s“ – AA +(perspektyva – stabili) reitingą.

Belgija	8,2	0,06	14,7	0,14	1,7
Kipras	0,6	0,64	14,7	0,06	9,7
Graikija	6,2	0,84	14,6	0,65	10,6
Ispanija	21,3	0,44	14,7	1,58	7,4
Kroatija	1,6	1,03	14,5	0,21	13,4
Vengrija*	0,7	1,80	14,8	0,15	22,5
Italija	27,4	0,96	14,8	3,76	13,7
Lietuva	1,1	0,13	14,8	0,02	1,5
Latvija	0,5	0,34	14,8	0,02	4,1
Malta	0,4	0,56	14,6	0,04	8,4
Lenkija	11,2	0,55	13,6	0,80	7,2
Portugalija	6,2	0,46	14,7	0,42	6,8
Rumunija	3,0	2,27	14,6	0,85	28,4
Slovėnija	1,1	0,23	14,8	0,05	4,3
Slovakija	0,6	0,09	14,9	0,01	1,3
Bulgarija	1,0	1,76	15,0	0,18	18,3
Airija	2,5	0,11	14,7	0,05	2,1
Čekija**	4,5	0,23	10,1	0,04	1,9
Estija***	0,2	0,00	15,0	0,00	0,0
Iš viso	**98,4**	**0,67**	**14,5**	**9,03**	**9,42**

Pastaba. Sutaupytos palūkanų išlaidos apskaičiuotos pagal kiekvienos rūšies obligacijas ir susumuotos pagal emisijos datas ir išpirkimo terminus.

** Vengrija nuo 2020 m. išleido tik dviejų rūšių obligacijas eurais – 10 metų ir 30 metų, abi 2020 m. lapkričio mėn. Naudojant šių dviejų rūšių obligacijas skirtumas tarp obligacijų nacionaline valiuta pelningumo kreivės ir obligacijų eurais pelningumo kreivės buvo ekstrapoliuotas siekiant nustatyti įverčius kitiems grąžinimo terminams ir kitoms emisijos datoms.*

*** Duomenų apie 2022 m. Čekijos obligacijų eurais emisiją neturima. Čekijos sutaupytų palūkanų išlaidų duomenys pateikti tik pagal 2021 m. pirmąją 2 mlrd. EUR išmoką Čekijai.*

**** Estija išleido tik vienos rūšies neapmokėtas 10 metų obligacijas. Duomenų apie kitus grąžinimo terminus nebuvo. Daroma prielaida, kad skirtumas tarp šių obligacijų ir ES SURE socialinio poveikio obligacijų pagal kitus grąžinimo terminus yra artimas nuliui.*

IV. INFORMACIJA APIE NACIONALINES KONTROLĖS IR AUDITO SISTEMAS

4.1. Antroji apklausa naudojant klausimyną apie nacionalinę ex ante ir ex post kontrolę, įskaitant auditą

Pirmąją apklausą apie nacionalinę kontrolę ir auditą Komisija surengė 2022 m. siekdama išsiaiškinti, kaip valstybės narės vykdo savo įsipareigojimus pagal paskolos susitarimą. Jos rezultatai buvo pateikti trečiojoje SURE pusmečio ataskaitoje[57]. Padaryta pagrindinė išvada, kad beveik visose valstybėse narėse pagal SURE remiamų priemonių kontrolę ir auditą vykdančios institucijos veikė dar iki COVID-19 pandemijos. Visos valstybės narės vykdė SURE remtų priemonių kontrolę ir tikrino, ar laikomasi atitikties reikalavimams kriterijų. Vykdant kontrolę ir auditą pažeidimų ar sukčiavimo atvejų nustatyta visose valstybėse narėse, išskyrus vieną. Visais tais atvejais buvo atliekami tyrimai. Tais atvejais, kai pažeidimų ar sukčiavimo faktai

[57] Trečiojoje pusmečio ataskaitoje Komisija taip pat priminė Komisijos, kaip skolintojos, ir valstybių narių, kaip paskolų gavėjų, pareigą teikti informaciją apie kontrolę ir auditą.

pasitvirtino, visos valstybės narės ėmėsi teisinių ar neteisinių veiksmų netinkamai panaudotoms lėšoms susigrąžinti arba susigrąžinimo procesas dar vyksta.

Tolesnio klausimyno tikslas buvo surinkti išsamesnę informaciją apie tai, kaip valstybės narės vykdo savo būtiniausius teisinius įsipareigojimus, ypač susijusius su *ex post* kontrole, įskaitant auditą. Iš pirmosios apklausos paaiškėjo, kad reikalingi išsamesni valstybių narių paaiškinimai apie tai, ar vykdoma *ex post* kontrolė, įskaitant auditą, ir jos mastą. Kad būtų aiškiau, tolesnėje apklausoje, surengtoje 2023 m. pradžioje, *ex ante* kontrolė (taikoma prieš išmokant lėšas) ir *ex post* kontrolė, įskaitant auditą (taikoma po lėšų išmokėjimo), buvo atskirtos[58]. Apklausa surengta siekiant atnaujinti informaciją apie *ex ante* kontrolę ir išsamiau išsiaiškinti, kokia *ex post* kontrolė, įskaitant auditą, yra vykdoma ir kokiu mastu.

Dar vienas tikslas buvo surinkti informaciją, kuri padėtų Komisijai įgyvendinti Europos Audito Rūmų rekomendaciją. 2022 m. Europos Audito Rūmai atliko SURE rezultatų auditą ir pateikė vieną rekomendaciją: ir dėl audito, ir dėl kontrolės[59]. Tolesnė apklausa – tai dar vienas šios rekomendacijos įgyvendinimo etapas. Per šią apklausą renkama informacija apie: i) pažeidimų ar sukčiavimo įgyvendinant SURE remiamas priemones riziką pagal tai, kaip ją supranta ar vertina valstybės narės, ii) priemonių, kurios įvertintos kaip pasižyminčios didžiausia pažeidimų ar sukčiavimo rizika, *ex ante* ir *ex post* kontrolę ir iii) pažeidimų ar sukčiavimo dažnumą.

Pirmosios ir paskesnės apklausų rezultatai nuosekliai dera ir patvirtina, kad valstybės narės laikėsi savo teisinių įsipareigojimų, prisiimtų pagal paskolos susitarimus[60]. Iš abiejų apklausų, surengtų 2022 ir 2023 m., apibendrintų rezultatų matyti, kad visos valstybės narės nurodė vykdžiusios visų SURE remtų priemonių, įskaitant priemones, pasižymėjusias didžiausia pažeidimų ar sukčiavimo rizika, *ex ante* arba *ex post* (arba abiejų rūšių) kontrolę pagal savo teisinius įsipareigojimus. Tais atvejais, kai pažeidimų ar sukčiavimo faktai pasitvirtino, visos valstybės narės ėmėsi teisinių at neteisinių veiksmų netinkamai panaudotoms lėšoms susigrąžinti arba susigrąžinimo procesas dar vyksta. Be to, sukčiavimo atveju visos valstybės narės ėmėsi ne tik netinkamai panaudotų lėšų susigrąžinimo, bet ir papildomų priemonių – pradėjo baudžiamuosius tyrimus.

[58] *Ex ante* kontrolė – tai kontrolė, vykdoma *prieš* išmokant lėšas. Paprastai ją vykdo įgyvendinimo įstaigos, pvz., įstaigos, kurios suteikia lėšas galutiniams gavėjams. *Ex post* kontrolė – tai kontrolė, vykdoma *po* lėšų išmokėjimo. Ji gali apimti ne tik įgyvendinimo padaliniams nepavaldžių įgyvendinimo įstaigų padalinių (pvz., ministerijų vidaus audito padalinių) vykdomą kontrolę ir auditą, bet ir auditą, kurį vykdo nuo įgyvendinimo įstaigų nepriklausoma įstaiga (pvz., Aukščiausiosios audito institucijos audito padalinys).

[59] Europos Audito Rūmai rekomenduoja Komisijai įvertinti su priemone SURE susijusią patirtį, įskaitant tai, ar SURE padėjo veiksmingai sumažinti pažeidimų ar sukčiavimo riziką, atsižvelgiant į atvejus, apie kuriuos pranešė valstybės narės. Žr. Specialiąją ataskaitą Nr. 28/2022 „Paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE)“.

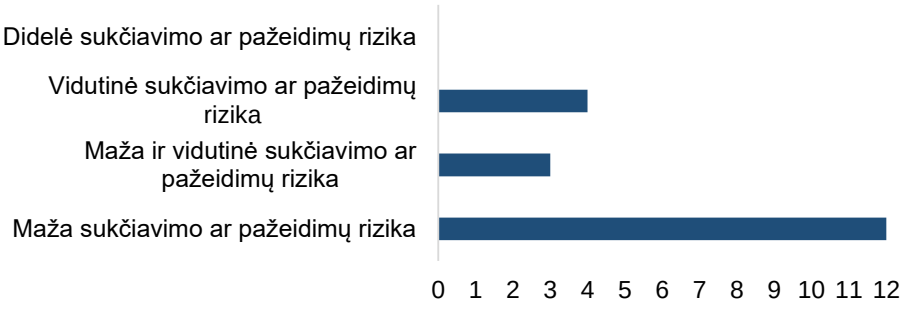
[60] Pagal SURE reglamento 13 straipsnio 1 dalį, Finansinio reglamento 220 straipsnio 5 dalį ir konkrečiai pagal paskolos susitarimus kiekviena paramą pagal SURE gaunanti valstybė narė turėtų reguliariai tikrinti, ar pagal priemonę pasiskolintos sumos yra naudojamos laikantis SURE reglamento, Tarybos įgyvendinimo sprendimo ir paskolos susitarimo, ir užtikrinti, kad būtų taikomos tinkamos pažeidimų ar sukčiavimo prevencijos priemonės. Neteisėto ar netinkamo pasiskolintų sumų panaudojimo atveju valstybė narė turėtų imtis teisinių veiksmų tokioms sumoms susigrąžinti. Valstybė narė taip pat privalo ištirti sukčiavimo, korupcijos ir visos kitos neteisėtos ES finansiniams interesams kenkiančios veiklos atvejus, susijusius su paskolos valdymu, ir imtis dėl to priemonių.

Šiame skirsnyje pateikiama valstybių narių tolesnės apklausos rezultatų santrauka. Tiksliau, 4.2 skirsnyje pateikiama informacija apie su SURE remtomis priemonėmis susijusią sukčiavimo ar pažeidimų riziką, įskaitant jos priežastis. 4.3 skirsnyje aptariamas *ex ante* ir *ex post* kontrolės mastas ir pateikiama kontrolės priemonių pavyzdžių. 4.4 skirsnyje dėmesys sutelkiamas į SURE remtas priemones, pasižymėjusias didžiausia sukčiavimo ar pažeidimų rizika, ir pateikiama informacija apie jų kontrolę. Paskutiniame 4.5 skirsnyje išdėstyta informacija apie pažeidimų ar sukčiavimo dažnumą, lėšų susigrąžinimo lygį ir kitas priemones, kurių imtasi dėl pažeidimų ar sukčiavimo.

4.2. SURE remtų priemonių rizikingumas pagal pažeidimus ar sukčiavimą

Nė viena valstybė narė nemano, kad SURE remtos priemonės pasižymi didele pažeidimų ar sukčiavimo rizika (25 diagrama). Dvylika valstybių narių mano, kad visos SURE remtos priemonės pasižymėjo maža rizika, keturios valstybės narės nurodė, kad jos pasižymėjo vidutine rizika, trys valstybės mano, kad vienoms priemonėms buvo būdinga maža, kitoms – vidutinė rizika. Keletas valstybių narių nurodė, kad vykdydamos *ex post* kontrolę, įskaitant auditą, nenustatė daug pažeidimų ar sukčiavimo. Tai patvirtino ir empirinis tyrimas apie Italijoje, didžiausią paramą gavusioje valstybėje narėje, taikytą sutrumpinto darbo laiko tvarką (*Cassa Integrazione Guadagni* - CIG).

25 diagrama. SURE remtų priemonių rizikos įvertinimas (valstybių narių skaičius)

Šaltinis: *valstybių narių klausimynai*

Tai, kad pažeidimų ar sukčiavimo rizika buvo nedidelė, kaip nurodė didžioji dauguma valstybių narių, dažnai paaiškinama tuo, kad teisinėmis priemonėmis nustatytos aiškios atitikties reikalavimams sąlygos, kurios buvo kontroliuojamos *ex ante*. Keletas valstybių narių nurodė, kad vykdyta automatinė *ex ante* kontrolė, pavyzdžiui, kryžminis tikrinimas, ar pareiškėjų deklaruoti duomenys atitinka įvairių administracinių ar socialinio draudimo registrų duomenis, padėjo išvengti netinkamo pagalbos išmokėjimo ir taip sumažino pažeidimų ar sukčiavimo riziką. Kai kurių valstybių narių nuomone, SURE remtos priemonės pasižymėjo maža pažeidimų ar sukčiavimo rizika dėl savo struktūros, nes parama buvo apskaičiuojama remiantis administracinėse duomenų bazėse jau turima informacija, įskaitant iki COVID-19 pandemijos surinktą informaciją. Su sveikata susijusios priemonės pasižymėjo maža pažeidimų ar sukčiavimo rizika dėl aiškių viešųjų pirkimų kriterijų.

Vidutinė pažeidimų ar sukčiavimo rizika buvo nustatytakeliose valstybėse narėse, kuriose *ex ante* kontrolė buvo ribota. Tai ypač pasakytina apie pandemijos pradžią, kai per trumpą laiką pareiškėjų skaičius labai išaugo, o paramą jiems suteikti reikėjo kuo greičiau. Be to, kai

kuriais atvejais atitikties reikalavimams kriterijų *ex ante* patikrinti nebuvo galima, nes neturėta duomenų (pvz., apie pajamų sumažėjimo dydį). Tokiais atvejais išmokos buvo apskaičiuojamos pagal pareiškėjų priesaikos deklaracijas, kuriose jie nurodė atitinkantys visas paramos gavimo sąlygas. Siekdamos patikrinti, ar pareiškėjų įsivertinimas buvo teisingas, valstybės narės vykdė *ex post* kontrolę, o nuslūgus pirmajai paraiškų bangai, pamažu stiprino ir *ex ante* kontrolę.

4.3. Ex ante ir ex post kontrolės, įskaitant auditą, mastas ir pobūdis

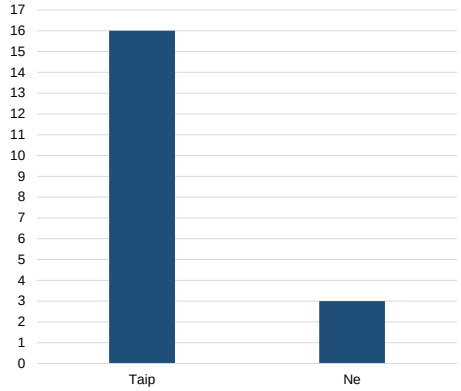
Beveik visos valstybės narės nurodė *ex ante* kontroliavusios *visas* SURE remtas priemones (26 diagrama). Trys paramą gavusios valstybės narė nurodė dėl įvairių priežasčių, pavyzdžiui, dėl didelio pareiškėjų skaičiaus ir ribotų institucijų pajėgumų išnagrinėti paraiškas per trumpą laiką, kai kurių savo priemonių nekontroliavusios *ex ante*. Taip pat buvo nurodyta, kad kai kuriais atvejais *ex ante* kontrolė nebuvo reikalinga, nes pagalbą institucijos apskaičiavo pačios, remdamosi ankstesniais paramos gavėjų duomenimis. Nepakankamą *ex ante* kontrolės mastą valstybės narės kompensavo *ex post* kontrole.

Ex ante kontrolės pavyzdžiai[61]:

- administracinių ir (arba) socialinio draudimo registrų tikrinimas siekiant patikrinti darbdavio statusą (ar darbdavys vykdo reikalavimus atitinkančią ekonominę veiklą, veiklos registracijos datą, informaciją apie apyvartą), asmens statusą (ar asmuo yra samdomas darbuotojas, ar sustabdyta jo darbo sutartis, ar sutrumpintos darbo valandos, ar asmuo gauna kitas išmokas), prašomą sumą, vaiko amžių (kai mokamos vaiko priežiūros atostogų išmokos), ar įvykdyti mokestiniai įsipareigojimai.
- Laikinojo nedarbingumo atostogų atveju nurodyta, kad prieš išmokant išmokas buvo reikalaujama pateikti bendrosios praktikos gydytojo išduotą nedarbingumo pažymą.
- Su sveikata susijusių priemonių atveju nurodyta, kad valdyba ir sveikatos draudimo teikėjas turėjo patvirtinti papildomų valandų apmokėjimo ir didesnio darbo užmokesčio mokėjimo medicinos darbuotojams sąlygas.

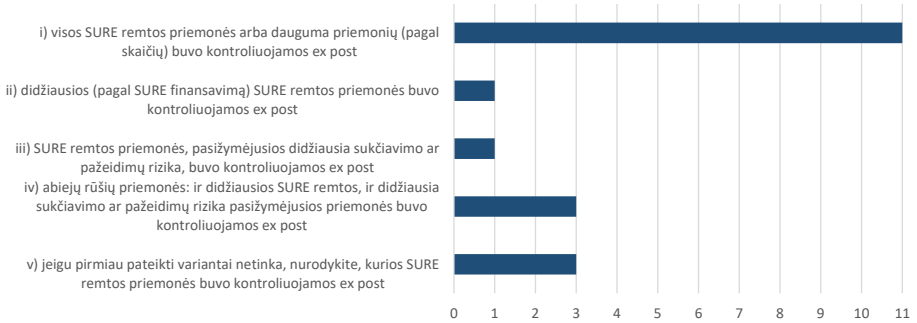
[61] Tai, kokios institucijos atsakingos už *ex ante* kontrolę pagal SURE, paaiškinta trečiojoje pusmečio ataskaitoje.

26 diagrama. *Ex ante* kontrolės taikymas *visoms* SURE remtoms priemonėms (valstybių narių skaičius)

Šaltinis: *valstybių narių klausimynai*

27 diagrama. *Ex post* kontrolės, įskaitant auditą, mastas (valstybių narių skaičius)

Šaltinis: *valstybių narių klausimynai*

Daugiau negu pusė valstybių narių nurodė *ex post* kontroliavusios visas SURE remtas priemones ar daugumą tų priemonių ir dažniausiai neplanuojančios vykdyti papildomos *ex post* kontrolės (27 diagramos i punktas). Dar penkios valstybės narės nurodė kontroliavusios didžiausias priemones, priemones, pasižymėjusias didžiausia sukčiavimo ar pažeidimų rizika, arba abiejų rūšių priemones, bet vis tiek dar planuojančios vykdyti tolesnę *ex post* kontrolę (27 diagramos ii–iv punktai). Dvi valstybės narės kontroliavo bent vieną SURE remtą priemonę *ex post* ir planuoja vykdyti papildomą *ex post* kontrolę, įskaitant auditą, 2023 m. Likusi viena valstybė narė planuoja atlikti visų SURE remtų priemonių auditą 2023 m. pirmąjį pusmetį (27 diagramos v punktas).

Ex post kontrolės pavyzdžiai[62]:

- nepriklausomos audito institucijos per biudžeto vykdymo procesą vykdytas SURE remtų priemonių išlaidų auditas. Pavyzdžiui, nepriklausoma audito institucija tikrino, ar išmokos pagal teisės aktus paramos gavėjams skirtos ir išmokėtos teisingai;
- paramos gavėjų apyvartos ir (arba) pajamų finansinės patikros, siekiant įvertinti atitiktį reikalavimams ir išmokų sumos tinkamumą; kontrolė, ar darbdaviai sumokėjo darbuotojams visą darbo užmokestį ir nenutraukė jų darbo sutarčių (pavyzdžiui, per tą laikotarpį, už kurį mokėta kompensacija); kontrolė, siekiant, kad paramos gavėjams nebūtų skiriama parama iš kitų nesuderinamų šaltinių (pvz., nedarbo išmokų); ministerijų vykdyta vietos darbo institucijų išlaidų tinkamumo kontrolė;
- dėl su sveikata susijusių priemonių buvo nurodyta, kad buvo atliktas viešųjų pirkimų ir sveikatos draudimo fondo, teikusio pagalbą ligoninėms, kad jos galėtų padengti papildomo darbuotojų poreikio sąnaudas, auditas.

***Ex post* kontrolė dažnai buvo vykdoma atsižvelgiant į riziką ir tikrinant pasirinktą paramos gavėjų imtį.** Tiksliau, *ex post* kontrolė buvo sutelkta į paramos gavėjus, su kuriais sieta didžiausia suteiktų lėšų netinkamo panaudojimo rizika. Pavyzdžiui, nurodyta, kad *ex post*

[62] Tai, kokios institucijos atsakingos už *ex post* kontrolę pagal SURE, paaiškinta trečiojoje pusmečio ataskaitoje. Nurodyta, kad nustatant įtariamus ar patvirtintus pažeidimų atvejus buvo svarbus įvairių institucijų (pvz., centrinių, regioninių ir vietos padalinių) veiksmų koordinavimas.

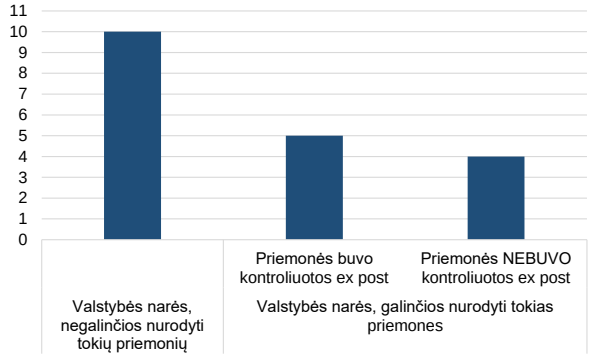
kontrolė bus taikoma įmonėms, kurios, pvz., i) samdė naujus darbuotojus arba kuriose didelę procentinę darbuotojų dalį sudarė darbuotojai, atliekantys užduotis, tinkamas atlikti nuotoliniu būdu, bet kurios naudojosi išmokomis pagal sutrumpinto darbo laiko tvarką arba panašias priemones, ii) atnaujino savo veiklą arba buvo naujai įsteigtos, tačiau, nutraukus paramą, savo veiklą vėl nutraukė, iii) pakoregavo savo teisinį statusą arba sutartis su darbuotojais, kad atitiktų reikalavimus paramai gauti, iv) jau anksčiau buvo padariusios pažeidimų arba sukčiavusios. Kai kuriais atvejais rizika buvo vertinama remiantis panašių išlaidų (pvz., finansuotų Europos socialinio fondo lėšomis) *ex post* kontrole. Taip pat nurodyta, kad *ex post* kontrolė buvo vykdoma atsitiktine tvarka arba buvo taikoma visiems paramos gavėjams, tačiau tik tam tikrą laikotarpį (pvz., kelis mėnesius).

Visos valstybės narės nurodė kontroliavusios SURE remtas priemones *ex ante* arba *ex post* (arba abiem būdais). Siekiant užtikrinti tinkamą naudojimąsi SURE remtomis priemonėmis, tos priemonės, kurioms netaikyta *ex ante* kontrolė, kontroliuotos *ex post*[63].

4.4. Didžiausia pažeidimų ar sukčiavimo rizika pasižymėjusių priemonių kontrolė

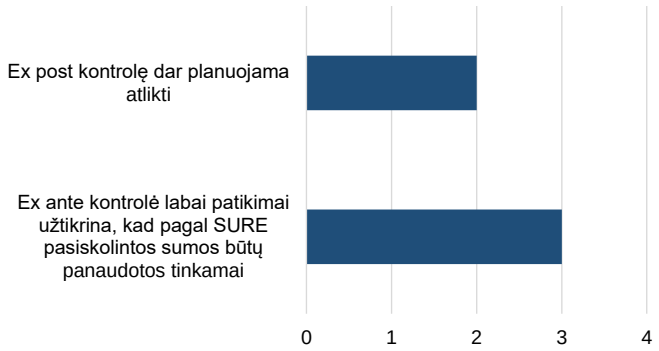
Dauguma valstybių narių negalėjo išskirti, kurios SURE remtos priemonės pasižymėjo didžiausia pažeidimų ar sukčiavimo rizika (28 diagrama). Pagrindinė priežastis yra ta, jog yra vertinama, kad SURE remtoms priemonėms būdinga maža pažeidimų ar sukčiavimo rizika. Keturios valstybės narės nurodė, kad didžiausia pažeidimų arba sukčiavimo rizika pasižymi priemonės, pagal kurias parama teikta savarankiškai dirbantiems asmenims, dėl to, kad tais atvejais vykdyta ribota *ex ante* kontrolė (nes paramą stengtasi suteikti kuo greičiau) arba dėl *ex post* nustatytų pažeidimų.

28 diagrama. Didžiausia pažeidimų ar sukčiavimo rizika pasižymėjusios SURE remtos priemones (valstybių narių skaičius)

Šaltinis: *valstybių narių klausimynai*

29 diagrama. Vykdyti arba numatyti veiksmai dėl didžiausia pažeidimų ar sukčiavimo rizika pasižymėjusių SURE remtų priemonių, kurioms netaikyta *ex post* kontrolė (valstybių narių skaičius)

Šaltinis: *valstybių narių klausimynai*

Tos valstybės narės, kurios nustatė didžiausia pažeidimų ir sukčiavimo rizika pasižymėjusias SURE remtas priemones, ėmėsi veiksmų užtikrinti, kad lėšos būtų

[63] Viena valstybė narė pateikė informaciją tik apie darbo rinkos priemonių kontrolę ir auditą.

naudojamos tinkamai. Tiksliau, visos (devynios) valstybės narės, kurios nustatė didžiausia pažeidimų ir sukčiavimo rizika pasižymėjusias SURE remtas priemones, vykdė tokių priemonių *ex ante* kontrolę[64]. Dar penkios valstybės narės taip pat nurodė vykdžiusios jų *ex post* kontrolę (28 diagrama). Keturios valstybės narės, kurios tokių priemonių *ex post* kontrolės nevykdė, nurodė dar planuojančios *ex post* kontrolę arba kad *ex ante* kontrolė labai patikimai užtikrina, kad išlaidos būtų panaudotos tinkamai (29 diagrama).

4.5. Pažeidimų arba sukčiavimo dažnumas ir reagavimas į juos

Susigrąžintina suma – pažeidimų arba sukčiavimo dažnumo pakaitinis rodiklis – pagal didžiausią SURE remtą priemonę daugumoje atvejų sudarė mažiau negu 2 proc. bendrų išlaidų (30 diagrama). Tačiau šie duomenys yra tik orientaciniai ir dėl priemonių skirtingumo jų pagal šalis palyginti neįmanoma[65]. Kai kurios valstybės narės informavo į susigrąžintinas sumas įskaičiavusios už sukčiavimą skirtas baudas.

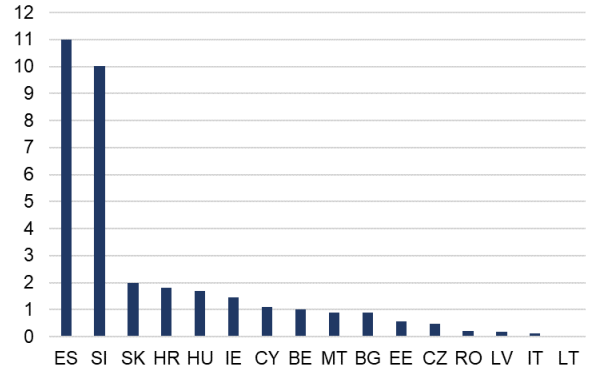
Vienuolika iš penkiolikos valstybių narių iki šiol yra susigrąžinusios daugiau kaip 75 proc. bendros grąžintinos sumos (31 diagrama). Jeigu, pavyzdžiui, būtų įskaičiuotos ir lėšos, kurios bus susigrąžintos (ateityje) pagal neteisminius susitarimus, kai kurių valstybių narių susigrąžintų lėšų dalis būtų didesnė.

Pažeidimų nustatė visos valstybės narės, tačiau sukčiavimo atvejų nustatė maždaug du trečdaliai valstybių narių. Nustačiusios sukčiavimo atvejų, visos valstybės narės ėmėsi ne tik netinkamai panaudotų lėšų susigrąžinimo, bet ir kitų priemonių – informavo atitinkamas tyrimų institucijas ir vykdė atitinkamas teisėsaugos procedūras. Kai kurios valstybės narės nurodė dėl sukčiavimo ar pažeidimų turėjusios imtis prevencinių veiksmų, pavyzdžiui, sukūrė naują verslo žvalgybos sistemą, kad galėtų prognozuoti riziką ir optimizuoti jos prevencinį nustatymą, arba sudarė subjektų, neįvykdžiusių atitikties reikalavimams sąlygų, sąrašą ir ateityje neleis jiems teikti paraiškų (arba paraiškų netenkins).

[64] Dvi valstybės narės didžiausia pažeidimų ir sukčiavimo rizika pasižyminčias SURE remtas priemones nustatė pagal priemonių dydį, o ne riziką.

[65] Pavyzdžiui, Slovėnija nurodė, kad pagal jos didžiausią priemonę, skirtą laukiantiems darbo (tai – sutrumpinto darbo laiko tvarkos priemonė) 2020 m. parama teikta pagal pareiškėjo pateiktą subjektyvų pajamų 2020 m. sumažėjimo vertinimą. Dėl ekonomikos neapibrėžtumo pajamų sumažėjimą tiksliai prognozuoti buvo sudėtinga, todėl dauguma pažeidimų pagal šią priemonę buvo susiję su *ex post* įvertinimu, kad atitikties reikalavimams sąlyga neįvykdyta. Tuo galima paaiškinti ir palyginti didelį pažeidimų arba sukčiavimo dažnumą (10 %, 30 diagrama).

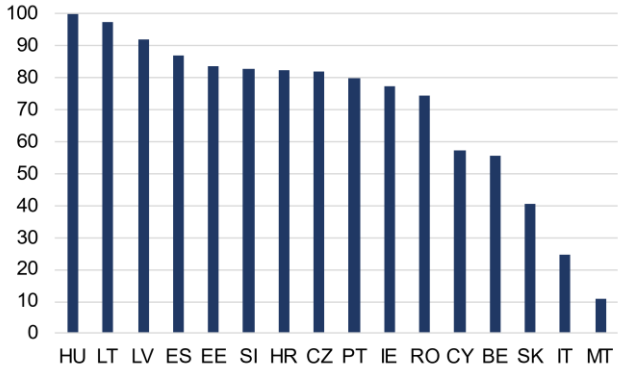
30 diagrama. Pažeidimų arba sukčiavimo dažnumas pagal didžiausias SURE remtas priemones (visų išlaidų %)

Šaltinis: *Valstybių narių klausimynai ir savarankiški skaičiavimai*

Pastaba. Pažeidimų arba sukčiavimų dažnumas apskaičiuojamas kiekvienos valstybės narės susigrąžintiną sumą palyginant su visomis didžiausios SURE remtos priemonės išlaidomis. Šie duomenys tik orientaciniai ir dėl priemonių skirtingumo jų pagal šalis palyginti neįmanoma (žr. 64 išnašą). Kroatija ir Kipras nurodo visų priemonių pažeidimų ir sukčiavimo dažnumą , Čekija – antros pagal dydį priemonės. Tais atvejais pažeidimų ir sukčiavimo dažnumas apskaičiuojamas atitinkamai pagal visų priemonių arba pagal antros pagal dydį priemonės bendras išlaidas. Bulgarija pažeidimų ar sukčiavimo dažnumą apskaičiavo pagal susigrąžintą, o ne susigrąžintiną sumą. Graikija, Lenkija ir Portugalija nepateikė informacijos nei apie susigrąžintiną, nei apie susigrąžintą sumas.

31 diagrama. Pagal didžiausią SURE remtą priemonę susigrąžintų lėšų dalis (susigrąžintų lėšų %, palyginti su visa susigrąžintina suma)

Šaltinis: *valstybių narių klausimynai*

Pastaba. Kroatija ir Kipras nurodo visų priemonių susigrąžintų lėšų dalį, Čekija – antros pagal dydį priemonės. Bulgarija, Graikija ir Lenkija duomenų apie susigrąžintų lėšų dalį nepateikė.

V. IŠIMTINIŲ APLINKYBIŲ, KURIOMIS PATEISINAMAS SURE REGLAMENTO TAIKYMAS, TĄSA

SURE priemonės laikino galiojimo sąlyga įsigaliojo 2023 m. sausio 1 d. Priemonės įgyvendinimo laikotarpiu Komisija turėjo pranešti apie išimtinių aplinkybių, pateisinančių priemonės SURE reglamento taikymą, tąsą[66]. Kartu su 2022 m. rugsėjo mėn. ketvirtąja pusmečio ataskaita pasiūlymas pratęsti priemonę nebuvo pateiktas: pripažinta, kad viruso epidemiologinei grėsmei išblėsus, dauguma su COVID-19 susijusių apribojimų buvo panaikinti. Kadangi šios išimtinės aplinkybės išnyko, nuo 2022 m. gruodžio 31 d. finansinė parama pagal priemonę nebebuvo teikiama. Šiame skirsnyje nagrinėjama, ar tas vertinimas tebegalioja.

[66] SURE reglamento 14 straipsnio 1 dalis. Pagal SURE reglamento 12 straipsnio 3 dalį laikotarpis, kuriuo galima naudotis priemone ir kuriuo gali būti priimtas Tarybos įgyvendinimo sprendimas, baigiasi 2022 m. gruodžio 31 d. Remiantis 12 straipsnio 4 dalimi, jei Komisija savo įgyvendinimo ataskaitoje padarė išvadą, kad vis dar patiriamas COVID-19 protrūkio sukeltas didelis ekonominis sutrikimas, dėl kurio finansuojamos reikalavimus atitinkančios priemonės, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali nuspręsti laikotarpį, kuriuo galima naudotis priemone, kiekvieną kartą pratęsti dar šešiais mėnesiais.

Iki 2022 m. vasaros pabaigos buvo atsisakyta beveik visų priemonių, taikytų dėl COVID-19 sukeltos ekstremaliosios situacijos. Nors Omikron atmainos virusas kas 2–3 mėnesius vis sukeldavo infekcijos bangas, COVID-19 epidemiologinis ir ekonominis poveikis apskritai vis mažėjo. Remiantis Europos ligų kontrolės centro duomenimis, apskritai užregistruotų užsikrėtimų, hospitalizacijos, guldymo į intensyviosios priežiūros skyrius ir mirčių atvejų skaičius pastaruosius 12 mėnesių nuolat mažėjo[67]. Valstybėms narėms nebeprireikė įvesti izoliacijos ar ekonominės paramos priemonių, todėl su COVID-19 susijusių išlaidų buvo galima pamažu atsisakyti. 2023 m. gegužės 7 d. duomenimis, visi ES / EEE COVID-19 rodikliai mažėjo arba buvo stabilūs, o keliose valstybėse narėse, kuriose kai kurie rodikliai padidėjo, jų vertės išliko palyginti žemos[68]. 2023 m. gegužės 5 d. Pasaulio sveikatos organizacija paskelbė, kad COVID-19 yra nebe tarptautinio masto ekstremalioji visuomenės sveikatos situacija, bet pripažinta ir nuolatinė sveikatos problema.

Tai patvirtina ankstesnį Komisijos įvertinimą, kad išimtinių aplinkybių, pateisinančių SURE įgyvendinimą, nebėra. Tai, kad epidemiologinė padėtis yra stabili, atsispindi ir valstybių narių išlaidose SURE reikalavimus atitinkančioms priemonėms – 2022 m. gruodžio mėn. jos iš viso siekė tik 66 mln. EUR, nors 2022 m. sausio mėn. buvo 1,3 mlrd. EUR. SURE buvo laikina ekstremaliosios situacijos atveju taikyta priemonė, tad ekstremaliajam pandemijos etapui pasibaigus, ši priemonė nebetaikoma.

VI. ATASKAITŲ TEIKIMO PRIEVOLĖS PAGAL ES SURE SOCIALINIO POVEIKIO OBLIGACIJŲ PROGRAMĄ

Šioje ataskaitoje pateikiama ne tik informacija, kurią reikalaujama teikti pagal SURE reglamentą, bet ir informacija, kurią reikalaujama teikti pagal ES SURE socialinio poveikio obligacijų programą[69]. Pastaroji reikalauja teikti informaciją apie SURE pajamų paskirstymą, išlaidų rūšis ir SURE poveikį.

SURE pajamos pagal paramą gavusias valstybes nares ir reikalavimus atitinkančių socialinių išlaidų rūšis nurodytos atitinkamai 1.1 ir 3.2 skirsniuose. Iki 2022 m. gruodžio mėn. 19-ai valstybių narių buvo išmokėta visa skirta 98,4 mlrd. EUR suma. Valstybės narės visą šią finansinę paramą jau panaudojo.

Viešosios išlaidos pagal SURE remtoms priemonėms ir toliau atitinka JT darnaus vystymosi tikslus (DVT). Iš SURE viešųjų išlaidų suskirstymo pagal reikalavimus atitinkančias socialines išlaidas, nurodytas Socialinio poveikio obligacijų programoje, matyti, kad 95 proc. lėšų skirta nedarbo ir pajamų praradimo rizikai mažinti. Kaip parodyta 32 diagramoje, tai padeda siekti 8-ojo DVT (deramas darbas ir ekonomikos augimas. Likę 5 proc. išleisti su sveikata susijusioms priemonėms, kuriomis prisidedama prie 3-iojo DVT (gera sveikata ir gerovė).

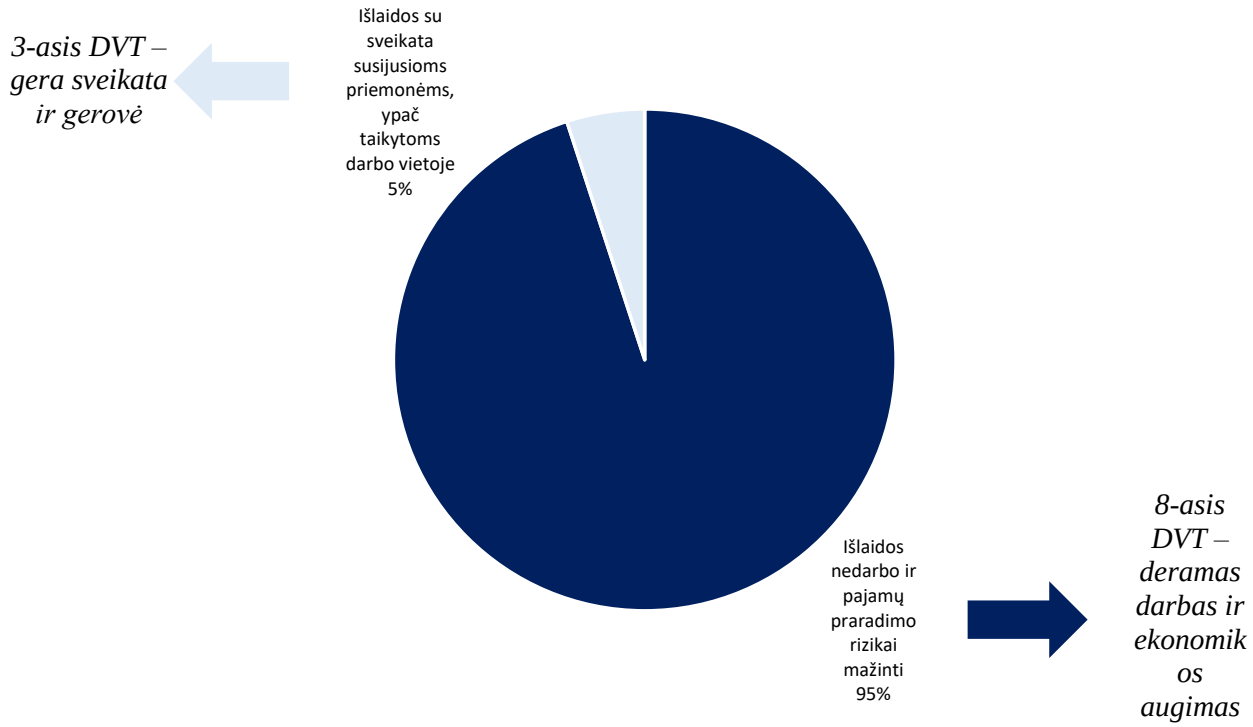
[67] https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/country-overviews

[68] Ten pat.

[69] ES SURE socialinio poveikio obligacijų programoje apibrėžiamas standartas, kurį taikant investuotojams suteikiamos garantijos, kad pagal šią programą išleistos ES obligacijos yra susijusios su projektais, kuriais siekiama svarbaus socialinio tikslo. Todėl programa atitinka ICMA socialinio poveikio obligacijų principus, tiksliau i) pajamų naudojimo, ii) projektų vertinimo ir atrankos proceso, iii) pajamų valdymo ir iv) atsiskaitymo. Daugiau informacijos pateikiama interneto svetainėje eu_sure_social_bond_framework.pdf (europa.eu).

Informacija apie SURE poveikį pateikiama 2.4 ir 3 skirsniuose. Pateikti 2020, 2021 ir 2022 m. SURE paramą gavusių asmenų ir įmonių skaičiaus įverčiai. Kaip nurodyta 3.1 skirsnyje, 2020 m. SURE padėjo išsaugoti apie 1,5 mln. darbo vietų. Kaip paaiškinta 3.2 skirsnyje, 2021 ir 2022 m. SURE parėmė augimo atsigavimą. Kaip paaiškinta 3.3 skirsnyje, valstybės narės iki šiol sutaupė iš viso apie 9 mlrd. EUR palūkanų mokėjimų.

32 diagrama. Socialinio poveikio obligacijų programos ir DVT ryšys

Šaltinis: *valstybių narių ataskaitos (2023 m. vasario mėn.).*

VII. GALUTINĖS PASTABOS DĖL SURE PRIDĖTINĖS VERTĖS, REMIANTIS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO PATIRTIMI

Šiame skirsnyje aptariamos trys bendros išvados dėl SURE sėkmės padiktuotų politikos pamokų. Remiantis preliminariu šioje ataskaitoje pateikiamu vertinimu, SURE apskritai buvo sėkminga priemonė[70]. Be to, 2021 m. birželio mėn. SURE laimėjo Europos ombudsmeno 2021 m. apdovanojimą už gerą administravimą kategorijoje „Piliečiams skirtų paslaugų teikimas“. Toliau pateikiamos trys pagrindinės išvados, kurias galima daryti apie įgyvendinant SURE įgytą patirtį, tačiau šios išvados bus išsamiau aptartos atliekant SURE vertinimą. Komisija pranešė šį vertinimą paskelbsianti iki 2024 m. III ketv.

Pirma, SURE padėjo patenkinti konkretų pandemijos sukeltos ekstremaliosios situacijos metu iškilusį poreikį ir pagal pobūdį buvo tiek socialinė, tiek ekonominė priemonė. Pandemijos pradžioje tvyrant dideliam neapibrėžtumui, buvo labai svarbu, kad politikos kūrėjai imtųsi konkrečių priemonių, kurios padėtų išvengti ilgalaikių šio sukrėtimo paliktų socialinių ir ekonominių randų (buvo pagrįstų priežasčių daryti išvadą, kad šis sukrėtimas bus laikinas ir, kaip

[70] Šiame skirsnyje pateiktos išvados paremtos Europos Komisijos ataskaita (2022), Quarterly Report on the Euro Area, Section III, Vol. 21, No 2. (Euro zonos padėties ketvirčio ataskaita, III skirsnis, 21 tomas, Nr. 2).

paaiškėjo, prielaidos pasitvirtino). Todėl SURE paskirtis buvo aiški ir tiksliai apibrėžta – patenkinti konkrečius neatidėliotinus tiek valstybių narių, tiek Komisijos įvardytus poreikius. Buvo siekiama išsaugoti darbuotojų darbo vietas, apsaugoti jų pajamas ir sušvelninti pandemijos sukeltus neigiamus ekonominius ir socialinius padarinius. Visų pirma šia priemone reaguota į sustojusią ekonominę veiklą, kai siekiant suvaldyti sudėtingą epidemiologinę padėtį, sulėtinti užkrato plitimo greitį ir išsaugoti gyvybes, visoje ES imta taikyti izoliavimo ir viruso plitimo valdymo priemones. Šio tikslo socialinis pobūdis pabrėžtas ES pirmą kartą išleista socialinio poveikio obligacijų emisija, kuri sulaukė ir didelio investuotojų susidomėjimo.

SURE paramos aprėptis buvo ypač veiksminga, nes ji buvo pagrįsta ne nelanksčiomis institucijų taikomomis apibrėžtimis, o tikslu, t. y. padėti išsaugoti darbo vietas. SURE neapsiribojo kuria nors siauro pobūdžio priemone, kuri tebūtų būdas pasiekti tikslą. Daugiausiai dėmesio buvo skiriama sutrumpinto darbo laiko tvarkai (ir panašioms savarankiškai dirbantiems asmenims skirtoms priemonėms), nes tai buvo veiksmingiausia darbo rinkos priemonė reguliuojamo ekonominės veiklos sustabdymo (t. y. izoliavimo dėl COVID-19) laikotarpiu[71]. Tai suteikė aiškumo valstybėms narėms, kokios politikos krypties laikytis krizės metu. Tuo pačiu metu labai svarbus SURE tikslas buvo precedento neturinčiomis ir dramatiškomis aplinkybėmis suteikti valstybėms narėms veiksmų laisvę lanksčiai pritaikant savo atsaką darbo rinkoje pagal savo poreikius. Dėl tos priežasties pagal SURE buvo remiamos labai įvairios priemonės, kuriomis siekta to paties tikslo kaip sutrumpinto darbo laiko tvarka, t. y. per pandemiją išsaugoti darbo vietas įmonėse ir apsaugoti darbuotojų pajamas. Vienos iš šių priemonių buvo parama savarankiškai dirbantiems asmenims ir darbo užmokesčio subsidijos (jomis parama buvo skiriama ne pagal nedirbtų valandų skaičių, bet veikiau kaip fiksuota suma arba darbo užmokesčio dalis). Tarp kitų priemonių paminėtinos įvairios netiesioginių darbo sąnaudų mažinimo priemonės (susijusios su darbo vietų išsaugojimu), laikinojo nedarbingumo atostogų išmokos ir kitos specialios priemonės, kuriomis siekta pratęsti nestandartinių užimtumo formų darbuotojų (laikinųjų ar sezoninių darbuotojų) veiklą.

Antra, kalbant apie valdymą, SURE atskleidė ES metodo, taikyto kartu su politika grindžiamomis sąlygomis ir lanksčia nacionaline įgyvendinimo tvarka, pagrįstumą. Priemonę SURE inicijavo Komisija, vadovaudamasi ES bendrijos, o ne tarpvyriausybiniu metodu. Taip ne tik užtikrinta valstybių narių atskaitomybė ir tarpusavio solidarumas, bet ir buvo lengviau išvengti bet kokio galimo stigmatizuojančio poveikio. Komisija pagal SURE pasiūlė tik politika grindžiamas sąlygas: vienintelė dalyvavimo priemonėje sąlyga buvo labai ir staiga padidėjusios valstybių narių išlaidos per pandemiją taikytoms sutrumpinto darbo laiko tvarkos ir panašioms priemonėms ir SURE lėšų naudojimas pagal jų paskirtį. Tokio pobūdžio sąlygos leido valstybėms narėms išsaugoti atsakomybę už nacionaliniu lygiu įgyvendintas priemones, bet kartu naudotis pagal SURE teikta finansine parama ir politinės krypties rekomendacijomis.

Trečia, SURE priemonė pasižymėjo tvirta finansine struktūra. SURE įgyvendinimo pagrindą sudarė valstybių narių teikiamų garantijų sistema. Visos valstybės narės, įskaitant aštuonias SURE paramos negavusias valstybes nares, iš viso suteikė 25 mlrd. EUR vertės

[71] Tai, kad sutrumpinto darbo laiko tvarka buvo itin veiksminga pandemijos pradžioje, pripažino ir, pavyzdžiui, akademikės C. Laudais ir G. Giupponi 2020 m. balandžio mėn. leidinyje „VoxEU“: https://cepr.org/voxeu/columns/building-effective-short-time-work-schemes-covid-19-crisis.

garantijų. Garantijos suteiktos savanoriškai ir jos buvo neatšaukiamos, besąlyginės ir panaudojamos pagal pareikalavimą. Tokia garantijų sistema yra finansiškai tvirta (be to, ja aiškiai parodomas naudojant ES biudžetą išreiškiamas solidarumas). Dėl tokios sistemos rinkoms ir kredito agentūroms SURE obligacijos atrodė labai patikimos ir per kiekvieną emisiją sulaukė didelės investuotojų paklausos. Dėl SURE populiarumo tiek tarp valstybių narių, tiek tarp investuotojų, sumažėjo stigmatizuojančio poveikio rizika, pasireiškianti, kai finansine parama naudojasi kuri nors konkreti valstybė narė.

PRIEDAS. Išsamesnė informacija apie SURE sandorius ir išmokas

A1 lentelė. Išmokos valstybėms narėms pagal SURE (mlrd. EUR)

Šalis	**Visa paskolos suma**	**1-oji ES SURE emisija** Sandoris: 2020 10 20 Išmoka: 2020 10 27			**2-oji ES SURE emisija** Sandoris: 2020 11 10 Išmoka: 2020 11 17			**3-ioji ES SURE emisija** Sandoris: 2020 11 24 Išmoka: 2020 12 01	**4-oji ES SURE emisija** Sandoris: 2021 01 26 Išmoka: 2021 02 02			**5-oji ES SURE emisija** Sandoris: 2021 03 09 Išmoka: 2021 03 16	**6-oji ES SURE emisija** Sandoris: 2021 03 23 Išmoka: 2021 03 30			**7-oji ES SURE emisija** Sandoris: 2021 05 18 Išmoka: 2021 05 25			**8-oji ES SURE emisija** Sandoris: 2022 03 22 Išmoka: 2022 03 29	**9-oji ES SURE emisija** Sandoris: 2022 12 07 Išmoka: 2022 12 14	**Iš viso išmokų** (100 % paskolos sumos)	**Vidutinis grąžinimo terminas**
		10 m.	20 m.	**Iš viso**	5 m.	30 m.	**Iš viso**	15 m.	7 m.	30 m.	**Iš viso**	15 m.	5 m.	25 m.	**Iš viso**	8 m.	25,6 m.	**Iš viso**	15 m.	15 m.		
Belgija	8,2							**2,0**	1,3	0,7	**2,0**		1,3	0,9	**2,2**	1,1	0,9	**2,0**			**8,2**	**14,7**
Bulgarija	1,0															0,3	0,2	**0,5**		**0,5**	**1,0**	**15,0**
Kroatija	1,6				0,3	0,2	**0,5**					**0,5**								**0,6**	**1,6**	**14,5**
Kipras	0,6				0,2	0,1	**0,3**		0,2	0,1	**0,2**					0,1	0,0	**0,1**		**0,0**	**0,6**	**14,7**
Čekija	4,5											**1,0**	1,0		**1,0**					**2,5**	**4,5**	**12,8**
Estija	0,2															0,1	0,1	**0,2**			**0,2**	**15,0**
Graikija	6,2				1,0	1,0	**2,0**		0,7		**0,7**					1,6	0,9	**2,5**		**0,9**	**6,2**	**14,6**
Vengrija	0,7							**0,2**	0,2	0,1	**0,3**								**0,1**		**0,7**	**14,8**
Airija	2,5												1,3	1,2	**2,5**						**2,5**	**14,7**
Italija	27,4	5,5	4,5	**10,0**	3,1	3,4	**6,5**		4,5		**4,5**	**3,9**	0,7	1,2	**1,9**		0,8	**0,8**			**27,4**	**14,8**
Latvija	0,5				0,1	0,0	**0,1**		0,0	0,0	**0,1**					0,1	0,0	**0,1**		**0,2**	**0,5**	**14,7**
Lietuva	1,1				0,2	0,1	**0,3**					**0,3**				0,2	0,2	**0,4**		**0,1**	**1,1**	**14,8**
Malta	0,4				0,1	0,0	**0,1**					**0,1**				0,1	0,1	**0,2**			**0,4**	**14,6**
Lenkija	11,2	1,0	0,0	**1,0**					2,6	1,7	**4,3**		1,4		**1,4**	1,1	0,5	**1,6**	**1,5**	**1,5**	**11,2**	**13,6**
Portugalija	6,2							**3,0**								1,5	0,9	**2,4**	**0,5**	**0,3**	**6,2**	**14,7**
Rumunija	3,0							**3,0**													**3,0**	**14,6**
Slovakija	0,6							**0,3**				**0,3**									**0,6**	**14,9**
Slovėnija	1,1				0,2	0,0	**0,2**		0,5	0,4	**0,9**										**1,1**	**14,8**
Ispanija	21,3	3,5	2,5	**6,0**	2,9	1,2	**4,0**			1,0	**1,0**	**2,9**	2,4	1,7	**4,1**	1,9	1,4	**3,4**			**21,3**	**14,7**
Iš viso	**98,4**	10,0	7,0	**17,0**	8,0	6,0	**14,0**	**8,5**	10,0	4,0	**14,0**	**9,0**	8,0	5,0	**13,0**	8,1	6,0	**14,1**	**2,2**	**6,5**	**98,4**	**14,5**

A2 lentelė. ES SURE skolinimosi sandorių pagrindiniai statistiniai duomenys (EUR)

	SURE Nr. 1		SURE Nr. 2		SURE Nr. 3	SURE Nr. 4		SURE Nr. 5	SURE Nr. 6		SURE Nr. 7		SURE Nr. 8	SURE Nr. 9
Segmentas	10 metų	20 metų	5 metai	30 metų	15 metų	7 metai	30 metų (tęstinis)	15 metų	5 metai	25 metai	8 metai	25 metai	15 metų	15 metų
Obligacijų emisijos dydis	10 mlrd. EUR	7 mlrd. EUR	8 mlrd. EUR	6 mlrd. EUR	8,5 mlrd. EUR	10 mlrd. EUR	4 mlrd. EUR	9 mlrd. EUR	8 mlrd. EUR	5 mlrd. EUR	8,137 mlrd. EUR	6 mlrd. EUR	2,17 mlrd. EUR	6,548 mlrd. EUR
Pelningumas	–0,238 %	0,131 %	–0,509 %	0,317 %	–0,102 %	–0,497 %	0,134 %	0,228 %	–0,488 %	0,476 %	0,019 %	0,757 %	1,199 %	2,767 %
Kainų skirtumas	MS + 3 bp	MS + 14 bp	MS – 9 bp	MS + 21 bp	MS – 5 bp	MS – 16 bp	MS +5 bp	MS – 4 bp	MS − 14 bp	MS + 1 bp	MS – 2 bp	MS +17 bp	MS – 8bp	MS + 21bp
Skirtumas, palyginti su Vokietijos Bund (bp)	36,7	52,1	18,5	36,4	26,9	20	25,2	33,4	20	34,4	31,5	40,6	55,9	86,8
Skirtumas, palyginti su Prancūzijos OAT (bp)	9,2	3,2	7,7	–9,9	0,5	–1	–23,1	–2,6	3,1	–11	–1,2	–21	4,9	24
Naujos emisijos priedas	+1 bp	+2 bp	+1,5 bp	+2,5 bp	+1 bp	1 bp	1 bp	2	1,5 bp	1,5 bp	2 bp	2,5 bp	1 bp	4 bp
Bendra investuotojų paklausa	145 mlrd. EUR	88 mlrd. EUR	105 mlrd. EUR	70 mlrd. EUR	114 mlrd. EUR	83 mlrd. EUR	49 mlrd. EUR	86 mlrd. EUR	46,5 mlrd. EUR	40 mlrd. EUR	51,2 mlrd. EUR	37,5 mlrd. EUR	35 mlrd. EUR	25 mlrd. EUR

Pastaba. Šie statistiniai duomenys yra susiję su lėšomis, Komisijos pasiskolintomis Sąjungos vardu. Naujos emisijos priedas – tai priemoka, mokama investuotojams, perkantiems naujos emisijos obligaciją už skirtumą, kuriuo atitinkamomis obligacijomis būtų tikimasi prekiauti antrinėje rinkoje.